

UNIVERZITA PALACKÉHO V OLOMOUCI

Pedagogická fakulta

Katedra antropologie a zdravotní vědy

ŠÁRKA VACULÍKOVÁ

V. ročník – kombinované studium

Obor: Učitelství sociálních a zdravotních předmětů pro SOŠ

**TERÉNNÍ ASISTENČNÍ SLUŽBA V RODINÁCH
S NEZLETILÝMI DĚTMI OHROŽENÝCH SOCIÁLNÍ EXKLUZÍ
NA VSETÍNSKU**

Diplomová práce

Vedoucí diplomové práce: **Mgr. Dagmar Pitnerová, Ph.D.**

OLOMOUC 2010

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem svou diplomovou práci na téma „ Terénní asistenční služba v rodinách s nezletilými dětmi ohroženými sociální exkluzí na Vsetínsku“ vypracovala samostatně, za použití odborné literatury a pramenů, které uvádím v seznamu na konci práce.

.....

Šárka Vaculíková

Ve Vsetíně dne 30. 3. 2010

Poděkování

Poděkování bych velmi ráda především věnovala vedoucí mé diplomové práce paní Mgr. **Dagmar Pitnerové**, Ph.D. za odborné rady, podněty a cenné připomínky, které mi udílela v průběhu psaní diplomové práce, a za ochotu, se kterou se mi věnovala.

Souhlasím s půjčováním diplomové práce pro studijní účely a potřeby výuky
Pedagogické fakulty UP Olomouc.

.....
Šárka Vaculíková

Ve Vsetíně dne 30. 3. 2010

Obsah

Úvod.....	8
1 ODBORNÁ TERMINOLOGIE.....	11
2 TERÉNNÍ SOCIÁLNÍ PRÁCE	17
2.1 Historie terénní sociální práce	17
2.2 Metody terénní sociální práce s rodinou	18
2.3 Terénní sociální práce dle zákona 108/2006 Sb., o sociálních službách.....	20
3 TERÉNNÍ ASISTENČNÍ SLUŽBA NA VSETÍNSKU.....	22
3.1. Historie Terénní asistenční služby na Vsetínsku.....	22
3.2 Současné pojetí Terénní asistenční služby v rodinách s nezletilými dětmi na Vsetínsku	23
3.3 Terénní asistenční služba v rámci komunitního plánování sociálních služeb města Vsetín	26
4 OSOBNOST PRACOVNÍKA TERÉNNÍ ASISTENČNÍ SLUŽBY	29
4.1 Osobnostní předpoklad.....	29
4.2 Fyzický předpoklad	31
4.3 Odborný předpoklad.....	31
5 RODINY OHROŽENÉ SOCIÁLNÍ EXKLUZÍ.....	33
5.1 Typologie rodin	33
5.2 Odborná pomoc dětem dle zákona 359/1999 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí ve znění pozdějších předpisů.....	36
5.3 Systém spolupráce v rámci oddělení sociálně právní ochrany dětí.....	40
6 REGION VSETÍNSKO	45
6.1 Demografie města Vsetín	46
6.2. Azylové domy a noclehárny ve Zlínském kraji.....	47
6.3. Sociální služby pro rodiny s dětmi ve Zlínském kraji.....	48
7 AZYLOVÝ DŮM PRO ŽENY A MATKY S DĚTMI O.P.S. VSETÍN.....	50
7.1 Azylový dům	50

7.2 Krizová pomoc	53
7.3 Terénní asistenční služba.....	54
8 VLASTNÍ VÝZKUMNÉ ŠETŘENÍ	56
8.1 Stanovení cílů	56
8.2 Výzkumné šetření, zvolená metodologie	56
8.3 Vlastní výzkumné šetření	57
A Kazuistiky	57
B Dotazník	83
C Rozhovor s ředitelem Azylového domu pro ženy a matky s dětmi o.p.s. Vsetín, panem Michalem Trčálkem, zakladatelem Terénní asistenční služby ...	99
8.4 Diskuse	102
8.5 Závěr výzkumného šetření	103
Závěr	104
Seznam odborné a použité literatury:.....	106
Přílohy	109

„Šťastný je ten, kdo našel štěstí v rodině.“

Lev Nikolajevič Tolstoj

Úvod

Pro svoji diplomovou práci jsem si vybrala téma, „*Terénní asistenční služba v rodinách s nezletilými dětmi ohrožených sociální exkluzí na Vsetínsku*,“ protože k tomuto tématu mám blízko a denně se setkám s rodinami, kterým hrozí sociální vyloučení. Pracuji jako sociální pracovnice-terénní asistentka a tudíž se ve své práci setkávám jak s dokumentací Terénní asistenční služby, tak s dokumentací oddělení sociálně právní ochrany dětí ve Vsetíně, se kterou úzce spolupracujeme.

Cílem mé diplomové práce je především seznámit veřejnost s náplní práce Terénní asistenční služby, poukázat na její nesmírný význam pro rodiny s dětmi, které mohou být ohroženy sociální exkluzí. Na vybraných případech bych chtěla demonstrovat pomoc Terénní asistenční služby rodině v rámci její sanace, vyzdvihnout individuální přístup této služby pro každou rodinu, které je pomoc poskytována. Dále se ve své práci zaměřuji na zjištění znalostí a povědomí veřejnosti ve vsetínském regionu o činnosti Terénní asistenční služby.

Diplomová práce je členěna na část teoretickou a část empirickou. První kapitola je zaměřena na seznámení s odbornou terminologií. Dále tato práce vysvětluje pojem a význam terénní sociální práce, její historii, metody a pojetí dle zákona č.108/2006 sb., ve znění pozdějších předpisů.¹Třetí kapitola je zaměřena prakticky - přibližuje Terénní asistenční službu na Vsetínsku, její počátky, současné pojetí a působení v rámci Komunitního plánování sociálních služeb města Vsetín. V rámci terénní sociální práce hraje významnou roli osobnost pracovníka Terénní asistenční služby – touto problematikou se zabývá kapitola čtvrtá. Na závěr teoretické části se diplomová práce zaměřuje na nejdůležitější článek práce Terénní asistenční služby – problematiku rodin ohrožených sociální exkluzí, jejich typologií se zaměřením na děti ohrožené sociální exkluzí.

Empirická část je členěna do tří kapitol, kde hned v úvodu je popsán region Vsetínsko s jeho demografickým rozčleněním. Následuje samostatná kapitola

---

¹ Ve znění pozdějších předpisů – dále v.z.p.p.

věnovaná sociálním službám pro rodiny v rámci vsetínského regionu, zaměřená na poskytované sociální služby pro tuto cílovou skupinu – konkrétně jsem si pro svou práci vybrala Azylový dům pro ženy a matky s dětmi ve Vsetíně, kde se zaměřuji na služby, které poskytuje.

Stěžejní kapitolou mé diplomové práce pak je výzkumná – empirická část, ve které jsem se soustředila na výzkum nejen znalostí a povědomí veřejnosti vsetínského regionu o možnostech využití služeb Terénní asistenční služby pro rodiny s dětmi, ale především na konkrétní znalosti o možnostech využití této služby v jednotlivých rodinách, jimž byla poskytnuta individuální péče. Pro výzkum jsem použila metody dotazníku, kazuistiky a rozhovoru.

Terénní asistenční služba je v České republice službou novou, a právě proto je mnohdy veřejností vnímána nepříliš pozitivně – spíše jako zásah do vnitřních záležitostí rodiny, do jejich soukromí. Přesto má svou nezastupitelnou a důležitou úlohu především v pomoci rodinám, které jsou v momentální těžké životní situaci, a v této situaci nejsou schopny za přijatelných podmínek zajistit dítěti jeho zdravý vývoj, avšak snaží se tuto situaci změnit a napravit, například za pomoci Terénní asistenční služby.

TEORETICKÁ ČÁST

1 ODBORNÁ TERMINOLOGIE

V této části práce definuji základní odborné termíny, se kterými budeme pracovat v dalších částech diplomové práce a které jsou důležité pro pochopení celé problematiky daného tématu.

Rodina – Velký sociologický slovník vymezuje rodinu jako původní a nejdůležitější společenskou skupinu a instituci s hlavními funkcemi reprodukce, výchovy, socializace a přenosu kulturních vzorů.²

Sociologický slovník J. Jandourka označuje rodinu jako formu dlouhodobého solidárního soužití osob spojených příbuzenstvím a zahrnující přinejmenším rodiče a děti.³

*Rodina je jediným místem na světě, které nám může poskytnout potřebnou péči a podporu; ukonejšení zraněných duší, zvýšení sebevědomí a rovněž zajištění běžného chodu věcí. Rodina je prostě přirozeným místem pro výchovu a růst. Ale aby splnila svůj cíl a byla skutečně životodárná, musíme ji neustále sledovat, měnit a znovu přetvářet.*⁴

Sanace rodiny – Slovník cizích slov definuje sanaci jako ozdravení, vyléčení, přijetí opatření k nápravě, sanování.⁵

Sanace rodiny v rámci Terénní asistenční služby by se dala definovat jako aktivity terénních asistentek směřující k zachování, nebo obnovení funkcí rodiny, provozované především v přirozeném prostředí klienta.

---

² PETRUSEK, M. A KOL. *Velký sociologický slovník*. 1.vyd., A/O. Praha: Karolinum, 1996, ISBN 80-7184-164-1

³ JANDOUREK, J., *Sociologický slovník*. 1.vyd., Praha: Portál, 2001, ISBN 80-7178-535-0

⁴ SATIROVÁ, V., *Kniha o rodině*. 2.vyd., Praha: Práh, 2006, s. 135. ISBN 80-7252-150-0

⁵ [online] Dostupné na WWW: <http://slovník-cizich-slov.abz.cz/> [cit. 05. 01. 2010]

Sanaci rodiny definoval také Oldřich Matoušek - *Postupy podporující fungování rodiny, které jsou opakem postupů vyčleňujících některého člena rodiny kvůli tomu, že někoho ohrožuje, případně kvůli tomu, že je sám někým z rodiny ohrožen.*⁶

V legislativních úpravách je téma sanace rodiny novinkou. Je upraveno novelou č. 134/2006 Sb., zákona č. 359/1999 Sb., V §12 se uvádí, že obec s rozšířenou působností může uložit rodičům povinnost využít pomoc odborného poradenského zařízení, pokud rodiče nezajistili dítěti odbornou poradenskou pomoc a dítě takovou pomoc potřebuje. Dále je obecní úřad s rozšířenou působností povinen poskytnout rodiči pomoc, zejména po umístění dítěte do zařízení pro výkon ústavní výchovy, nebo do zařízení pro děti vyžadující okamžitou pomoc, spočívající především v pomoci uspořádat rodinné poměry, aby se dítě vrátilo zpět do rodiny, při řešení životní a sociální situace, včetně hmotné úrovně rodiny, v pomoci při spolupráci s orgány sociálního zabezpečení, úřady práce a dalšími, a za tím účelem zprostředkuje také rodiči pomoc poradenského zařízení.

Rodina dysfunkční – Dle slovníku cizích slov se jedná o *rodinu, která neplní řádně a náležitě své základní funkce (např. biologicko-reprodukční, sociálně-ekonomickou nebo pedagogicko-psychologickou)*⁷

Můžeme říci, že jde o rodinu, v níž jeden nebo více členů produkují maladaptivní, nezdravé chování. Rodiny neřeší své problémy, dochází k vzájemnému obviňování, potlačuje se osobní identita na úkor identity rodinné, individuální potřeby členů rodiny jsou obětovány dysfunkčnímu rodinnému systému. Komunikace v rodině je nejasná, chybějí jasné hranice mezi členy rodiny, nejsou jasná pravidla a kompetence.⁸

Terénní asistentky uvádějí, že v dysfunkční rodině je něco patologického, některá z funkcí není plněna nebo je plněna pouze částečně. Členové rodiny žijí v rozporu se společenskými normami.

---

⁶ MATOUŠEK, O., *Slovník sociální práce*. 1. vyd., Praha: Portál, 2003, ISBN-10: 80-7178-549-0

⁷ [online] Dostupné na WWW:<http://slovník-cizich-slov.abz.cz/>[cit. 05.01.2010]

⁸ SOBOTKOVÁ, I., *Psychologie rodiny*. 2. vyd. Praha: Portál, 2007, s. 35. ISBN 978-80-7367-250-8

Sociální klient – Tímto termínem se označuje osoba, která přichází, nebo už je v péči sociálního pracovníka. V diplomové práci slovo klient je používán ve vztahu k osobě, nejčastěji k terénní asistenci. Slovo **uživatel** je použit ve vztahu ke službě, která je poskytována.

Aktivní klient – Klient, který chce řešit svou nepříznivou životní situaci, na krocích vedoucích k nápravě se aktivně podílí.

Pasivní klient – Klient, který chce řešit svou nepříznivou životní situaci, ale do aktivních kroků musí být motivován, očekává vyřešení jinou osobou

Dítě – člověk od narození do patnácti let, nemá trestní odpovědnost, pro orgány činné v trestním řízení se používá označení nezletilý

Úmluva o právech dítěte říká, že dítětem se rozumí každá lidská bytost mladší osmnácti let, pokud podle právního řádu, jenž se na dítě vztahuje, není zletilosti dosaženo dříve.

Dle zákona 359/1999 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí, se dítětem rozumí nezletilá osoba, zletilosti je dosaženo ve věku 18 let, kdy nabývá způsobilosti k právním úkonům. Dosažení zletilosti se řídí občanským zákoníkem. Před dosažením tohoto věku se zletilosti nabývá jen uzavřením manželství. Nezletilí pak dle §9 občanského zákoníku mají způsobilost jen k takovým právním úkonům, které jsou svou povahou přiměřené rozumové a volní vyspělosti odpovídající jejich věku.⁹

Sociálně patologické projevy chování – Sociálně patologickým chováním můžeme nazvat vše, co je společensky nežádoucí, nebezpečné a co je často také legislativně postižitelné. Termín “sociální patologie” se používá pro označování jevů na hranici nebo za hranicí společenské přijatelnosti, jde vždy o chování sociálně nebezpečné, související velmi často s kriminalitou. (Záškoláctví, agrese a šikana, drogy a drogová závislost, alkoholismus, tabakismus...)

---

⁹ NOVOTNÁ, V., BURDOVÁ, E., *Zákon o sociálně právní ochraně dětí-komentář*. 3.vyd., Praha: Linde,2007 , s. 21. ISBN 978-80-86131-72-6

Sociální práce - *Sociální práce podporuje sociální změnu, řešení problémů v mezilidských vztazích a posílení a osvobození lidí za účelem naplnění jejich osobního blaha. Užívá teorii lidského chování a sociálních systémů, sociální práce zasahuje tam, kde se lidé dostávají do kontaktu se svým prostředím. Pro sociální práci jsou klíčové principy lidských práv a společenské spravedlnosti.*¹⁰

Sociální práce je společenskovední disciplínou i oblastí praktické činnosti, jejímž cílem je zmírňování, odhalování, vysvětlování a řešení sociálních problémů jako je např. chudoba, zanedbávání výchovy dětí, nezaměstnanost, delikvence mládeže.¹¹

Definice Federace sociálních pracovníků z r. 2004 říká, že *profese sociálního pracovníka podporuje sociální změnu, řešení problémů v lidských vztazích a také zmocnění a osvobození lidí v zájmu zvýšení blaha. Sociální práce zasahuje v oblastech, kde dochází k interakci lidí a jejich prostředí, a využívá k tomu teorie lidského chování a sociálních systémů. Základem sociální práce jsou principy lidských práv a sociální spravedlnosti.*

Sociální pracovník – pomáhá jednotlivcům, rodinám, skupinám i komunitám dosáhnout způsobilosti k sociálnímu uplatnění, nebo sociální uplatnění získat zpět.

V ČR je definován v zákoně 108/2006 Sb., jako pracovník vykonávající sociální šetření, zabezpečující sociální agendy, včetně řešení sociálně-právních problémů, poskytující sociální poradenství, provádějící analytickou a koncepční činnost v sociální oblasti, odborné činnosti v zařízeních služeb sociální prevence, depistážní činnost, poskytující krizovou pomoc, sociální poradenství a sociální rehabilitaci.¹²

Sociální služby – *Sociální služby jsou poskytovány lidem společensky znevýhodněným, a to s cílem zlepšit kvalitu jejich života, případně je v maximální možné míře do společnosti začlenit, nebo společnost chránit před riziky, jejichž jsou tito lidé nositeli.*¹³

---

¹⁰[online]Dostupné na WWW: <http://socialnirevue.cz/item/definice-socialni-prace>[cit.11.03.2010]

¹¹ MATOUŠEK, O., *Základy sociální práce*. 1. vyd., Praha: Portál, 2001, s. 10. ISBN 80-7178-473-7

¹² MATOUŠEK, O., *Slovník sociální práce*. 1. vyd., Praha: Portál, 2003, ISBN-10: 80-7178-549-0

¹³ MATOUŠEK, O., *Sociální služby*. 1.vyd., Praha: Portál, 2007, s. 9. ISBN 978-80-7367-310-9

Sociální prevence - představuje aktivity ovlivňující proces socializace a sociální integrace a aktivity zaměřené na změnu nepříznivých společenských a ekonomických podmínek, které jsou považovány za klíčové příčiny páchaní trestné činnosti. Sociální prevence je součástí sociální politiky. Efektivita sociální prevence je obtížně statisticky či ekonomicky měřitelná, lze na ni jen usuzovat, a to z hlediska odhadů sociálních perspektiv jedinců - objektů preventivního působení.¹⁴ Do této kategorie prevence můžeme zařadit krizová a poradenská zařízení, sportovní aktivity, vzdělávací aktivity, prevenci závislostí a další.

Sociálně aktivizační služba pro rodiny s dětmi – Je zařazená mezi služby sociální prevence, které pomáhají zabránit sociálnímu vyloučení osob, jež jsou ohroženy z důvodu krizové sociální situace, životními návyky a způsobem života vedoucím ke konfliktu se společností, sociálně znevýhodňujícím prostředím a ohrožením práv a oprávněných zájmů trestnou činností jiné fyzické osoby. Sociálně aktivizační služby pro rodiny s dětmi obsažené v §65 v zákoně č. 108/2006 Sb., o sociálních službách, jsou nedílnou součástí souboru služeb a programů - sanace rodiny.¹⁵

Sociální exkluze - Sociální vyloučení můžeme definovat jako proces, kterým jsou jednotlivci i celé skupiny osob zbavováni přístupu ke zdrojům nezbytným pro zapojení se do sociálních, ekonomických a politických aktivit společnosti jako celku. Sociální vyloučení je důsledkem chudoby a nízkých příjmů, diskriminace, nízkého vzdělání či špatných životních podmínek. Sociálně vyloučení jedinci jsou odříznuti od institucí a služeb, sociálních sítí a vzdělávacích příležitostí. Sociální vyloučení se projevuje například dlouhodobou nezaměstnaností, závislostí na sociálních dávkách, životem v prostorově vyloučených částech obcí, nízkou kvalitací, špatným zdravotním stavem, rozpadem rodiny či ztrátou sebeúcty. Jako adaptace na podmínky sociálního vyloučení se často vytváří specifické hodnoty a normy, mezi něž patří například důraz na přítomnost, neschopnost plánovat do budoucna, pocity

---

¹⁴[online]Dostupné na WWW:

[http://aplikace.mvcr.cz/archiv2008/prevence/system/pojmy/\[cit.05.01.2010\]](http://aplikace.mvcr.cz/archiv2008/prevence/system/pojmy/[cit.05.01.2010])

¹⁵ BECHYŇOVÁ, V., KONVIČKOVÁ, M., *Sanace rodiny*. 1. vyd., Praha: Portál, 2008, s. 33. ISBN 978-80-7367-392-5

beznaděje a bezmocnosti či přesvědčení, že člověk nemůže ovlivnit vlastní sociální situaci.¹⁶

Kazuistika, konkrétně studium sociální skupiny, rodiny, se zaměřuje na podrobný popis a rozbor několika případů.

*V případové studii jde o zachycení složitosti případu, o popis vztahů v jejich celistvosti. Případová studie v sociálně-vědním výzkumu je podobná mikroskopu, její hodnota závisí na tom, jak dobře je zaostřena.*¹⁷

---

¹⁶ [online] Dostupné na WWW: <http://www.varianty.cz/> [cit. 20.01.2010]

¹⁷ HENDL, J., *Kvalitativní výzkum*. 2. vyd., Praha: Portál, 2008, s. 102. ISBN 978-80-7367-485-4

2 TERÉNNÍ SOCIÁLNÍ PRÁCE

Jednoznačně vymezit terénní sociální práci je obtížné, bývá označována jako „streetwork“ - práce na veřejných prostranstvích, ulicích. Určení terénní sociální práce je mnohem širší. Kritériem pro sociální práci není pouze práce v přirozeném prostředí klienta, ale také určitý druh vztahu ke klientovi. Snažíme se motivovat člověka z určité cílové skupiny, aby se stal naším klientem a využíval naše služby.

2.1 Historie terénní sociální práce

Metoda sociální práce na ulici má hluboké kořeny. Prvotní aktivity jsou patrné již u křesťanských duchovních, kteří se v rámci pastorační činnosti obraceli k kazatelen k lidem, kteří je potřebovali a nechávali se významem jejich kázání ovlivnit. Církev poskytovala nejen duchovní, ale i hmotnou oporu. Kněží, jeptišky a mniši zajišťovali v chudinských čtvrtích, věznicích, sirotčincích, špitálech, starobincích, zařízeních určených pro nemocné často jedinou zdravotní, sociální, a duchovní péči poskytnutou nemajetným občanům. Ve 14. století Jan Milič pracuje metodou sociální práce na ulici, zabýval se osvětovou a vychovatelskou činností mezi mládeží a veřejnými nevěstkami, pro něž založil v Praze v roce 1372 „*vzornou obec pro padlé dívky*.“ Pomocí v tomto období potřebným na ulici zajišťovaly církve, či různé náboženské spolky. Význam sociální práce a pomoci postupně rostl se zdůrazňováním humanistických principů, lidských práv a svobod. Nestarali se již jednotlivci, či určité skupiny, ale státy přijaly za morální a zákonnou povinnost starat se o handicapované, postižené, či společensky nepřizpůsobivé občany.¹⁸

Vznik metody sociální práce na ulici je datován na počátek 20. století v USA. Byla to reakce na rychle se šířící sociální úpadek celých městských čtvrtí velkých amerických měst, kde vznikaly gangy dětí a mladistvých.

---

¹⁸ BEDNÁŘOVÁ, Z., PELECH, L., *Slabikář sociální práce na ulici*. 1. vyd., Brno: Doplněk, 2003, s.9. ISBN 80-7239-148-8

Sociální problémy narůstaly, bylo třeba hledat účinnější řešení. Sociální pracovníci byli nuceni opustit instituce a vydat se za klienty do jejich přirozeného prostředí. To znamenalo změnu v přístupu ke klientovi, ale i změnu v samotných prioritách, cílech a specifikách sociální práce. Už ve 40. letech 20. Století se ukázala metoda jako potřebná, bohužel v ČR, kde režim neumožnil tuto metodu zcela využít, se čekalo dalších padesát let.

Před rokem 1989 byla u nás sociální práce s rodinou doménou pouze jedné instituce – obvodních a okresních úřadů – péče o rodinu a dítě. Sociální pracovníce byly školeny v metodách práce s rodinou postavených na autoritativním, direktivním vztahu mezi pracovníkem a klientem. Stavěly se velkokapacitní zařízení pro výkon ústavní výchovy, protože stávající kapacita nedostačovala, některé děti zde prožily i 15-18 let svého života. S rodinou po nařízení ústavní výchovy již nikdo nepracoval. Následně se děti obtížně integrovaly do společnosti. Nebyl zde úmysl děti poškozovat, podstatou byla doktrína, že nejlepším pečovatelem o děti v obtížné životní situaci je stát a ten ochrání děti před jejich rodiči.¹⁹

2.2 Metody terénní sociální práce s rodinou

K sociální práci s rodinou je vztaženo několik důležitých právních předpisů. Činnost sociálních pracovníků, kteří pracují s rodinou, musí být v souladu se zákonnými normami. Za významnou právní normu vztahující se k sociální práci s rodinou považují zákon č. 359/1999 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí, ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 108/2006 Sb., o sociálních službách, ve znění pozdějších předpisů a zákon č. 94/1963 Sb., o rodině, ve znění pozdějších předpisů.

Pro poskytování sociální služby jsou rozhodující cíle a přání uživatele, které však ustupují před ochranou práv a oprávněných zájmů dítěte. Blaho dítěte je nadřazeno nad všemi ostatními zájmy, jako jsou zájmy rodičů, rodiny, státu, a stejně tak musí být zájem dítěte předním hlediskem při jakékoli činnosti týkající se dětí, ať již je uskutečňována veřejnými nebo soukromými institucemi, orgány správními nebo zákonodárnými, soudy a tedy i při poskytování sociálních služeb.

---

¹⁹ BECHYŇOVÁ, V., KONVIČKOVÁ, M., *Sanace rodiny*. 1. vyd., Praha: Portál, 2008, s. 11. ISBN 978-80-7367-392-5

Organizace práce s rodinou by měla podporovat maximální dosažitelnost pomáhajícího pracovníka ze strany rodiny. Ideální by bylo, kdyby pracovník mohl být k dispozici rodině i mimo dohodnuté návštěvy, popřípadě měl možnost je telefonicky kontaktovat.

Budování kvalitních a pozitivních vztahů mezi pomáhajícím pracovníkem a jednotlivými členy rodiny může být extrémně těžké, protože někteří členové rodiny takový vztah nikdy nezažili. Tvrdě testována bývá důvěryhodnost, stabilita a angažovanost toho, kdo do rodiny dochází.²⁰

Hodnocení rodiny by ve všech případech mělo začínat v neautoritativním, partnerském duchu. Profesionál by měl umět členům rodiny aktivně naslouchat a měl by se pokoušet o vcítění do jejich vnímání rodinné situace. Členové rodiny by neměli být podrobováni výslechu. Profesionál zkoumající rodinu by neměl zapomínat na to, že i on sám je testován, zejména pokud jde o důvěryhodnost a schopnost poskytovat rodině účinnou podporu a pomoc.²¹

Základní formou terénní práce s rodinou jsou **návštěvy** v domácnosti. První setkání udává často základní ladění pro pozdější kontakty s rodinou. Konverzace v rodině je nástrojem změny. V rozhovoru je třeba brát ohled na to, co mají klienti sklon bránit a být v tom opatrní. Je třeba přesvědčit rodiče, že můžou pracovníkovi důvěřovat, ti pak jsou ochotni zpřístupnit intimnější témata. Pokud je to možné vzhledem k věku a schopnostem dětí, při formulaci zakázky, je třeba zapojit i je.²²

Rozhovor s klientem je základním nástrojem v terénu. Jeho cílem může být získávání informací od klienta, jeho podpora, motivace k určitému rozhodnutí nebo činu. Často je to prostě konverzace, jejímž cílem je udržovat vztah mezi pracovníkem a klientem. Je důležité používat otevřené otázky, u kterých nemá klient možnost odpovědět pouze ano či ne, ale má větší prostor informovat nás o tom, co se stalo, co je nového, může nás informovat o věcech, které on sám považuje za důležité, nebo o kterých chce mluvit.

---

²⁰ MATOUŠEK, O., *Sociální práce v praxi*. 1. vyd., Praha: Portál, 2005, s. 85. ISBN 80-7367-002-X

²¹ MATOUŠEK, O., *Metody a řízení sociální práce*. 1. vyd., Praha: Portál 2003, s.192 ISBN 80-7178-548-2

²²[online]Dostupné na WWW:

http://www.mpsv.cz/files/clanky/4031/Methodicka_prirucka_TSP.pdf[cit. 05.01.2010]

Pozorování je neméně důležitou metodou při práci s rodinou. Pracovník musí být citlivý na změny v chování klientů i na změny v okolí klientů, registrovat je a vědět jak může pomoci.

2.3 Terénní sociální práce dle zákona 108/2006 Sb., o sociálních službách

Terénní sociální práce je podle zákona o sociálních službách realizována prostřednictvím terénních forem sociálních služeb, přičemž sociální službou se rozumí činnost zajišťující pomoc a podporu osobám za účelem sociálního začlenění, nebo prevence sociálního vyloučení. Sociální služby jsou poskytovány v přirozeném sociálním prostředí, tedy v prostředí kde se cílová skupina běžně pohybuje. Terénní sociální práce je zařazována mezi služby sociální prevence.

Sociální prevenci můžeme definovat jako soubor aktivit ovlivňujících proces socializace a sociální integrace, jež se orientují na změnu nepříznivých sociálních, případně socioekonomických podmínek vedoucích ke vzniku a šíření poruch sociálních procesů a institutů, které jsou příčinou negativních jevů života jedince. Sociální prevence slouží k ochraně společnosti před negativními jevy, jež ohrožují její základní hodnoty. Negativními jevy se rozumí zejména kriminalita, toxikomanie, xenofobie, rasismus, dětská prostituce, násilí a podobně.²³

Služby sociální prevence napomáhají zabránit sociálnímu vyloučení osob, které jsou tímto ohroženy pro krizovou sociální situaci, životní návyky a způsob života vedoucí ke konfliktu se společností, sociálně znevýhodňující prostředí a ohrožení práv a oprávněných zájmů trestnou činností jiné fyzické osoby. Cílem služeb sociální prevence je napomáhat osobám k překonání jejich nepříznivé sociální situace a chránit společnost před vznikem a šířením nežádoucích společenských jevů.

---

²³ BEDNÁŘOVÁ, Z., PELECH, L., *Slabikář sociální práce na ulici*. 1. vyd., Brno: Doplněk, 2003 s. 90. ISBN 80-7239-148-8

Terénních forem může nabývat řada sociálních služeb. Máme však dvě terénní formy sociální služby, **terénní programy** a **sociálně aktivizační služby pro rodiny s dětmi**, které jsou poskytovány převážně v přirozeném prostředí uživatelů.

Terénní programy jsou terénní služby poskytované osobám, které vedou rizikový způsob života nebo jsou tímto způsobem života ohroženy. Služba je určena pro problémové skupiny osob, uživatele návykových látek nebo omamných psychotropních látek, osoby bez přístřeší, osoby žijící v sociálně vyloučených komunitách a jiné sociálně ohrožené skupiny. Cílem služby je tyto osoby vyhledávat a minimalizovat rizika jejich způsobu života. Služba může být osobám poskytována anonymně.

Služba závazně obsahuje tyto základní činnosti:

Zprostředkování kontaktu se společenským prostředím; pomoc při uplatňování práv a oprávněných zájmů a při obstarávání osobních záležitostí.

Sociálně aktivizační služby pro rodiny s dětmi jsou terénní, popřípadě ambulantní služby poskytované rodině s dítětem, u kterého je jeho vývoj ohrožen v důsledku dopadů dlouhodobé krizové sociální situace (například rodiny žijící v sociálně vyloučených komunitách, děti bezdomovců), kterou rodiče nedokáží sami bez pomoci překonat, a u kterého existují další rizika ohrožení jeho vývoje.

Služba obsahuje tyto základní činnosti:

výchovné, vzdělávací a aktivizační činnosti; zprostředkování kontaktu se společenským prostředím; sociálně terapeutické činnosti; pomoc při uplatňování práv, oprávněných zájmů a při obstarávání osobních záležitostí.

Shrnutí:

Seznámili jsme se s historií terénní sociální práce a používanými metodami při práci s rodinou. Rovněž jsme poukázali na zařazení terénní sociální práce v systému sociálních služeb dle zákona č.108/2006 Sb., o sociálních službách v.z.p.p.

3 TERÉNNÍ ASISTENČNÍ SLUŽBA NA VSETÍNSKU

Terénní asistenční služba, registrovaná jako sociálně aktivizační služba, při Azylovém domě pro ženy a matky s dětmi o.p.s. Vsetín je poskytována rodinám s nezletilými dětmi, ohroženým sociálním vyloučením na území obce s rozšířenou působností Vsetín.

3.1. Historie Terénní asistenční služby na Vsetínsku

Azylový dům pro ženy a matky s dětmi o.p.s. Vsetín, zahájil v říjnu 2006 činnost Terénní asistenční služby. Ve výběrovém řízení bylo vybráno šest sociálních pracovníků-terénních asistentek. V té době neplatil zákon č. 108/2006 Sb., o sociálních službách, v.z.p.p., podmínkou účasti bylo středoškolské vzdělání ukončené maturitní zkouškou, výhodou bylo studium vysokoškolské, ukončené či započaté. Šest asistentek bylo vybráno z celkového počtu 143. Dvě asistentky studovaly vysokou školu, dvě asistentky si podaly přihlášku k vysokoškolskému studiu a byly přijaty. V Azylovém domě pro ženy a matky s dětmi o.p.s. Vsetín, byla zřízena kancelář, kterou asistentky využívaly k vedení spisové dokumentace a měly zde potřebné zázemí po návratu z terénu. Každé asistenci byl přidělen služební mobil, který se při práci v terénu ukázal nezbytností. Od vzniku služby na pracovišti probíhaly každý měsíc supervize. Rodiny od počátku navštěvovaly asistentky v celkovém počtu 6 pracovníků, které vždy pracovaly ve dvojicích. Financování bylo plně zajištěno z evropského projektu „AKROS.“ 22. 10. 2007 Krajský úřad Zlínského kraje, odbor sociálních věcí a zdravotnictví, vydal rozhodnutí o registraci sociálně aktivizačních služeb pro rodiny s dětmi, které poskytuje Azylový dům pro ženy a matky s dětmi o.p.s.Vsetín. Za období 1. 1. 2007 až 31. 12. 2008 bylo v evidenci Terénní asistenční služby vedeno 29 rodin. Do všech rodin byly asistentky zpočátku uvedeny sociálními pracovníky sociálně právní ochrany dětí, později o spolupráci žádaly i rodiny samy, zpravidla na doporučení známých. Pro názornost je vytvořena tabulka, která udává, jak postupně počet rodin narůstal.

Tabulka č. 1: **Nárůst počtu rodin za období leden 2007 - prosinec 2008**

Nárůst počtu rodin za období leden 2007 - prosinec 2008	
období	počet
leden - březen/2007	16
duben - červen/2007	19
červenec - září/2007	21
říjen - prosinec/2007	23
leden - březen/2008	24
duben - červen/2008	26
červenec - září/2008	27
říjen - prosinec/2008	29

Služba byla a je poskytována v obci s rozšířenou působností Vsetín. Terénní asistenční služba pro rodiny s dětmi byla a je sociální službou poskytovanou bez úhrady. Náklady na službu jsou hrazeny z dotace poskytovateli a dalšími zdroji. Služba je poskytována v pracovní dny pondělí až pátek od 7.00 – do 19.00 hod.

3.2 Současné pojetí Terénní asistenční služby v rodinách s nezletilými dětmi na Vsetínsku

Pracovnice Terénní asistenční služby respektuje důstojnost každého člověka, právo na soukromí a důvěrnost sdělení, klient je rovnocenným partnerem. Vlastní práce je založena na důvěře, která vzniká na základě dlouhodobějšího kontaktu, vymezení hranic. Aby asistentka získala důvěru, musí akceptovat životní styl rodiny, nekárat, nemoralizovat a nenapomínat. Neznamená to ovšem, že s jejich chováním souhlasí, musí však řešit problémy, které klient pociťuje, vše se děje samozřejmě v zájmu dítěte. Pokud by bylo dítě jakkoli ohroženo na zdraví či životě, asistentka splní svou ohlašovací povinnost. Velký důraz je kladen na vzdělání asistentek.

Vzhledem k neustále se měnící legislativě, je potřeba se celoživotně vzdělávat, nestačí vystudovat vysokou školu, důležitá je osobní angažovanost ve vytváření plánu následného vzdělávání.

Největší výhodou Terénní asistenční služby pro rodiny s nezletilými dětmi na Vsetínsku je práce s klientem v jeho přirozeném prostředí, kde se klient cítí bezpečně a uvolněně. Setkávají se s realitou, daří se získávat důvěru všech členů rodiny. Je dostatek času na zmapování problému, jeho včasné podchycení, může se působit preventivně. Asistentky se snaží pracovat tak, aby nedošlo k dlouhodobé závislosti na poskytované službě.

Sociálně aktivizační služba azylového domu zahrnuje následující činnosti výchovné, vzdělávací a aktivizační

Vedení rodičů k pravidelné školní docházce dětí a při přípravě dětí na vyučování – asistentka motivuje rodiče k aktivní spolupráci s pedagogy a vychovateli, k zajištění školních pomůcek, úhrady stravy a jiných poplatků spojených se školní docházkou. Společně s rodiči připravuje harmonogram přípravy na školní vyučování a motivuje rodiče k jejich dodržování. Zprostředkovává doučování jinými subjekty.

Pomoc při výchově a organizaci volnočasových aktivit dětí – asistentka motivuje rodiče k řádné výchově dětí a k příznivému rozvoji jejich osobnosti. Doporučuje využití mimoškolních aktivit (kroužky, školní kluby) a zprostředkovává návštěvu jiných zájmových a sportovních organizací.

Prevence sociálně patologických jevů – asistentka motivuje rodinu k předcházení patologických jevů a podporuje rodinu při zvládnutí problémů s kouřením, alkoholismem, toxikománií, záškoláctvím, šikanou, trestnou činností, rasismem, atd...

Pomoc při řešení nepříznivé finanční situace – asistentka upozorňuje na rizika rychlých půjček (předluženost, exekuce), zprostředkovává finanční poradenství v občansko-právní poradně.

Pomoc a podpora při vyhledávání vhodného zaměstnání – asistentka motivuje nezaměstnané členy rodiny k aktivnímu vyhledávání volných pracovních míst,

případně je kontaktuje na jiné odborné a poradenské služby, týkající se uplatnění na trhu práce.

Pomoc při řešení nepříznivé bytové situace – asistentka vede rodinu k hledání a získání vhodného bydlení – spolupráce s azylovými domy, hledání podnájmu prostřednictvím inzerátů, realitních kanceláří, internetu. Pomáhá při zajišťování náhradních forem bydlení. Z darů poskytnutých azylovému domu nabízí dovybavení domácnosti (nábytek, nádobí, ložní prádlo, bílé zboží, elektronika, apod.).

Pomoc při sestavování rodinného rozpočtu – asistentka společně s rodiči sestavuje rozpočet, stanovuje prioritní výdaje, pomáhá rodině redukovat zbytné výdaje, motivuje rodiče k šetrnosti (nákup levnějších potravin, omezení výdajů na alkohol a cigarety, apod.)

Podpora při vedení domácnosti a dodržování základních hygienických návyků – asistentka motivuje rodiče ke správné organizaci domácích prací (úklidu, praní a žehlení prádla, odstraňování odpadků, atd.), prostřednictvím rodičů motivuje děti k pravidelné hygieně.

Zajištění zdravotní péče – asistentka motivuje rodiče a dohlíží na pravidelnost návštěv u dětského lékaře, odborných lékařů, na dodržování termínů povinného očkování a preventivních lékařských prohlídek dětí, dodržování léčebného režimu, rehabilitace, logopedického cvičení. Případně spolupracuje s lékařem. Těhotné matky motivuje k pravidelným návštěvám poradny a k dodržování zásad správné výživy. Pomáhá při vyřizování léčebných pobytů v lázních a ozdravovnách

Pomoc při uplatňování práv, oprávněných zájmů a obstarávání osobních záležitostí – činnost spočívá v poskytnutí informací a s nimi souvisejících kontaktů na úřady a organizace. Asistentka pomáhá rodičům při vyřizování dávek sociální péče, při jednání s úřady, vyřizování osobních záležitostí (možnost doprovodu asistentky).

Zprostředkování dobrovolného dárcovství – použité oděvy, obuv, starší nábytek a jiné vybavení domácnosti.

Další pomoc vyplývající z aktuální situace rodiny - pomoc v situacích, které přicházejí nečekaně a nelze je předem odhadnout.

Zprostředkování kontaktů se společenským prostředím – služba je naplňována hlavně spoluprací s MěÚ SPOD Vsetín, Mateřským a rodinným centrem Sluníčko

Vsetín, nízkoprahovým zařízením Zrnko, Charitou Vsetín, MŠ, ZŠ, zdravotnickými zařízeními, obecními úřady²⁴

3.3 Terénní asistenční služba v rámci komunitního plánování sociálních služeb města Vsetín

*Komunitní práce je metoda směřující k vyvolání a podporování změny v rámci místního společenství.*²⁵

Komunitní plánování sociálních služeb je metoda, kterou lze na úrovni obcí anebo krajů plánovat sociální služby tak, aby odpovídaly místním specifikům i potřebám jednotlivých občanů. Pomocí otevřeného procesu se zjišťují potřeby a zdroje, také se hledají nejlepší řešení v oblasti sociálních služeb. Výsledkem komunitního plánování sociálních služeb by měla být vzájemná spokojenost, dostupnost, vyšší kvalita, široká pestrá nabídka. Zapojit by se měla široká veřejnost i odborníci. Občané by měli dostávat dostatek informací o nabídce a kvalitě služeb a mít možnost výběru dle svých potřeb. Komunitní plán vzniká, mění se a rozvíjí nejen před zraky široké veřejnosti, ale přímo za aktivní účasti všech subjektů. Podstatou komunitního plánování sociálních služeb je partnerství mezi třemi stranami: **zadavatelem**, (veřejnou správou) **poskytovatelem** (státními, privátními a neziskovými poskytovateli služeb) a **uživatel** (uživateli sociálních služeb).

Komunitní plán sociálních služeb a péče v sobě shrnuje politické zadání, odborné názory a požadavky poskytovatelů služeb, názory a zpětné vazby uživatelů služeb a data vysbíraná v průběhu plánování od různých skupin účastníků procesu komunitního plánování. Plán bude během následujících tří let rozvíjet síť sociálních a souvisejících služeb tak, aby lépe vyhovovala občanům dané oblasti a citlivěji reagovala na jejich potřeby. Komunitní plán reaguje na potřeby občanů Vsetínska.

---

²⁴ KOLEKTIV PRACOVNÍKŮ, Standardy kvality Terénní asistenční služby. Vsetín: 2009

²⁵ MATOUŠEK, O., *Metody a řízení sociální práce*. 1. vyd., Praha: Portál 2003, s. 254. ISBN 80-7178-548-2

Plán je opřen o několik základních humánních hodnot. Poskytovat jen takové služby, které reagují na potřeby občanů města Vsetín. Poskytovat služby, které podporují princip individuálního přístupu k člověku, dodržování lidských práv, rovnoprávný přístup a možnost volby sociální služby. Respektovat důstojnost každého člověka a respektovat jeho soukromí v maximální možné míře.

Plán přispěje k tomu, aby bylo umožněno lidem žít doma co nejdéle, bude jim nabídnuta péče a podpora v oblastech, kde si to sami přejí. Dojde k rozšíření a poskytování péče tak, aby vyhověla novým, doposud neřešeným požadavkům a potřebám občanů. Měl by se uskutečnit posun ve vyváženosti péče směrem od péče institucionální k péči komunitní. Zlepšit by se měla kvalita poskytovaných služeb.

Komunitní plán je výsledkem společného procesu plánování, kterého se zúčastnila i terénní asistenční služba, síť služeb ve městě Vsetíně a přilehlé spádové oblasti VelkoKarlovicka. Jeho obsah odráží diskuse a rozhodnutí, ke kterým dospěli všichni jeho tvůrci. Při jeho tvorbě byl respektován princip „triády“, tedy zastoupení zadavatelů – obcí, poskytovatelů služeb a uživatelů, což velmi pomohlo zvýšit celkovou reálnost a kvalitu plánu.

Komunitní plánování v ČR doznalo za uplynulé dva roky velkého rozvoje. Významným krokem bylo zakotvení povinnosti Krajům zpracovávat Střednědobé plány rozvoje sociálních služeb. Tato povinnost je dána Zákonem č.108/2006 o sociálních službách, ve znění pozdějších předpisů. Povinnost obcí vytvářet střednědobé plány není zákonem dána, pouze součinnost při vytváření krajských plánů.²⁶

Pracovnice Terénní asistenční služby se aktivně účastní komunitního plánování, zvláště je pro ně důležitá skupina zaměřená na rodinu s dětmi. Účastí na vytváření komunitního plánu si budují pozici v systému sociálních služeb města Vsetín, získávají kladné hodnocení při podávání individuálních projektů, navazují spolupráci s ostatními organizacemi, získávají cenné osobní kontakty.

---

²⁶ [online] Dostupné na WWW <http://vsetin.cz/neziskovy-sektor>[cit. 02.03.2010]

Shrnutí:

V této kapitole jsme se zabývali Terénní asistenční službou na Vsetínsku, její historií i současným pojetím. Je zde nastíněna její role v rámci komunitního plánování sociálních služeb města Vsetín.

4 OSOBNOST PRACOVNÍKA TERÉNNÍ ASISTENČNÍ SLUŽBY

Práce terénního pracovníka je různorodá, ne každý může tuto práci vykonávat, záleží na každém jednotlivci, jakou zvolí metodu, jak ji aplikuje. Zde, trůfáme si říci, že velkou roli hraje osobnost sociálního pracovníka. Hodí se zde přísloví „ Když dva dělají totéž, není to totéž.“

Předpokladem k výkonu povolání sociálního pracovníka je způsobilost k právním úkonům, bezúhonnost, zdravotní způsobilost a odborná způsobilost.²⁷

4.1 Osobnostní předpoklad

Důležitou roli při práci hrají osobnostní předpoklady, které jsou pro výkon profese terénního pracovníka nezbytností. Rozdělíme si je na:

Přitažlivost – pracovník se může pro klienta stát přitažlivým nejen pro svůj fyzický vzhled, ale důležitá je především jeho odbornost, kterou nabízí, schopnost jednání s klienty. Důležitou roli může hrát věková příbuznost, respekt k autoritám - mladšího ke staršímu, zralejšímu, atd. Výsledkem je pak spontánní náklonnost k pracovníkovi, která je důležitým předpokladem k navázání vztahu důvěry a spolupráce při řešení mnohdy složitých problémů.

Důvěryhodnost – můžeme vymezit složky, které přispívají k důvěryhodnosti pracovníka:

Diskrétnost- to, o čem spolu mluvíme je pouze mezi námi.

Spolehlivost – věřím tomu, co mi je pracovníkem navrženo, věřím mu.

Využívání moci – nezneužití toho co vím, to, co mi bude sděleno vyžiji v prospěch klienta.

Porozumění – pracovník je tu pro to, aby mne pochopil, ne odsoudil za to, co dělám.

---

²⁷ Zákon č. 108/2006 Sb., o sociálních službách, v.z.p.p.

Komunikační dovednosti – komunikační dovednosti pro sociálního pracovníka jsou základním prostředkem pro to, by pracovník mohl navázat vztah s rodinou a pomohl s řešením problému. Dobrý pracovník je v souladu s tím, co říká. I s tím, jak se projevuje neverbálně, aniž by o tom musel příliš přemýšlet. Základní dovednosti si můžeme rozdělit na:

Fyzickou přítomnost – pomoc klientovi spočívá již v tom, že se s ním pracovník setká, fyzicky i psychologicky.

Empatie – znamená vcítit se do světa klienta, jeho uvažování, problémů, schopnost reagovat na jeho chování s pochopením. Empatie je forma lidské komunikace, která zahrnuje jak naslouchání a porozumění, tak sdělování a porozumění klientovi. Empatie je v první řadě určitým druhem lidského kontaktu. Vyšší úroveň empatie jde o něco hlouběji, umožňuje odhalovat zdroje hlubinných pocitů klienta, jichž si sám není vědom. V obecné rovině lze říci, že empatie je součástí emoční inteligence. Empatie se vyvíjí od nejtělejšího věku a přes výrazné rozdíly mezi dětmi ji lze v dospělosti rozvíjet tréninkem. Ukazuje se, že kdo rozumí sám sobě, rozumí lépe i druhým.²⁸

Analýza klientových prožitků – schopnost vyjádřit, nalézt a popsat klientovy zážitky pocity a chování. Umožní to pracovníkovi pracovat konstruktivně.

Naslouchání – schopnost naslouchat a rozumět signálům, které klient vysílá, ať již jde o signály verbální, neverbální, vyjádřené otevřeně, nebo skrytě.

Zúčastněné naslouchání – cílem naslouchání je porozumět. Při pohovoru pracovník klientovi sděluje, že rozumí, chápe a už tím mu pomáhá lépe pochopit sebe samého a naučit se jednat účelněji.

Umění naslouchat – schopnost pozorovat a číst klientovo neverbální chování, chápat a umět naslouchat verbálnímu projevu klienta, sledovat veškeré projevy klienta, nejen při poradenském rozhovoru, ale i v jeho každodenním životě.

---

²⁸ MATOUŠEK, O., *Metody a řízení sociální práce*. 1. vyd., Praha: Portál 2003, s.52-54. ISBN 80-7178-548-2

4.2 Fyzický předpoklad

Důležitá je fyzická zdatnost. Pomáhat druhým je těžká a vysilující práce, proto je třeba klást na jedno z prvních míst fyzickou zdatnost.

Znamená to, že si pracovník udržuje fyzickou kondici cvičením a správnou stravou, protože tělo je prvotním zdrojem energie. Předpokládá se, že člověk, který chce pomáhat druhým, respektuje svoje tělo, a proto pracuje v jeho prospěch a ne proti němu.²⁹

Dle zákona 108/2006 Sb. o sociálních službách, v.z.p.p., musí každý terénní pracovník podstoupit lékařskou prohlídku u smluvního lékaře, který vydá na omezenou dobu posudek o zdravotní způsobilosti k výkonu povolání terénního sociálního pracovníka.

4.3 Odborný předpoklad

Novela zákona o sociálních službách pod číslem 206/2009 Sb. a jeho prováděcí vyhlášky s účinností od 1. srpna 2009 opět rozšířily spektrum osob, které jsou považovány za odborně způsobilé k výkonu povolání sociálního pracovníka. Dosavadní předpoklady byly změněny a doplněny následovně:

Odbornou způsobilostí k výkonu povolání sociálního pracovníka je

- a) **vyšší odborné vzdělání** získané absolvováním vzdělávacího programu akreditovaného podle zvláštního právního předpisu v oborech vzdělání zaměřených na sociální práci a sociální pedagogiku, sociální pedagogiku, sociální a humanitární práci, sociální práci, sociálně právní činnost, charitní a sociální činnost,
- b) **vysokoškolské vzdělání** získané studiem v bakalářském, magisterském nebo doktorském studijním programu zaměřeném na sociální práci, sociální politiku,

---

²⁹ MATOUŠEK, O., *Metody a řízení sociální práce*. 1. vyd., Praha: Portál 2003, s.52. ISBN 80-7178-548-2

sociální pedagogiku, sociální péči, sociální patologii, právo nebo speciální pedagogiku, akreditovaném podle zvláštního právního předpisu,

c) **absolvování akreditovaných vzdělávacích kurzů** v oblastech uvedených v písmenech a) a b) v celkovém rozsahu nejméně 200 hodin a praxe při výkonu povolání sociálního pracovníka v trvání nejméně 5 let, za podmínky ukončeného vysokoškolského vzdělání v oblasti studia, která není uvedena v písmenu b),

d) **absolvování akreditovaných vzdělávacích kurzů** v oblastech uvedených v písmenech a) a b) v celkovém rozsahu nejméně 200 hodin a **praxe při výkonu povolání sociálního pracovníka v trvání nejméně 10 let**, za podmínky středního vzdělání s maturitní zkouškou v oboru sociálně právním, ukončeného nejpozději 31. prosince 1998.³⁰

Shrnutí:

Ne každý se může stát sociálním pracovníkem Terénní asistenční služby, neboť jak jsme si ukázali v této kapitole, měl by být vybaven nejen po stránce fyzické, psychické, ale i odborné, na což je kladen velký důraz.

---

³⁰ § 110, zákon č. 108/2006 Sb., o sociálních službách, v.z.p.p.

5 RODINY OHROŽENÉ SOCIÁLNÍ EXKLUZÍ

*Rodina je zajisté nejstarší společenskou institucí. Vznikla kdysi v pradávných dobách, kdy se člověk ještě moc nepodobal tomu, jak jej známe dnes. A vznikla nejen z přirozeného pudu pohlavního, jenž vede k plození a rozmnožování, daného živočišného druhu (k tomu ostatně není potřeba rodiny), ale především z potřeby své potomstvo ochraňovat, učit, vzdělávat, připravovat pro život.*³¹

V psychologickém slovníku od Hartla najdeme stručné vysvětlení pojmu rodina. *Rodina je společenská skupina spojená manželstvím nebo pokrevními vztahy, odpovědností a vzájemnou pomocí.*³²

Sociální vyloučení bývá někdy nepřesně zaměňováno s chudobou, nebo její extrémní podobou. Ne všichni chudí musí být nutně sociálně vyloučení, a naopak ne všichni sociálně vyloučení musí být zároveň chudí. Naopak i majetní lidé mohou být sociálně vyloučenými, např. v důsledku pobytu ve vězení.³³

5.1 Typologie rodin

Každá rodina má jiný styl výchovy, každý skrývá svá úskalí. Někdo je přílišný kamarád, jiný je příliš přísný. Zda najdeme správnou míru v kombinaci stylů, nám ukáže až budoucnost. Matoušek dělí rodiny podle stylu výchovy na perfekcionista, nepřiměřené, egocentrické a asociální.

Perfekcionista – represivní, úzkostně neurotické, utážené rodiny. V těchto rodinách jsou prosazovány žádoucí způsoby chování, překročení norem je provázeno vysokou úzkostí. Jsou vysoce konformní s většinovou kulturou.

---

³¹ MATĚJČEK, Z., *O rodině vlastní, nevlastní a náhradní*. Praha: Portál, 1994, s.15. ISBN 80-85282-83-6.

³² HARTL, P., *Stručný psychologický slovník*. Praha: Portál, 2004, s. 230. ISBN 80-7178-803-1

³³ JANOUŠKOVÁ, K., NEDĚLNÍKOVÁ D., *Profesní dovednosti terénních pracovníků*. Ostrava: Ostravská univerzita, 2008, s.316. ISBN 978-80-7368-503-4

Při potížích členové této rodiny nevyhledávají pomoc u orgánů pečujících o práva dětí, policie a soudů, naopak vyhledávají pomoc u agentur poskytujících pomoc a snaží se s nimi spolupracovat. Tyto rodiny jsou relativně dobře ovlivnitelné.

Nepřiměřené – nezralé, neadekvátní, dětinské, externě závislé rodiny. Dospělí v těchto rodinách spoléhají na pomoc z vnějšku, v situacích, které ostatní rodiny zvládají samostatně. Je zde oslabena schopnost předvídat, co se v budoucnu stane, někdy chybí i schopnost vyhodnotit to, co se děje již nyní. Problémy nastávají při obstarávání peněz, hospodaření s nimi a při výchově dětí. Obvykle se v těchto rodinách nevyskytují antisociální tendence. Rodiny při dobrém vedení bývají ovlivnitelné.

Egocentrické – prestižní, chladné, rozštěpené rodiny. Rodina s jedním, v tom případě nejčastěji s otcem, nebo oběma dospělými pohlčenými společenskou kariérou. Materiální zabezpečení rodiny je na vysoké úrovni, finance jsou vynakládány převážně na prestižní záležitosti. Jednotlivec v této rodině má hodnotu jen tehdy, jestliže uspokojuje potřeby někoho jiného, nebo dobře reprezentuje rodinu navenek. Manželský nesoulad je častý, může se vyskytovat násilí mezi partnery, ale to je pokud možno tajeno. Vyžádané konzultace s odborníkem jsou zpravidla projevem nepřátelství iniciátora k jinému členu rodiny. U dětí se vyskytují psychiatrické potíže, může dojít k zanedbávání školní docházky a mají další predelikventní projevy chování. Prognóza odborných zásahů u tohoto typu rodiny je nejistá.

Asociální – impulzivní, agresivní, deviantní, delikventní rodiny. Uspokojování svých potřeb je v těchto rodinách řešeno bez ohledu na platné právní normy. Vztahy mezi členy jsou mělké, neodpovědné. Dospělí svůj svazek uzavřeli z náhlého popudu, narození dětí nebývá plánované. V rodinách se vyskytuje zanedbávání a zneužívání dětí, projevy fyzické agresivity jsou i mezi dospělými. Dospělí nechodí pravidelně do práce, práce pro ně nemá hlubší význam, nepředstavuje nic cenného. Časté je zneužívání návykových látek, zejména alkoholu. Prognóza sociální práce s rodinou není dobrá, sociální pracovník by si měl klást cíle realistické a postupovat po malých krocích.³⁴

---

³⁴ MATOUŠEK, O., *Metody a řízení sociální práce*. 1. vyd., Praha: Portál 2003, s. 195. ISBN 80-7178-548-2

Setkáváme se s různými typy rodin, každá je jiná, ale navzájem se doplňují, kombinují. Můžeme si je rozdělit podle původu, úplnosti, velikosti, počtu partnerů, autority a funkčnosti.

Podle původu

Orientační rodina – rodina, ve které jsme se narodili.

Prokreační rodina – rodina, kterou si založíme sami na základě manželství.

Podle úplnosti

Úplná rodina – kompletní rodina, mající všechny své členy.

Neúplná rodina – chybí zde jeden z rodičů, matka nebo otec

Doplňená rodina – rodina je doplněná jedním z rodičů, který není biologický

Náhradní rodina – rodina s nevlastními potomky

Podle velikosti

Nukleární rodina (nazývána také základní, jaderná, malá) – je to nejzákladnější typ rodiny, kde základem je otec, matka a děti.

Rozšířená rodina – jedná se o rozšířenou základní rodinu o tety, strýce, prarodiče. Můžeme ji rozdělit na sourozeneckou a více-generační.

Podle počtu partnerů

Monogamní – rodina je tvořena dvěma partnery a dětmi.

Polygamní – rodina kde je více partnerů, můžeme dále dělit na polyandrická (žena má více mužů) a polygynická (kdy jeden muž má více žen).

V české republice je podle rodinného práva uznáno pouze manželství mezi jedním mužem a jednou ženou, které vyplývá z evropských křesťanských a kulturních tradic.³⁵

Podle autority

Patriarchální – rodina založená na vůdčím postavení otce.

Matriarchální – rodina založená na vůdčím postavení matky.

Rovnostářská – rodina založená na rovnoprávném postavení obou partnerů.

---

³⁵ HRUŠÁKOVÁ, M., KRÁLIČKOVÁ, Z., České rodinné právo. Brno: Doplněk, 2001. s. 50. ISBN 80-7239-192-5

Podle funkčnosti

Funkční rodina – rodina, která pečuje o své děti z hlediska všech funkcí na rodinu kladených.

Problémová rodina – rodina je funkční, ale občas se v ní vyskytnou problémy. Rodina tento problém vždy vyřeší.

Dysfunkční rodina – je chápána jako rodina, kde se vyskytují některé poruchy z funkcí rodiny.

Afunkční rodina – rodina, kde rodiče plní funkci pouze biologickou.

5.2 Odborná pomoc dětem dle zákona 359/1999 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí ve znění pozdějších předpisů

V naší společnosti se nachází skupina dětí, které potřebují odbornou pomoc a forma této pomoci je upravena zákonem č.359/1999 Sb., *o sociálně právní ochraně dětí* v.z.p.p. Základním hlediskem sociálně-právní ochrany dětí je blaho dítěte, jeho zájem a prospěch. Sociálně-právní ochrana dětí se poskytuje bezplatně a to všem dětem mladším 18 let bez rozdílu, bez jakékoli diskriminace ať už podle barvy pleti, rasy, pohlaví, jazyka, náboženství, nebo národnostního, etnického a sociálního původu. Zodpovědnost za ochranu dětí před jejich tělesným a psychickým násilím, za ochranu jejich zdravého vývoje nese stát, jako nositel práv daných Ústavou, Listinou základních práv a svobod a práv, které vyplývají z mezinárodních závazků naší republiky. Sociálně-právní ochranu dětí zabezpečují soudy a orgány určené zákonem o sociálně-právní ochraně dětí. Je to Ministerstvo práce a sociálních věcí, krajské a obecní úřady, Úřad pro mezinárodněprávní ochranu dětí v Brně, kraje a obce v samostatné působnosti, fyzické či právnické osoby, pokud jsou držiteli pověření k výkonu sociálně-právní ochrany dětí, ale pouze v zákonem vymezených činnostech. Základním pravidlem pro činnost orgánů sociálně-právní ochrany dětí je preventivní působení veřejné moci. Opatření sociálně-právní ochrany dětí tvoří vnitřně uspořádaný celek, který umožňuje volbu takového opatření, které reaguje na konkrétní situaci, ve které se dítě nachází.

Klade se velký důraz na ochranu dětí před sociálně patologickými jevy a dětí, které dočasně nebo trvale žijí mimo své rodinné prostředí nebo dětí, které nemohou být v tomto prostředí ponechány, mají právo na ochranu a pomoc v podobě některé z forem náhradní výchovy.

Pracovník, referent oddělení sociálně-právní ochrany dětí, se při své činnosti řídí obecně závaznými právními předpisy, dále směrnicemi a dalšími vnitřními předpisy. Plní zejména preventivní činnost, která spočívá ve vyhledávání dětí uvedených v § 6 odst.1.

Sociálně-právní ochrana se zaměřuje zejména na děti, jejichž rodiče **zemřeli**, nebo **neplní povinnosti** plynoucí z rodičovské zodpovědnosti, **dále nevykonávají nebo zneužívají práva** plynoucí z rodičovské zodpovědnosti. Také poskytne pomoc dětem, které byly svěřeny do péče jiné fyzické osoby než rodiče, pokud tato **osoba neplní povinnosti plynoucí ze svěřeni dítěte do její výchovy**. Věnována je pozornost dětem, které **vedou zahálčivý nebo nemravný** život spočívající zejména v tom, že zanedbávají školní docházku, nepracují, i když nemají dostatečný zdroj obživy, požívají alkohol nebo návykové látky, žijí se prostitutí, spáchaly trestný čin nebo, jde-li o děti mladší než patnáct let, spáchaly čin, který by jinak byl trestným činem, opakovaně nebo soustavně páchají přestupky, nebo jinak ohrožují občanské soužití. Dále děti, které se opakovaně dopouští **útěků od rodičů** nebo jiných fyzických nebo právnických osob odpovědných za výchovu, dětí **na kterých byl spáchán trestný čin** ohrožující život, zdraví, jejich lidskou důstojnost, mravní vývoj nebo jmění, nebo je podezření ze spáchání takového činu. Také děti, které jsou na základě žádostí rodičů, nebo jiných osob odpovědných za výchovu dítěte **opakovaně umístovány do zařízení zajišťujících nepřetržitou péči** o děti, nebo jejich umístění v takových zařízeních trvá déle než 6 měsíců, **které jsou ohrožovány násilím** mezi rodiči, nebo jinými osobami odpovědnými za výchovu dítěte, popřípadě násilím mezi dalšími fyzickými osobami. Nemůžeme opominout děti, které **jsou žadateli o azyl** odloučenými od svých rodičů, popřípadě jiných osob odpovědných za jejich výchovu, pokud tyto skutečnosti trvají po takovou dobu, nebo jsou takové intenzity, že nepříznivě ovlivňují vývoj dětí, nebo jsou anebo mohou být příčinou nepříznivého stavu dětí.

Pracovník oddělení sociálně právní ochrany dětí pomáhá rodičům při řešení výchovných nebo jiných problémů, poskytuje nebo zprostředkovává rodičům popř. jiným osobám odpovědným za výchovu dětí poradenství a v odůvodněných případech sepisuje s nimi potřebná podání, zprostředkovává vyšetření dětí odbornými pracovišti poradenské a zdravotní péče a působí ke zlepšení rodinného prostředí, může uložit rodičům povinnost využít pomoc poradenského zařízení. Dále projednává s rodiči odstranění nedostatků ve výchově dítěte a s dítětem nedostatky v jeho chování, působí na rodiče, aby plnili povinnosti vyplývající z rodičovské odpovědnosti. Po dohodě se školami vykonává přednáškovou činnost zaměřenou na sociálně právní ochranu dětí.

Důležitá jsou opatření na ochranu dětí. Pracovnice sociálně právní ochrany dětí je povinna zajistit dítěti, které se ocitlo bez péče přiměřené jeho věku neodkladnou péči, plní úkoly vyplývající ze zařazení do systému vyrozumění na úseku předběžných opatření. Vykonává funkci poručníka a funkci opatrovníka v případech, kdy byl Městský úřad poručníkem nebo opatrovníkem podle zvláštního právního předpisu ustanoven a dále činí neodkladné úkony v zájmu dítěte a v jeho zastoupení v případech stanovených zvláštním předpisem. Podává návrhy na nařízení ústavní výchovy, na prodloužení nebo zrušení ústavní výchovy, návrhy na omezení nebo zbavení rodičovské zodpovědnosti, případně pozastavení rodičovské zodpovědnosti. Dále návrhy na stanovení výživného rodičům, případně jiným fyzickým osobám povinným poskytovat výživné dítěti, návrhy na svěření dítěte do péče zařízení pro děti vyžadující okamžitou pomoc, prodloužení a zrušení tohoto rozhodnutí, navrhuje soudu vydání předběžného opatření o umístění dítěte do náhradní výchovy a účastní se dle potřeby výkonu rozhodnutí.

Podává podněty soudu k opatřením týkajícím se výchovy dětí, návrh soudu ke zrušení těchto opatření, vykonává dohled stanovený soudem nad výchovou dětí a kontroluje výkon a účinnost dohledů prováděných obecními úřady.

Vydává rozhodnutí o opatřeních (napomenutí, dohled, omezení) **v rámci správního řízení dle § 43 zákona č. 64/1963 Sb., o rodině, v.z.p.p.** Sleduje, zda jsou dodržována tato opatření.

Pracovnice sociálně právní ochrany dětí je **povinna zjistit stanovisko dítěte** při projednávání všech záležitostí, které se ho týkají a věnovat mu náležitou pozornost odpovídající jeho věku a rozumové

vypělosti. Zúčastňuje se jednání u okresního nebo krajského soudu a obhájí zájmy dětí. Provádí potřebná šetření v rodinách a organizacích ve věcech zjišťování výchovy a péče o děti, chování dětí. Podává zprávy a návrhy soudu, policii a státnímu zastupitelství, popřípadě jiným orgánům. V případě potřeby pořizuje obrazové a zvukové záznamy dítěte a prostředí, v němž se dítě zdržuje.

Jestliže je nařízena soudem ústavní výchova sleduje vývoj dětí, které byly umístěny do zařízení pro výkon ústavní výchovy a je povinna sledovat dodržování práv dítěte v zařízeních pro výkon ústavní výchovy a za tím účelem navštěvovat děti umístěné v těchto zařízeních ve lhůtách stanovených zákonem o sociálně právní ochraně dětí. Navštěvuje ve lhůtách stanovených zákonem o sociálně právní ochraně dětí rodiče dítěte, kterému byla nařízena ústavní výchova nebo uložena ochranná výchova a sleduje, zda trvají důvody pro pobyt dítěte v ústavu, vydává souhlas s pobytem dětí, u nichž byla nařízena ústavní výchova, mimo toto zařízení.

Pracovnice v rámci péče o děti vyžadující zvýšenou pozornost vykonává intenzivní sociálně výchovnou činnost v rodinách s cílem odstranit nedostatky ve výchově a péči o děti při řešení složitých rodinných problémů. Vyjadřuje se, zda je ve prospěch dítěte, aby o ně odsouzená žena pečovala ve věznici, a vyjadřuje se k přerušení výkonu trestu odnětí svobody odsouzeného rodiče z důvodu návštěvy dítěte, je povinna nejméně 1krát za tři měsíce navštívit dítě, o něž ve věznici pečuje odsouzená žena. Činí opatření potřebná pro převzetí dítěte z ciziny.

Důležitá je **sociálně právní ochrana ve zvláštních případech**. Pracovnice činí opatření k ochraně života a zdraví a zajistí uspokojování základních potřeb dítěti, které nemá na území ČR povolen trvalý pobyt nebo není hlášeno k pobytu. V případě zjištěné trestné činnosti rodičů (ohrožování mravní výchovy mládeže, týrání, zneužívání dětí apod.) podává podněty a návrhy příslušným orgánům k zahájení trestního stíhání rodičů.

Spolupracuje s obecními úřady, policií, zdravotnickými zařízeními, školami, nestátními organizacemi a jinými subjekty působícími na úseku sociálně-právní ochrany dětí, spolupracuje s oddělením hmotné nouze. Plní funkci opatrovníka stanoveného soudem dle § 89 odst. 2 zákona č.325/1999 Sb., o azylu v.z.p.p.

Nejdůležitější právní předpisy související s výkonem sociálně právní ochrany dětí jsou:

Zákon č. 104/1991 Sb., *Úmluva o právech dítěte*, v.z.p.p.

Ústavní zákon č. 1/1993 Sb., *Ústava České republiky*, v.z.p.p.

Zákon č. 40/1964 Sb., *Občanský zákoník*, v.z.p.p.

Zákon č. 94/1963 Sb., *O rodině*, v.z.p.p.

Zákon č. 359/1999 Sb., *O sociálně-právní ochraně dětí*, v.z.p.p.

Zákon č. 109/2002 Sb., *O výkonu ústavní výchovy nebo ochranné výchovy ve školských zařízeních a o preventivně výchovné péči ve školských zařízeních a o změně dalších zákonů*, v.z.p.p.

Zákon č. 94/1963 Sb., *O rodině*, v.z.p.p.

Zákon č. 218/2003 Sb., *O odpovědnosti mládeže za protiprávní činy, a o soudnictví ve věcech mládeže*, v.z.p.p.

Zákon č. 200/1990 Sb., *Zákon o přestupcích*, v.z.p.p.

Zákon č. 40/2009 Sb., *Trestní zákon*, v.z.p.p.

Zákon č. 141/1961 Sb., *Trestní řád*, v.z.p.p.

Zákon č. 99/1963 Sb., *Občanský soudní řád*, v.z.p.p.

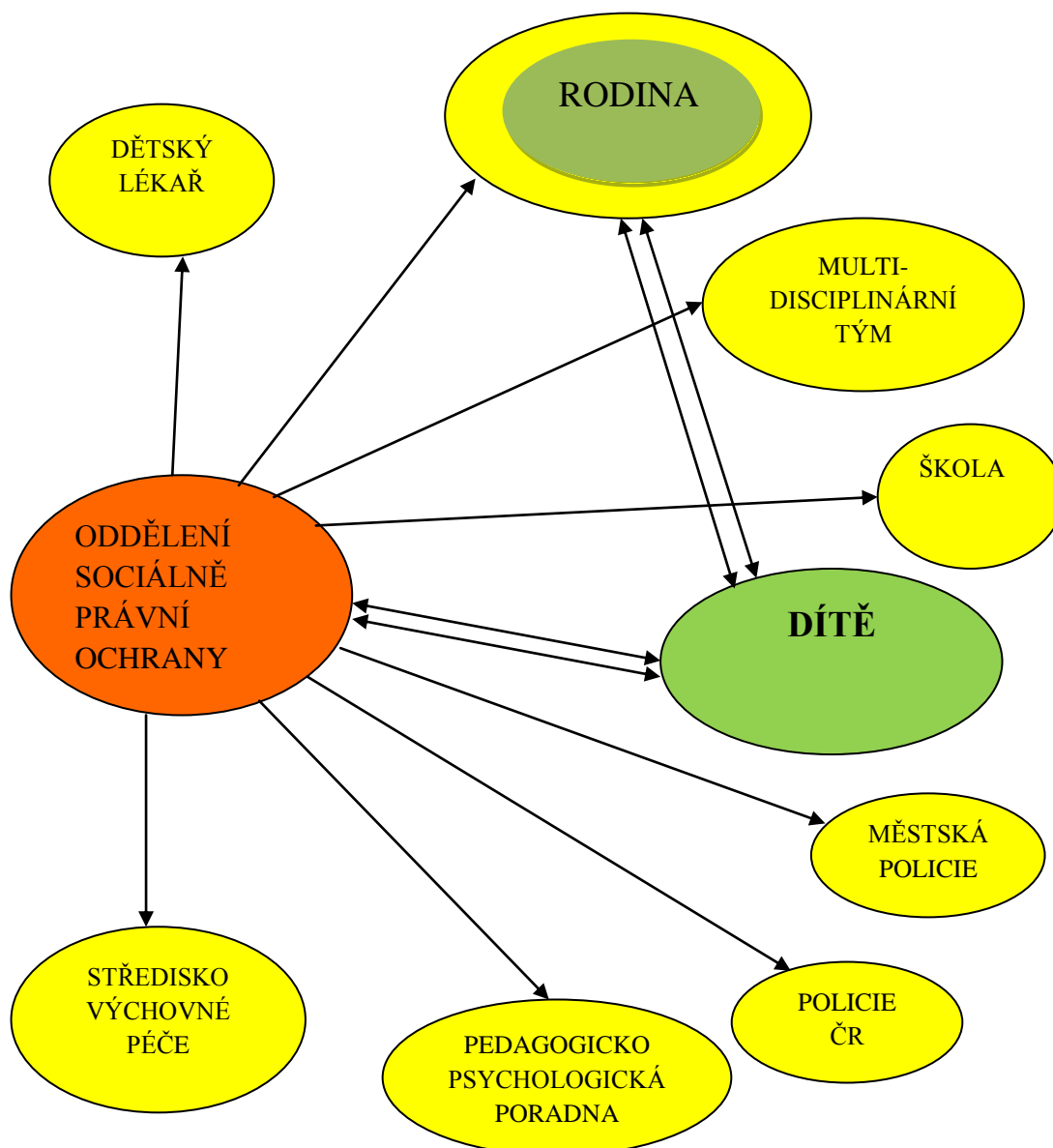
Zákon č. 500/2004 Sb., *Správní řád*, v.z.p.p.

5.3 Systém spolupráce v rámci oddělení sociálně právní ochrany dětí

Aby bylo možno dětem a jejich rodičům pomoci při řešení problémů vyskytnuvších se v rodinách, je potřeba spolupráce odborníků, institucí a především celé rodiny. Znázorněny jsou ty, které patří k nejdůležitějším.

Graf č. 1: Systém spolupráce v rámci oddělení sociálně právní ochrany dětí

Škola je pro spolupráci velmi důležitá. Ze školy je možné se dozvědět, že něco s dítětem není v pořádku, má výchovné problémy, nebo naopak rodiče neplní řádně své povinnosti. Prvotní jednání je zpravidla s třídní učitelkou, výchovným poradcem, preventistou sociálně patologických jevů a ředitelem školy. Údaje, které jsou sděleny sociální pracovníci, slouží jako podklad pro rozhodování ve věci samotného dítěte.

Pedagogicko-psychologická poradna je vyhledávána již rodiči, kteří mají děti v předškolním věku, kdy je nutné posoudit školní zralost dětí.

Zde se můžou zjistit závažné problémy v rodině. Pro odročení školní docházky je nutná žádost rodiče, vyjádření dětského lékaře a vyjádření pedagogicko-psychologické poradny. Pokud nedojde k informování orgánu sociálně právní ochrany dětí o dítěti, žijícím v dysfunkční, nebo afunkční rodině, dojde k odsunutí problému na pozdější dobu.

Středisko výchovné péče je vyhledáváno, pokud u dítěte přetrvávají problémy s učením a škola má podezření na nějakou poruchu učení či chování, doporučí rodičům vyšetření v pedagogicko-psychologické poradně. Pokud by rodiče odmítli, může orgán sociálně právní ochrany dětí uložit rodičům, popřípadě osobám zodpovědným za výchovu, povinnost navštívit odborné poradenské zařízení.³⁶ Povinnost navštívit poradenské zařízení se ukládá i v případě, že je nařízena ústavní výchova a sociální pracovníce pomáhá s upořádáním rodinných poměrů, aby se dítě mohlo vrátit do původní rodiny. Pokud návštěvy poradny nestačí a dítě potřebuje intenzivnější péči, pak je jednou z možností pobyt ve středisku výchovné péče.

Středisko výchovné péče pomáhá rodičům a dětem zjistit příčiny poruch chování, mezi něž patří nerespektování autority, záškoláctví, toulání a útěky z domova, lhaní, podvodné jednání, agresivita, experiment s drogou a jiné. Poskytuje odbornou pomoc jak dětem a jejich rodičům, tak i pedagogickým pracovníkům. Dítě je zde přijato na žádost rodičů na dobu 60 dnů a pobyt je plně hrazen rodiči, může se několikrát opakovat. Toto zařízení bývá zpravidla poslední možností, jak předejít nařízení ústavní výchovy.

Dětský lékař má především oznamovací povinnost v případě, kdy zjistí, že zranění dítěte je způsobeno týráním, či zneužíváním. Lékař oznámí případy, kdy rodiče nechodí pravidelně do poradny s dítětem na preventivní prohlídky, nebo očkování.

---

³⁶ §12, zákon č. 359/ 1999 Sb., o sociálně právní ochraně dětí, ve znění pozdějších předpisů.

Sociální pracovnice zase kontaktuje dětského lékaře v případě, pokud má podezření, že péče o dítě není řádná a je ohroženo zdraví dítěte.

Městská policie a Policie ČR kontaktuje sociálního pracovníka, když zjistí nebo je upozorněna na nežádoucí chování rodičů v doprovodu nezletilého dítěte. Zpravidla se jedná o opilého rodiče, který není v danou chvíli schopen postarat se adekvátně o své dítě.

Městská policie je využívána sociálními pracovníky v případech, kdy se provádí šetření v rodině, kde se nachází agresivní jedinec. Městská policie oznamuje případy, kdy je dítě chyceno při krádeži v obchodě, či jiném přestupku.

Policie ČR je využívána v případech, kdy dochází k odebrání dítěte z rodiny a rodiče jsou zásadně proti.

Multidisciplinární tým se na svých schůzkách zabývá konkrétními rodinami a formou pomoci, stanoví postup pro další spolupráci s rodinou. Je dobré, aby byl pracovní tým pestrý a jednotlivé profese mohly dobře spolupracovat a vzájemně se doplňovat. Stálým členem týmu zpravidla je psycholog, pracovnice sociálně právní ochrany dětí, zástupce úřadu práce, dětský lékař. K jednání bývají přizváni odborníci a zainteresované osoby či instituce dle projednávaného případu.

Shrnutí:

Kapitola popisuje typologii rodin, jak je možno pomoci dětem dle zákona 359/1999 Sb., *o sociálně právní ochraně dětí* v.z.p.p. a popisuje také systém spolupráce v rámci oddělení sociálně právní ochrany dětí, který je pro názornost zobrazen v grafu.

EMPIRICKÁ ČÁST

6 REGION VSETÍNSKO

Vsetínsko leží na jihovýchodní hranici ČR se Slovenskem, ve středovýchodní Moravě, na severovýchodu Zlínského kraje. Sousedí s regiony – Frýdecko- místecký, Novojičínský, Přerovský, Kroměřížský, Zlínský.

Mapa č. 1: **Region Vsetínsko**

Region má rozlohu 1142,87 km², měst je zde 6, 1 městys a 52 vesnic. Žije zde přes 145 800 obyvatel, což znamená 128 obyvatel na km². Region je srdcem Valašska, jehož území je převážně hornaté s velkým podílem lesů. Z toho plyne jeho zemědělsko-lesnický charakter s menším podílem průmyslu strojírenského, elektrotechnického, textilního, sklářského a gumárenského, který je soustředěn v údolních osídleních. V zemědělské oblasti dominuje chov skotu a prasat, významné místo zde zaujímá také chov koní, pěstuje se zde len, okopaniny a řepa, díky valašské kolonizaci zde najdeme množství sadů. V regionu je množství menších míst s těžbou kamene.

Živé jsou zde lidové tradice, které předávají generacím národopisné soubory a další organizace prostřednictvím lidových slavností a poutí. Území regionu patří celé k úmoří Černého moře a tedy do povodí Dunaje. Všeobecně je krajina protkána velkým množstvím potoků a říček, je zde rozsáhlá pramenná oblast. Vody většinou směřují k Bečvě Vsetínské i Rožnovské, která odvádí vody do řeky Moravy. Jen malá část vod ze Střelné stéká Lyským průsmykem do Váhu. Rybníků zde moc nenajdeme, jsou pouze u Zubří, u Lačnova a u Lešné. Zajímavé je jezero na Jezerním potoce, či Cábské jezero pod Cábem a vodní plochy Horní Bečva na Rožnovské Bečvě, Bystřička na Bystřici, Stanovnice u Karolinky.

6.1 Demografie města Vsetín

Vsetín je bývalé okresní město ležící ve Zlínském kraji, na severovýchodní Moravě, protéká jím Vsetínská Bečva. Katastrální výměra 57,61 km², počet obyvatel k 31. 12. 2007 - 27 963. Město Vsetín je od 1. 1. 2003 územním samosprávným celkem, jednou z 205 obcí s rozšířenou působností, tzv. obcí III. stupně. Správní obvod obce Vsetín je vymezen územím obcí Bystřička, Francova Lhota, Halenkov, Horní Lideč, Hošťálková, Hovězí, Huslenky, Jablůnka, Janová, Karolinka, Kateřinice, Lačnov, Leskovec, Lhota u Vsetína, Lidečka, Liptál, Lužná, Malá Bystřice, Nový Hrozenkov, Pozdřechov, Prlov, Pržno, Ratiboř, Růžka, Seninka, Střelná, Ústí, Valašská Polanka, Valašská Senice, Velké Karlovice, Vsetín, Zděchov

Společně s okresem Zlín, Uherské Hradiště a Kroměříž spadá pod vyšší územně samosprávný celek Zlínský kraj.

Mapa č. 2: Správní obvod obce Vsetín

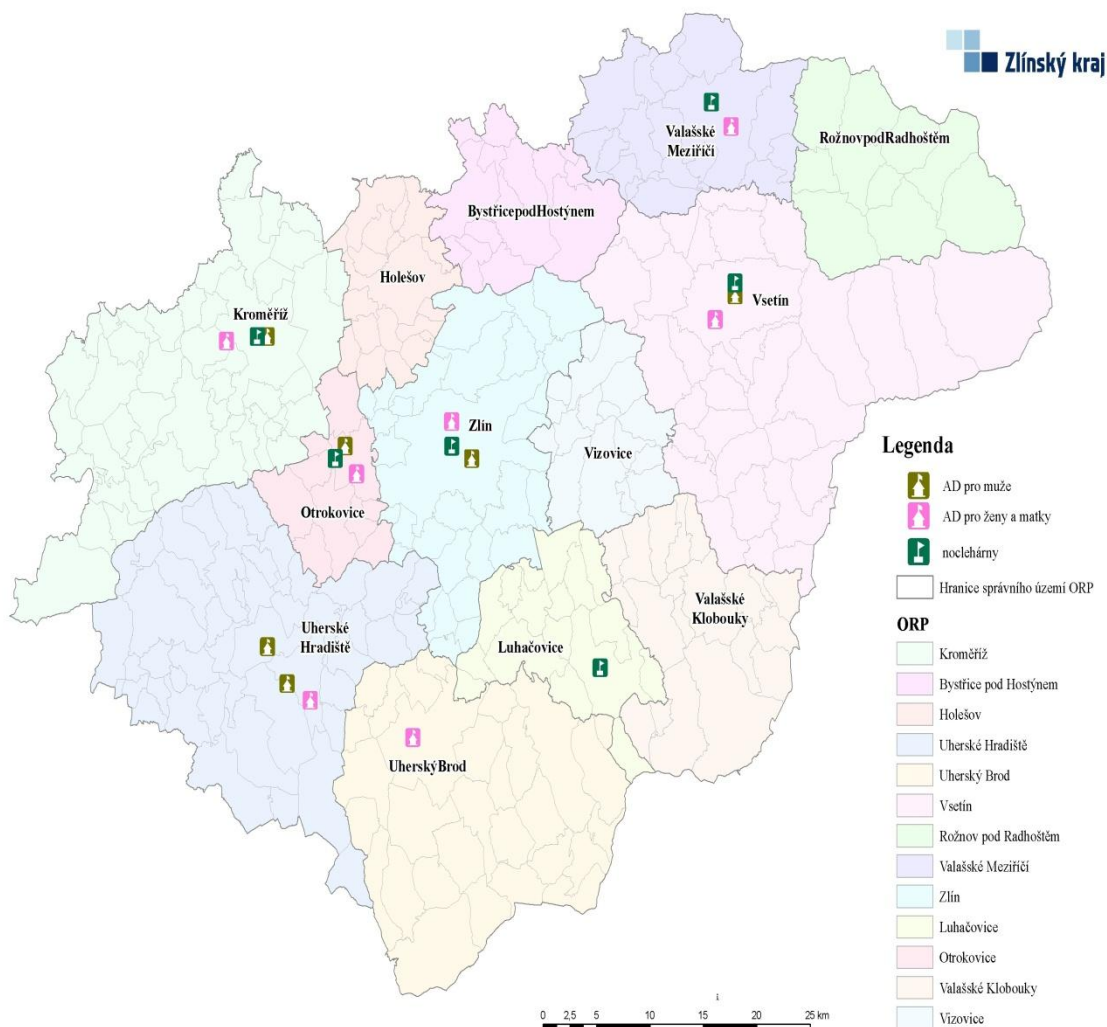

Mapa v měřítku 1:200000

6.2. Azylové domy a noclehárny ve Zlínském kraji

Azylové domy a noclehárny patří mezi služby sociální prevence. Na území obce s rozšířenou působností Vsetín jsou zastoupeny všechny zmíněné služby, ale není tomu tak v ostatních obcích s rozšířenou působností ve Zlínském kraji. Pro názornost je vytvořena mapa, která znázorňuje, kde se nachází azylové domy a noclehárny ve Zlínském kraji.

Mapa č. 3: Azylové domy a noclehárny ve Zlínském kraji

6.3. Sociální služby pro rodiny s dětmi ve Zlínském kraji

Kromě sociálně aktivizačních služeb a služeb azylových domů a nocleháren, máme ještě neméně důležité služby pro rodiny s dětmi nacházející se na území Zlínského kraje.

Intervenční centrum je určeno obětem domácího násilí.

Služba nabízí pomoc osobám v situaci, kdy dochází k ohrožení nejen lidské důstojnosti, ale také zdraví a života, přičemž nemohou řešit obtížnou životní situaci vlastními silami. Forma služby je ambulantní i terénní, poskytována zdarma.

Nízkoprahová zařízení pro děti a mládež poskytují ambulantní, popřípadě terénní služby dětem ve věku od 6 do 26 let ohroženým společensky nežádoucími jevy. Služba pomáhá dětem se lépe orientovat v sociálním prostředí, snaží se zmírnit rizika zdravotní i sociální vyplývající z jejich způsobu života a vytváří podmínky k řešení jejich nepříznivé sociální situace.

Odborné sociální poradenství je poskytováno v občanských poradnách, manželských a rodinných poradnách, poradnách pro osoby se zdravotním znevýhodněním, poradnách pro oběti trestných činů a domácího násilí. Zahrnuje též práci s osobami, jejichž způsob života může vést ke konfliktu se společností. Součástí odborného poradenství je půjčování kompenzačních pomůcek.

Sociální rehabilitace je soubor specifických činností směřujících k dosažení samostatnosti, nezávislosti a soběstačnosti osob, a to rozvojem jejich specifických schopností a dovedností. Dochází k posilování návyků a nácviku výkonu, pro běžný život nutných činností. Sociální rehabilitace může být poskytována formou terénní a ambulantní, nebo formou pobytových služeb poskytovanou v centrech sociální rehabilitace.

Telefonická krizová pomoc je terénní služba poskytována osobám, které se nacházejí v ohrožení zdraví, života, nebo v jiné obtížné životní situaci, již nemohou přechodně řešit vlastními silami. Služby jsou poskytovány nepřetržitě po celý rok, je zaručena mlčenlivost a diskrétnost.

Shrnutí:

Seznámili jsme s demografickými údaji týkajícími se regionu Vsetínsko a obce s rozšířenou působností Vsetín, kde obce spadající do správního obvodu jsou znázorněny na mapě č. 1. Na mapě č. 2 jsou zaznamenány azylové domy a noclehárny ve Zlínském kraji. Závěrečná část kapitoly je věnována sociálním službám pro rodiny s dětmi.

7 AZYLOVÝ DŮM PRO ŽENY A MATKY S DĚTMI O.P.S. VSETÍN

Posláním Azylového domu pro ženy a matky s dětmi Vsetín je umožnit osobám v nepříznivé sociální situaci, většinou spojené se ztrátou bydlení, zůstat součástí přirozeného společenství a podporovat je v návratu k běžnému způsobu života. Azylový dům pro ženy a matky s dětmi o.p.s. nabízí služby pobytové (azylový dům), terénní (Terénní asistenční služba), krizovou pomoc (linka důvěry, schránka důvěry, zařízení pro děti vyžadující okamžitou pomoc).

7.1 Azylový dům

Zakladatelem Azylového domu pro ženy a matky s dětmi o.p.s. v roce 2002 je město Vsetín. Platné rozhodnutí o registraci je ze dne 22. 10. 2007. (viz příloha č. 2)

V současné době organizace zaměstnává více jak 25 osob, stala se velkou organizací a musela splnit zákonné podmínky dle zákona č.435/2004 Sb.,v.z.p.p. o *zaměstnanosti*, ukládající zaměstnavatelům s více než 25 zaměstnanci v pracovním poměru zaměstnávat osoby se zdravotním postižením ve výši povinného podílu těchto osob na celkovém počtu zaměstnanců zaměstnavatele. Povinný podíl činí 4 %. Cílem sociální služby je prostřednictvím odborných znalostí a zkušeností sociálních pracovníků zajistit pro uživatele bezpečné prostředí formou azylového ubytování, podporovat a motivovat uživatele k zajištění samostatného bydlení. Důležitá je individuální práce s uživatelem, která podporuje jeho schopnosti a možnosti využívat služeb místních institucí a zapojovat se do dění v místním společenství. Služba podporuje rozvíjení kontaktů a vztahů uživatele s rodinou, přáteli a ostatními lidmi v okolní komunitě.

Cílovou skupinou jsou:

Ženy, matky s dětmi, které jsou obětí domácího násilí.

Ženy, matky s dětmi bez přístřeší nebo žijící v bytových podmínkách ohrožující zdraví a život.

Ženy děti, které nejsou schopny vlastními silami zvládnout náhlou životní situaci.

Ženy, matky s dětmi žijící v nevyhovujícím rodinném prostředí včetně případů, kdy je v důsledku nepříznivého prostředí ohrožen vývoj, anebo zdraví dětí.³⁷

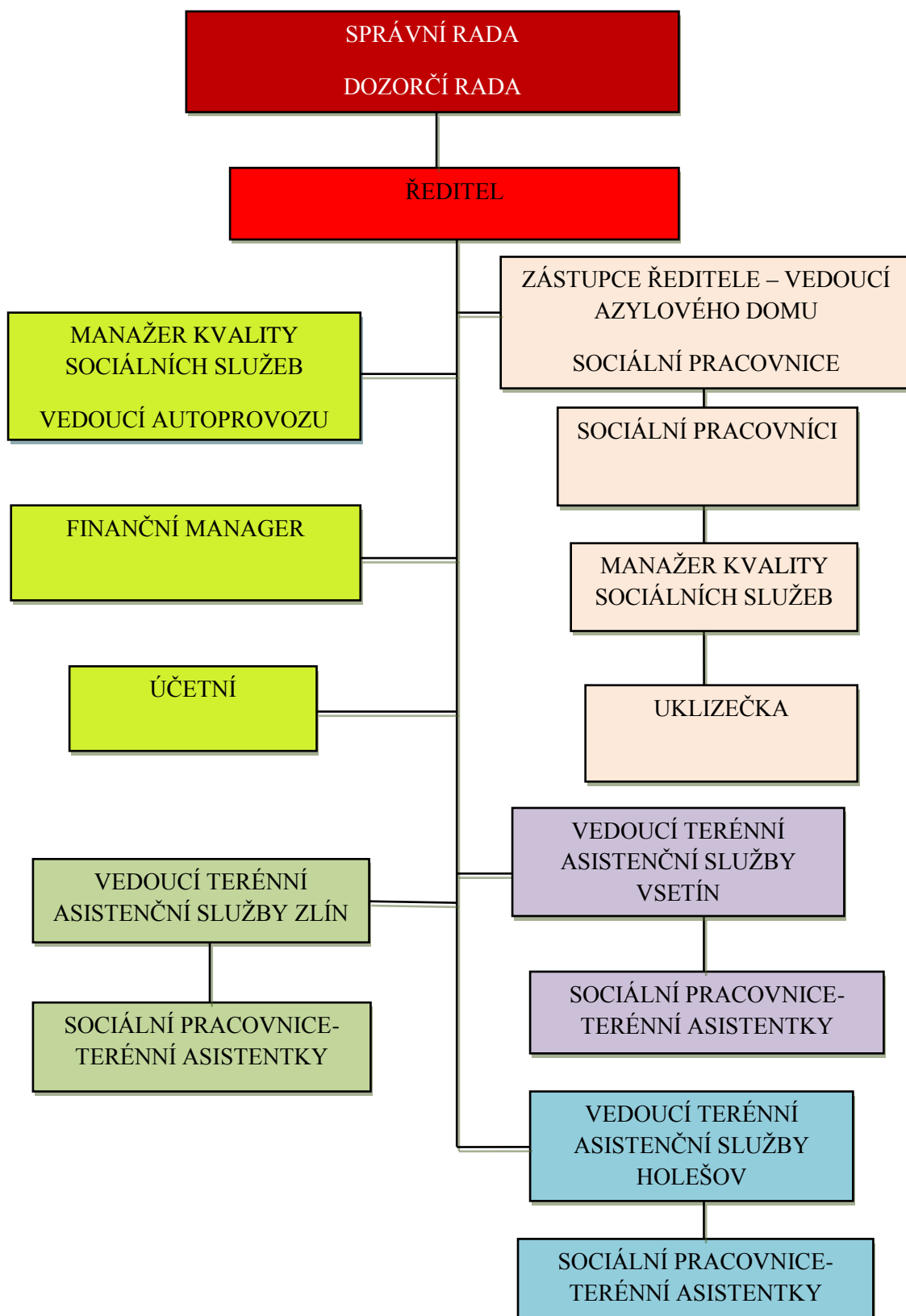
Azylový dům pro ženy a matky s dětmi o.p.s. získal pověření k výkonu sociálně-právní ochrany dětí, vydaného odborem sociálních věcí Krajského úřadu Zlínského kraje dne 6. 3. 2003 (viz. příloha č.1). Na jeho podkladě pomáhá rodičům při řešení výchovných, nebo jiných problémů. Pořádá přednášky a kurzy zaměřené na řešení výchovných, sociálních a jiných problémů souvisejících s péčí o dítě a jeho výchovu, jak pro rodiče, tak i pro žáky druhého stupně základní školy. Azylový dům může zřizovat a provozovat zařízení pro děti vyžadující okamžitou pomoc.

---

³⁷ KOLEKTIV PRACOVNÍKŮ, *Standardy kvality Azylového domu pro ženy a matky s dětmi o.p.s.*. Vsetín: 2007

Graf č. 2:

Organizační struktura Azylového domu pro ženy a matky s dětmi o.p.s.

7.2 Krizová pomoc

Azylový dům prostřednictvím kompetentních sociálních pracovníků, poskytuje pomoc osobám nacházejících se v krizové situaci a to formou služeb schránka důvěry, linka důvěry a provozováním zařízení pro děti vyžadující okamžitou pomoc.

Linka důvěry funguje již od roku 2002. Pracovníci linky důvěry absolvovali kurz v rozsahu 120 hodin, aby získali osvědčení „Telefonická krizová intervence.“ Volající zůstává v anonymitě, pokud si to přeje. Hovory jsou důvěrné, mají k nim přístup pouze pracovníci Linky důvěry. Pracovníci pomáhají při řešení životních krizí a nepříznivých situací, zprostředkovávají kontakty na odborníky. Hovor je tarifován, služba pomoci je zdarma. V současné době se linka důvěry potýká s problémem, kdy se vyčlenila skupina stálých volajících, a nepřibývají uživatelé noví. Jedním z důvodů nezájmu o službu, by mohlo být zpoplatnění hovorů a dostupnost podobné služby bez úhrady.

Schránka důvěry vznikla v roce 2002. Pokud se chce uživatel poradit o svém problému písemně je zde možnost použít schránku důvěry. Dobré je, když se problém popíše podrobně, aby při psaní odpovědi bylo co nejvíce informací. Důležitá je informace o věku, je dobré jej uvést. Na dotazy odpovídají pracovníci linky důvěry, a to do sedmi dnů. Služba je poskytována zdarma. Podle přání je odpověď zaslána e-mailem nebo zanechána na stránce odpovědí pod přezdívkou, pokud je uvedena.

Zařízení pro děti vyžadující okamžitou pomoc

Azylový dům pro ženy a matky s dětmi o.p.s. již několik let provozuje terénní asistenční službu v rodinách s nezletilými dětmi. Po zkušenostech z terénu a konzultací s oddělením sociálně právní ochrany dětí byla zjištěna potřeba zřízení centra, kde by bylo možno umístit děti na přechodnou dobu, dokud se situace v rodině neupraví na takovou míru, aby se zde děti mohly vrátit. V současné době byly získány finance z Nadace O₂, probíhají jednání o pronájem budovy, jejímž vlastníkem je město Vsetín, za plné podpory sociálního odboru města.

V centru budou umístěny také děti, které si samy zažádají o pobyt. Vychází se z každodenní praxe terénních asistentek a sociálních pracovníků sociálně právní ochrany dětí, kdy zpravidla starší děti, které poznaly harmonické fungování rodiny, či dokážou rozeznat patologii v rodině, si samy požádají o pobyt. Pro tyto případy bude zřízeno centrum „VÁŽKA“, jehož cílem je prostřednictvím návazného komplexu pobytových, ambulantních a terénních služeb umožnit ohroženým dětem návrat do původní biologické rodiny, nebo zajistit náhradní rodinnou péči a tím snižovat počet dětí s nařízenou ústavní výchovou. Pro děti zde bude vytvořeno bezpečné prostředí, bude usilováno o zlepšení jejich psychického a fyzického stavu.

Popis cílové skupiny uvedené v projektu žádosti o grant z Nadace O2:

Děti, které se ocitly bez jakékoliv péče nebo je jejich život nebo příznivý vývoj ohrožen a děti pocházející z nevhodného prostředí, kde jsou ohrožena jejich práva.

Rodiny s dětmi spadajícími do syndromu CAN – týraným, zneužívaným, zanedbávaným, děti vystavené domácímu násilí, těžkým konfliktům mezi rodiči, dlouhodobým rozvodovým sporům rodičů, děti rodičů alkoholiků či jinak závislých).

Rodiny s dětmi s lehčími formami poruch chování, výchovnými problémy.

Rodiny s dětmi s obtížným průběhem vývojových krizí.

Rodiny s potřebou respitní (odlehčovací) péče – např. pěstounské rodiny s výchovnými problémy dítěte.

Rodiny v přechodné krizi (existenční, vztahové, zdravotní problémy dočasného rázu).

Rodiny v dlouhodobé krizi (rodiny dysfunkční, sociálně slabé, neúplné či jinak dlouhodobě znevýhodněné).

7.3 Terénní asistenční služba

Terénní asistenční služba registrovaná jako sociálně aktivizační služba pro rodiny s dětmi (viz. příloha č. 2) je ve správním obvodu obce s rozšířenou působností Vsetín poskytována od října 2006. Od března tohoto roku se rozšířila do správního obvodu obce s rozšířenou působností Zlín a Holešov. Je zaměřena na pomoc rodinám s nezletilými dětmi, které jsou ohroženy sociálním vyloučením.

Do rodin dochází sociální pracovnice-terénní asistentky, které musí splňovat požadavky na vzdělání dle Zákona o sociálních službách. Podrobně je tato služba popsána v kapitole č.3.

Shrnutí:

Kapitola se zabývá službami poskytovanými Azylovým domem pro ženy a matky s dětmi o.p.s. ve Vsetíně a jeho organizační strukturou, která je zobrazena v grafu č. 2. Je zde zmíněno centrum „Vážka“-zařízení pro děti vyžadující okamžitou pomoc, jehož provoz by měl být zahájen v září roku 2010.

8 VLASTNÍ VÝZKUMNÉ ŠETŘENÍ

V této části diplomové práce si stanovuji cíle vlastního výzkumného šetření. Ke každému konkrétnímu cíli jsem si zvolila jinou metodu. Jedná se o případovou studii, rozhovor a dotazník.

8.1 Stanovení cílů

Hlavním cílem praktické části diplomové práce je seznámení se, ve vybraných případech, se systémem pomoci Terénní asistenční služby rodinám s nezletilými dětmi, kde je kladen důraz na individuální práci s celou rodinou v rámci její sanace. Dále nás bude zajímat, zda je dostatečné povědomí veřejnosti o Terénní asistenční službě na Vsetínsku, jaká je propagace této služby a jaký byl podnět k jejímu založení.

8.2 Výzkumné šetření, zvolená metodologie

Po analýze zkoumaného problému a stanovení cílů byla zvolena metoda dotazníku, kazuistiky a rozhovoru.

Kazuistika

Historie využívání případových studií pro výzkumné účely je velmi dlouhá. Příznačné přitom je střídání period intenzivního využívání případů s obdobími úplného odmítání. Studium případů bylo prováděno vlastně na zakázku a výsledky bádání sloužily při léčbě či rozvoji klienta. Na počátku 20. Století začala být případová studie užívána také jako výzkumná strategie přinášející užitek nejen pro výzkumné „objekty,“ ale i pro teorii jednotlivých disciplín. Případová studie se stala důležitou

*formou bádání primárně v etnografickém (antropologickém), sociologickém a psychologickém výzkumu.*³⁸

V diplomové práci je popsáno 5 kazuistik, 5 případů, na kterých je možno demonstrovat konkrétní pomoc rodinám s nezletilými dětmi, poskytnutou pracovníky Terénní asistenční služby.

Dotazník patří k jedné z nejpoužívanějších metod výzkumu. Jeho výhodou je získání velkého počtu dat za relativně krátkou časovou jednotku.

Rozhovor je nejčastěji používanou metodou sběru dat v kvalitativním výzkumu. Pro naše účely byl zvolen polo-strukturovaný rozhovor, na který jsme si připravili základní otázky a pokládali doplňující.

*Příprava rozhovoru by měla vést k tomu, že si badatel vytvoří schéma základních témat, která vycházejí z hlavní výzkumné otázky, a ke každému tématu několik otázek, jak by se na danou skutečnost mohl ptát. Témata pro rozhovor pocházejí z několika zdrojů, zejména však z odborné literatury, pozorování a z analýzy dokumentů.*³⁹

Pro rozhovor s ředitelem Azylového domu jsme si zvolili seznam témat, o kterých jsme chtěli hovořit, a z témat vyplývaly otázky. Pevné pořadí otázek stanoveno nebylo, jejich položení jsme přizpůsobili situaci. Tento rozhovor byl nahráván na diktafon, nebylo třeba zajistit anonymitu rozhovoru. Rozhovor trval přibližně 20 minut. Datum, místo konání a čas je uvedeno v záznamovém listu přepisu rozhovoru (viz. příloha č. 4).

8.3 Vlastní výzkumné šetření

A Kazuistiky

V začátku svého výzkumného šetření popisují vybrané kazuistiky, pro které jsem čerpala ze spisové dokumentace Terénní asistenční služby. Kazuistika č. 1 a č. 2 popisuje domácí psychické násilí, přičemž v jednom případě došlo k zabránění pokračování domácího násilí.

---

³⁸ ŠVARÍČEK, R., ŠEĐOVÁ, K., a kol., *Kvalitativní výzkum v pedagogických vědách* 1. vyd., Praha: Portál, 2007, s. 97. ISBN 978-80-7367-313-0

³⁹ Tamtéž

Druhý případ demonstruje bezmocnost pomáhajících a zainteresovaných osob, pokud oběť domácího násilí není schopna sama překonat závislost na partnerovi a volí život s partnerem - tyranem z obavy ze selhání a samoty. Kazuistika č. 3 popisuje nařízení ústavní výchovy dětí z důvodu nadměrného požívání alkoholu. Kazuistika č. 4 popisuje výchovné problémy dítěte, které muselo být hospitalizováno v psychiatrické léčebně. Kazuistika č. 5 je zaměřena na popis neúplné rodiny se čtyřmi dětmi, kde je akutní nedostatek financí a v minulosti došlo ke zneužívání dávek státní sociální podpory.

Kazuistika č. 1

Rodina: úplná rodina, matka, otec, dvě děti

Přijetí do evidence: červenec 2006

Délka spolupráce s Terénní asistenční službou: 13 měsíců

Počet kontaktů: 25

Navázání spolupráce: Terénní asistenční služba začala docházet do rodiny na žádost matky, která se o fungování této služby dozvěděla od své kamarádky, zde také získala kontakt.

Rodinná anamnéza:

Matka 39let, vzdělání vysokoškolské, učí na střední škole. Pochází z úplné rodiny, má staršího sourozence, se kterým se stýká velmi málo. Se svou matkou se vidí pravidelně, stýkají se. Otec zemřel, od 35 let po úrazu v invalidním důchodu, alkoholik.

Otec 47 let, vzdělání středoškolské, soukromý podnikatel v oboru elektroinstalace. Pochází z úplné rodiny, má staršího sourozence, setkávají se u rodičů na chalupě. Se svou matkou i otcem má komplikovaný vztah, jsou velmi kritičtí ke svému synovi i ostatním lidem ve svém okolí.

Starší syn, 19 let, z prvního manželství matky, student vysoké školy. Se svým biologickým otcem se vidí málo, považuje se za „dítě na zkoušku.“ Polorodné sourozence ze strany otce vidí málo, ale má je rád, vždy na ně myslí s drobnými dárky.

Mladší syn, 7 let, žák první třídy základní školy. Školní docházka byla na doporučení pedagogicko-psychologické poradny odložena o rok.

Bytové poměry:

Rodina bydlí v bytě 3+1, I. kat., který je ve společném vlastnictví manželů. Domácnost je zařízena nábytkem dělaným na míru, všude čisto a pořádek, inkaso placeno řádně. Matka přispívá na domácnost částkou cca 20 000Kč měsíčně, přivydělává si lektorskou činností. Otec přispívá na domácnost částkou cca 11 – 12 000Kč měsíčně.

Sociální anamnéza:

Již od začátku vzniku terénní asistenční služby, od října 2006, matka komunikovala s asistentkami a svěřovala se s rodinnými problémy, které by se daly označit jako psychické domácí týrání. Byla se starším synem slovně napadána a ponižována. Nebylo vždy dostatečně uklizeno, byly špinavé vypínače na zdi, nedostatečný program pro mladšího syna, hodně se utrácí za kadeřníka, zbytečně se nakupuje oblečení pro matku a staršího syna. Starší syn je dle otce nemotorný, příliš dbá na svůj vzhled, bude zřejmě gay. Tomuto osočování asistentky byly několikrát přítomny. Komunikovala vždy jen matka, otec se do hovoru nezapojil, nebo nebyl přítomen.

Cíl Terénní asistenční služby: Zklidnění rodinných vztahů. Byla nabídnuta možnost rodinné terapie.

Časová osa:

7/06

Problémy v rodině se začaly stupňovat v létě roku 2006, kdy po návratu ze zahraniční rodinné dovolené otec opět vyčetl matce zbytečné utrácení, peníze se mohly využít jinak. Starší syn v té době obdržel řidičské oprávnění a chtěl si půjčovat osobní automobil. Otec rozhodl, že bude platit 4Kč,-/km, peníze na provoz vozidla si vydělá na brigádě. Rodina měla v té době k dispozici osobní automobil i dodávku.

Starší syn měl ušetřeny peníze z brigády, něco dostal, přispěla matka a koupil si starší vůz, který využíval i s matkou.

Manžel manželce automobily nepůjčoval, jsou firemní a na ty nemá nárok. Tímto samostatným rozhodnutím se atmosféra v rodině značně zhoršila, docházelo ke stále častějšímu slovnímu napadání. Oba synové byli svědky hádek mezi rodiči. Byla doporučena návštěva poradny pro mezilidské vztahy, rodiče se objednali. Rodina začala být pravidelně navštěvována asistentkami jednou za čtrnáct dní.

8/06-12/06

Na doporučení asistentek matka vyhledala pomoc psychologa, kterého začala navštěvovat i s mladším synem. Začal se v noci pomočovat, opětovně se budil a plakával bez zjevné příčiny. Při jedné z nesčetných hádek si mladší syn klekl na kolena a prosil maminku, aby se odstěhovali ke kamarádce. Dá se říci, to byla poslední kapka, kdy se matka rozhodla odstěhovat. Nabídnuto ubytování v azylovém domě. Jako manželé vlastnili dva byty, 3+1 a 2+1, v menším bytě bydlí manželovi rodiče. Otec se rozhodl koupit si nový byt, nechtěl bydlet ve společné domácnosti s rodiči, ani nechtěl, aby se museli stěhovat.

1/07-3/07

Otec odstěhován ze společné domácnosti. Matka té době požádala asistentku, zda neví, jak vzniklou situaci dále řešit. Zařídili jsme schůzku s pracovnící SPOD, poskytl kontakty na právníky.

4/07

Situace v rodině zklidněná, matka zvládá domácnost i běžné denní starosti bez problémů. Vždy byla zvyklá starat se o děti sama, manžel pomáhal v domácnosti minimálně. Mladší syn má problémy ve škole s psaním, doporučena návštěva v pedagogicko-psychologické poradně. Matka souhlasila, syn objednan. Starší syn má již přítelkyni, která u nich tráví občas víkend. Je rád, že se jeho otčím odstěhoval, v době jeho přítomnosti si nesměl přítelkyni vodit domů, aby ho nerušila. Matka psychicky podporována pracovníci Terénní asistenční služby.

5/07

Manželství rozvedeno.

6/07-8/07

Otec navádí mladšího syna proti matce, staví se do role obětavého a ublíženého. Svému synovi podává nepravdivé informace, osočuje matku ze sobeckosti, když se musel odstěhovat a ona si ponechala zařízený byt. Doporučeno matce, aby nechala synovy výčitky bez povšimnutí, pouze vzhledem k věku popsat pravdivě situaci, nepomlouvat a slovně nenapadat otce před synem.

Starší syn asistentkám představil svou přítelkyni, která letos bude maturovat a stane se učitelkou v mateřské škole, pokud se nedostane na vysokou školu, na kterou se hlásí.

Otec si pravidelně bere syna. Matka chtěla znát názor na návštěvy syna otcem v bytě, když je nemocný. Doporučeno stanovit si jasná pravidla, při porušení otci návštěvy v bytě neumožnit.

Objevily se výchovné problémy s mladším synem. Nechce jíst, co je navařeno, nebo odmítne jíst úplně. Za půl hodiny má hlad a dožaduje se jídla, nebo návštěvy restaurace. Večer odmítá chodit spát, stále si vymýšlí nové a nové požadavky. Matka si jeho chování neumí vysvětlit. Doporučeno trpělivé jednání, vše může být reakcí na rozvod rodičů. Při přetrvávajících potížích obnovit návštěvy psychologa.

Starší syn se dostal na vysokou školu, chodí na brigády, sportuje. Matka, zvládá finančně chod domácnosti. Studium staršího syna bude hradit z naspořených peněz. Otec si vyzvedl mladšího syna na prázdninový pobyt. Převzetí syna komentoval slovy: „ A teď máš volný kvartýr a můžeš si užívat.“ Ještě zcela neodezněly otcovy slovní výpady, matka je těžce snáší.

Matka nadále chce využívat služeb terénní asistenční služby, po vzájemné domluvě jsou zrušeny pravidelné návštěvy, v případě potřeby sama bude asistentky kontaktovat.

Současný stav:

Situace v rodině se stabilizovala. Matka se syny plánuje stěhování do vzdáleného města za svým přítelem. Již přes rok prakticky sdílí společnou domácnost. Přítel je bezdětný, pomáhá matce s péčí o syny i domácnost.

Otec pravidelně navštěvuje a bere si mladšího syna, platí řádně výživné. Slovní výpady vůči matce zcela neustaly, matka s pomocí asistentek a psychologů se naučila slovní výpady ignorovat, nebo asertivně odpovědět. Synové si rozumí se současným přítelem matky. Oslovují její křestním jménem, mají kamarádský vztah. V případě potřeby zcela matku zastane, může odjet i na několik dnů na konferenci či školní exkurzi. Spolupráce s Terénní asistenční službou ukončena.

Kazuistika č. 2

Rodina: úplná rodina, matka, otec, dvě děti

Přijetí do evidence: květen 2008

Délka spolupráce s Terénní asistenční službou: 17 měsíců

Počet kontaktů: 44

Navázání spolupráce: O spolupráci požádala matka sama, na doporučení sociální pracovníce azylového domu, kde se byla zeptat na ubytování.

Rodinná anamnéza:

Matka 37 let, vyučená, t.č. doma s nejmladším synem. Má dva sourozence, sestru a bratra, stýkají se velmi málo, nesouhlasili s jejím sňatkem s příslušníkem jiného etnika-Romem, rodiče zemřeli.

Otec 45 let, vyučený, pobírá invalidní důchod, pracuje jako topič. Má několik sourozenců, nestýkají se. Syn z prvního manželství je ve výkonu trestu.

Starší syn 9let, žák základní školy, dobře se učí.

Mladší syn 4roky, doma s matkou.

Bytové a ekonomické poměry:

Matka se svým mladším synem bydlí v podnájmu, bývalý penzion. Mají pro sebe dva malé pokoje se sociálním zařízením, kuchyň je společná pro několik obyvatel. Pokoje jsou plně zařízené moderním nábytkem. Otec se starším synem bydlí ve vzdáleném městě v třípokojovém, družstevním bytě. V současné době matka pobírá rodičovský příspěvek, poslední jí bude vyplacen v měsíci srpnu. Matčin příjem v současné době činí asi 5000,-Kč na měsíc.

Sociální anamnéza:

Dne 30. 5. 2008 se na Terénní asistenční službu obrátila o pomoc matka, která hledala ubytování pro sebe a své dva syny. Azylový dům pro ženy a matky s dětmi ve Vsetíně měl v té době naplněnou kapacitu. Stěhuje se z bytu ze vzdáleného města, z důvodu neshod se svým mužem. Ten ji v minulosti fyzicky napadal, po té co se narodily děti a on vážně onemocněl, již svou manželku a děti napadal „pouze slovně.“ Viní je ze své nemoci: „Onemocněl jsem jen proto, že ty a ti spratci celý den jen křičíte.“

Matka ponižování a neustálé výkyvy nálad otci trpěla do té doby, než začal fyzicky napadat děti. Matka si začala přivydělávat na mateřské dovolené, dostala se do jiného prostředí, kde dle svých slov pochopila, že může žít jinak a nemusí snášet neustálé manželovo ponižování.

Vzala svého mladšího syna a odjela ke svému bratrovi. Pro staršího syna se chtěla vrátit až na konci školního roku. Vše mu před odjezdem vysvětlila, pouze neudala, kde se bude zdržovat, aby ji manžel nevyhledal. Bratr poskytl ubytování matce pouze na krátký čas a trval na brzkém vystěhování. Stále jí vyčítá manželství, které uzavřela s příslušníkem jiného etnika.

Cíl Terénní asistenční služby: Pomoc při hledání nového bydlení, motivace k samostatnosti, psychická popora.

Časová osa:

6/08

V tomto měsíci byly návštěvy v rodině velmi časté. Asistentky pomohly matce s vyhledáním vhodného a finančně dostupného bydlení. V současné době bydlí matka v bývalém penzionu, zde bude mít i trvalé bydliště. Se svým manželem se již setkala, neudala přesnou adresu pouze oblast Vsetína. Chtěla si vzít svého staršího syna k sobě, ten však razantně odmítl. Křičel, ať odjede a nechá ho s tátou.

Nechce se stěhovat a je přesvědčen, že někdo musí zůstat s tatínkem a starat se o něj. Také nechce opustit své kamarády a známé. Matka tuto reakci nečekala a je přesvědčena o negativním ovlivňování syna vůči ní.

Domluvila se s manželem na prázdninovém pobytu syna u ní. S tím oba souhlasili. Až bude syn na prázdninách, je rozhodnutá podat žádost k soudu na výchovu a výživu obou synů. Matce bylo zajištěno oblečení na mladšího syna z darů pro Terénní asistenční službu. S majitelkou penzionu vychází dobře, má odloženou splátku nájemného.

7/08

Maminka se asistentkám svěřila, že má problém s penězi a nemá ani na jídlo. Navštívila společně s asistentkami oddělení hmotné nouze, informovali se na možnost pomoci. Matka obdržela mimořádnou peněžitou pomoc.

Aby jí mohly být vypláceny dávky pravidelně, musí podat žádost o výchovu a výživu nezletilých dětí a také žádost o rozvod. Předběžně se rodiče domluvili, že starší syn přijede na prázdniny.

Asistentky matce se syny nabídly dvoudenní pobyt na zájezdu, hrazený z Nadace Terezy Maxové. Matka přijala a zúčastnila se s oběma syny, kterým se pobyt v horském hotelu spjatý s turistikou, jízdou na bryčce, malováním, čtením, opékáním špekáčků velmi líbil.

Matka sdělila otcí adresu současného bydliště, aby si otec přijel pro syna, protože neměla peníze na cestu. Ten si přijel pro syna o týden dříve, než byli domluveni.

Matka požádala asistentky o pomoc se sepsáním žádosti o výchovu a výživu dětí a o rozvod manželství. Vysvětlily jí postup, objednaly do občansko-právní poradny, jejíž služby jsou poskytovány zdarma.

8/08

Otec matku nepustil do bytu, nemohla si odnést žádné věci, ani chybějící dokumenty. **Starší syn se vrátil k matce**, rozhodl se navštěvovat základní školu od září v bydlišti matky. Mladší syn je v místní mateřské škole zařazen do pořadníku. **Žádost o rozvod manželství ani žádost o svěření synů do své péče ještě neseepsány, údajně matka neměla na cestu**. Společně objednaný nový termín u vyšší soudní úřednice, který matka nedodržela.

Poskytnuty vstupenky na bazén, nabídnuta možnost zájezdu do ZOO v Olomouci a na Pustevny, kluci nadšeně souhlasili. **Zájezdů se bez omluvy nezúčastnili**, telefonické spojení nebylo možno navázat.

Finančně je na tom rodina špatně, matka si půjčila od bratra. Nakoupila věci do školy staršímu synovi, přestože bylo nabídnuto vybavení do školy z darů pro Terénní asistenční službu, a tím se finančně vyčerpala. Asistentky spolu s matkou sestavily finanční rozpočet, stanovily společně prioritní výdaje. Pro vyplácení dávek bylo nutno zjistit příjem matky. Společně zavolali do bývalého podniku, kde matka byla zaměstnaná, a požádaly mzdovou účetní, aby poslala poštou výši příjmů. Ta ochotně souhlasila.

9/08

Starší syn začal navštěvovat ZŠ v místě bydliště matky, ale ke konci měsíce se vrátil zpět k otci. Vyjednán termín u vyšší soudní úřednice, matka chce svěření synů do své péče. Potřebuje k žádosti přiložit rodné listy dětí a oddací list. Nepodařilo se jí dokumenty získat. Asistentky, ve spolupráci se sociální pracovnící SPOD, získaly opisy rodných listů tzv. pro úřední potřebu. Matčin přístup k získání dokumentů a návštěvy vyšší soudní úřednice je velmi nezodpovědný, asistentky ji motivují k zodpovědnosti, trpělivě vysvětlují nutnost podání žádosti o výchovu a výživu synů, jinak jí nebudou vypláceny dávky hmotné nouze. **Otec naléhá na matku, aby se k němu vrátila.** Někdy ji prosí na kolenou, nebo se dožaduje jejího návratu křikem.

10/08-12/08

Společná návštěva ÚP, kde se asistentky spolu matkou informovaly, zda již má matka vše potřebné k výplatě podpory v nezaměstnanosti vyřízeno. Všechny potřebné doklady a formuláře jsou v pořádku a maminka dostane první finanční obnos koncem měsíce října. Matka by si měla podat žádost o výživné manželky před a po rozvodu, což je jednou z podmínek vyplácení dávek hmotné nouze. Protože nemá dostatek finančních prostředků a nemůže absolvovat cestu do vzdáleného města, asistentky poskytly pokyny pro sepsání této žádosti. Matka žádost sama sepsala a podala, ale protože nedodala ve stanovené lhůtě oddací list, žádost musela podat ještě jednou. Matka našla již několikrát hledané rodné listy dětí i oddací list. **Otec matku přesvědčuje, aby stáhla žádost o rozvod,** chce napsat byt na obě děti a jeho podmínkou je, aby zůstali manželé.

12/08

Rodiče se rozhodli kvůli dětem strávit vánoce společně v bydlišti matky, o finanční náklady se rozdělí.

Otec v době vánoc ztropil žárlivou scénu, vše musela řešit místní policie domluvou. Matka se utvrdila ve svém rozhodnutí nevracet se do společné domácnosti. Otec přiznává nedostatek autority u staršího syna, nestačí na jeho výchovu a nemá trpělivost se s ním učit. Je to pro něj vyčerpávající i po zdravotní stránce.

1/09

Matku asistentky doprovodily na její přání k soudu, který řešil výchovu a výživu nezletilých synů. Otec se dostavil i se svou advokátkou, matka na naléhání otce a syna souhlasila se svěřením do péče otce, mladší syn zůstává v péči matky. Oba rodiče se u soudu vzdali práva odvolání. Oba sourozenci se vidí každý víkend, buď čas tráví u otce, nebo matky, jak bylo stanoveno soudem. Matka se bez dětí cítí osamělá, žádá nás o časté návštěvy.

2/09-3/09

Otec znovu naléhal na společné soužití, matka nakonec souhlasila. **Otec se i starším synem přistěhoval k matce do jejího současného bydliště, stažena žádost rozvod manželství.** Narostl dluh na nájemném, rodiče podepsali směnku na výši dlužného nájemného. Matka absolvovala kurz pracovnice v přímé péči hrazený úřadem práce, obdržela certifikát.

4-7/09

Rozhovory asistentek s matkou probíhaly telefonicky, nebo na venkovní terase, protože manžel nemá rád návštěvy. Matka přiznala občasné litování, že manžela přijala zpět, nechápe, proč se k němu vrátila. Musela přestat navštěvovat kamarádky, nesmí se bavit s kamarády, jinak manžel ztropí žárlivou scénu.

Nejstarší syn je ve škole spokojený, došlo ke zlepšení prospěchu. Mladší syn jde v září do školky, těší se.

Současný stav:

Rodina je přestěhována na ubytovnu do vzdáleného města, kde původně bydleli. Nemohli se vrátit do bytu, protože zde bydlí syn z prvního manželství otce, který se vrátil z vězení a nechce byt dobrovolně opustit. Rodiče podávají žalobu k soudu. Spolupráce s Terénní asistenční službou ukončena.

Kazuistika č. 3

Rodina: neúplná rodina, matka, dvě děti

Přijetí do evidence: březen 2007

Délka spolupráce s Terénní asistenční službou: 16 měsíců

Počet kontaktů: 55

Navázání spolupráce: O navázání kontaktu s rodinou pracovníci Terénní asistenční služby požádala sociální pracovnice SPOD, protože na matku přišlo anonymní oznámení obviňující ji z nadměrného požívání alkoholických nápojů.

Rodinná anamnéza:

Matka 31 let, absolvovala speciální základní školu. V současné době mateřská dovolená. Pochází z úplné rodiny, má tři setry, se dvěma bydlí. Oba rodiče jí pomáhají při výchově dětí, bydlí společně.

Biologický otec dětí 35 let, vyučen obráběčem kovů, zaměstnaný, žije sám s matkou, která mu vede domácnost, stará se o něj. Se svými dětmi se skoro nestýká, iniciátorem setkání s dětmi bývá jeho matka.

Syn 4 roky, opožděn v psychickém vývoji.

Dcera ½ roku, prospívá dobře.

Bytové poměry a ekonomické poměry:

Matka s dětmi bydlí u svých rodičů v prostorném rodinném domě, stojícím na samotě. Vesnice je vzdálena asi 2 km. Má pro sebe a děti podkrovní pokoj. Vzhledem k místu v domě se pokoj zdá být malý, neskýtá příliš pohodlí dětem, ani kojící matce. V domě je uklizeno, zařízeno novějšími i staršími kusy nábytku, působí velmi útulně. Okolo domu velká, udržovaná zahrada se skleníkem, chatkou a nadzemním bazénem. Matka pobírá pouze rodičovský příspěvek, výživné na děti bylo stanoveno, ale otec svou povinnost neplní. Matka ani děti nedostatek financí nepociťují, stravují se společně s celou rodinou, finančně vypomáhají sestry, které jsou zaměstnané.

Sociální anamnéza:

O návštěvy v rodině Terénní asistenční službou požádala sociální pracovnice SPOD, protože na matku přišlo anonymní oznámení obviňující ji z nadměrného požívání

alkoholických nápojů, navštěvování restaurací ve večerních hodinách, v doprovodu otce dětí. Nestará se řádně o své děti.

Cíl Terénní asistenční služby: Motivace matky k řádnému plnění rodičovských povinností, omezení požívání alkoholu matky na nejnižší možnou míru, pomoci při vymáhání výživného na děti.

Časová osa:

3/07-4/07

Rodina seznámena s náplní práce Terénní asistenční služby. Matka i prarodiče by rádi umístili syna do mateřské školky, kde by byl ve společnosti vrstevníků a snad by došlo ke zlepšení jeho řečového projevu.

V místní školce v současné době místo není, není možný ani pobyt na pár hodin. Asistentkami byla doporučena speciální školka, kde se zaměřují na děti s vadami řeči, zjištěn datum zápisu, asistentky poskytly doprovod. Spolu s matkou asistentky navštívily obecní úřad, kde si matka podala žádost o byt, chtěla by v budoucnu bydlet sama. Matka asistentky požádala o pomoc při vyplňování žádostí o dávky SSP. Situace v rodině se zkomplikovala těžkým **onemocněním dědečka**, který má ztrátu hybnosti a je v současné době zcela upoután na lůžko. Zatím je v nemocnici, ale rodina počítá s jeho budoucí péčí v domácím prostředí. Pracovnice Terénní asistenční služby seznámily rodinu s možností zažádat si o příspěvek na péči, formuláře společně vyplnili. Nebylo zjištěno nadměrné požívání alkoholu u matky. Výživné od otce matka zatím vymáhat nechce, nastoupil do zaměstnání, počká, zda jí výživné začne řádně platit. Babička a dcera vyjádřily poděkování asistentkám za pomoc.

5/07-6/07

Zemřel dědeček, asistentky byly požádány o návštěvu. Okolo pohřbu vše babička vyřídila sama, ale potřebovala psychickou podporu, kterou se jí asistentky snažily poskytnout. Nabídnuta pomoc při vyřizování pohřebného, vdovského důchodu a nového občanského průkazu. Pomoc přijala.

Na dotaz, zda otec zaplatil na děti výživné, bylo sděleno, že nikoli. Dosud nepřišly žádné peníze. Doporučeno matce, aby navštívila okresní soud a požádala o sepsání návrhu na exekuci platu otce.

Matku asistentky doprovodily, kladné rozhodnutí přišlo poštou. Nabídnuata možnost výletů hrazených z Nadace Terezy Maxové. Rodina se dohodla na způsobu vzájemného dědického vyrovnání. **Asistentky si všimly zhoršené péče o děti ze strany matky.** Pokud jsou doma přítomny sestry a babička, **přenechává matka péči o děti z velké části na nich.**

7/07-9/07

Začaly se komplikovat vztahy v rodině. Sestra matky, která pracuje v nepřetržitém provozu a je budoucí majitelkou domu, vyčítá matce hlučnost. Její pokoj je umístěn hned vedle kuchyně v přízemí. Matka nemůže vařit, když sestra spí po noční směně. **Problémy vyústily v odstěhování matky do azylového domu i s dětmi.** Zde je pravidelně navštěvována pracovníci Terénní asistenční služby. Na dětech je vidět, že si v novém prostředí nezvykly. **Péče o děti se zhoršila, jsou plačtivé, matka vaří tak jednou za tři dny, často pobývá mimo azylový dům.** Syn chodí do školky, tam se mu líbí. Chválí si ho paní učitelky, že je „vděčný strážník. Syn není zvyklý chodit sám na záchod, musí se hlídat. Nevyhledává společnost ostatních dětí, neumí se rozdělit o hračky, hraje si převážně sám. **Učitelky mateřské školy upozornily asistentky na pozdní příchody matky při vyzvedávání syna, často bývá pod vlivem alkoholu.**

S babičkou a sestrami probírány podmínky, za kterých by se matka mohla vrátit domů. Asistentky poukazovaly na nevyhovující pokoj, který je pro matku s dětmi nevhodný, protože je malý, velmi tmavý a navíc je ještě skosený. Asistentkám se nejvíce vhodný jevil pokoj v přízemí vedle kuchyně, kde by matka měla možnost vařit a nikoho nerušila. Výživné na děti řádně placeno. Matka motivována, aby s Martinem cvičila slova a výslovnost dle doporučení logopedky.

Matka požádala asistentky o pomoc při hledání podnájmu, domů se nechce vrátit.

23. 10. 2007

Telefonický rozhovor s ředitelem azylového domu. **Matka v silné opilosti dovezena policií ČR do azylového domu.** Syn z mateřské školy vyzvednut asistentkami.

24. 10. 2007

Děti umístěny do kojeneckého ústavu na základě předběžného opatření.

4/09-6/09

Proběhlo náhodné setkání asistentek s matkou a jejím druhem na oddělení SPOD. Obnovena spolupráce s Terénní asistenční službou na žádost matky.

Pomoc při přípravě domácnosti na příchod dětí, které byly soudně navraceny do péče matky. Zajištěno oblečení a nábytek z darů pro Terénní asistenční službu. Matka s druhem požádali o pomoc při jednání na úřadech, základní škole, kde byl dojednan odklad školní docházky.

7/09

Doprovod do kojeneckého ústavu, **matka spolu se svým druhem si vyzvedla děti.** Absolvovali pohovor se sociální pracovnící, speciální pedagožkou, lékařem. U všech pohovorů, na přání matky, asistentky byly přítomny. Děti jsou po zdravotní stránce zcela v pořádku, dcera krásně mluví, na svůj věk velmi vospělá. Syn má problém s výslovností, s čím je spojen i intelektuální vývoj. Musí se s ním intenzivně pracovat, je nutná stálá logopedická péče.

8/09

Finanční situace v rodině se zhoršila, není možno pobírat dávky SSP, protože druh matky žijící ve společné domácnosti, je občanem Slovenské republiky, nemá na území ČR povolení k pobytu, není v současné době zaměstnán. Příjem rodiny se skládá z rodičovského příspěvku a částečného invalidního důchodu druhá, dohromady asi 8000,-Kč. Nájemné činí 6 500,-Kč, částečně si druh dlužné nájemné u majitele odpracovává.

Péče o děti vzorná, mají vytvořeny podmínky pro hraní i odpočinek. Syn navštěvuje místní mateřskou školkou. Druh matky rád vaří, teplé a čerstvé jídlo mají každý den. Matka se učí za jeho pomoci vařit. Svěřila se asistentkám, že je těhotná, na miminko se s druhem těší.

9/09

Asistentky se souhlasem matky navštívily babičku. Dceru v novém bydlišti nenavštívila, je zklamaná z chování druhá matky. Nedrží slovo, musí být upomínán, když si půjčí peníze, vrací vše se zpožděním. Dcera u ní byla na návštěvě, byl z ní cítit alkohol. Asistentky upozornily na skutečnost, že matka se v novém bydlišti cítí osamělá. Bylo by vhodné, kdyby ji někdo z rodiny občas navštívil.

Martin objednan na psychologické vyšetření, které bude doloženo k žádosti o příspěvek na péči, poskytnut doprovod. Formuláře vyplněny společně s asistentkami.

10/09-12/09

Druh je zaměstnan, příležitostně rozváží chleba. Mzda nestačí na pokrytí nájmu a základních potřeb. Rodina se rozhodla přestěhovat do vzdálené vesnice, kde si pronajali starší rodinný dům. Nájemné stanoveno není, druh si bude nájemné odpracovávat při venkovních a vnitřních úpravách. V mateřské škole vznikl dluh, matka motivována k jeho zaplacení. Na synovi je znát velký posun ve vývoji řeči, oceněna matčina i druhova péče. Asistentky doprovodily matku při vyřizování žádosti o průkaz ZTT/P.

Matka má zdravotní problémy, spojené s jejím nynějším těhotenstvím, hrozí jí hospitalizace v nemocnici. Prodiskutovány možnosti, jak zaopatrřit děti v době hospitalizace.

Druh získal povolení k pobytu na území ČR, je registrován na úřadě práce. Asistentky pomáhají s vyřízením dávek hmotné nouze a dávek SSP. Rodina nemůže pobírat dávky SSP, protože nespĺňuje zákonné podmínky. Druh má povolen přechodný pobyt na území ČR, ale není zde hlášen déle jak 365 dní, proto mu nárok na vyplacení dávek nevzniká. Matka žádala o vystavení potvrzení o nesplnění zákonné podmínky a tudíž zamítavé rozhodnutí. Nebylo jí vyhověno, musí si zažádat oficiální cestou, která je spjata s vyplněním mnoha formulářů, doložit příjmy..... Matka zváží, zda bude o dávky žádat, má rizikové těhotenství, doporučen lékařem klid na lůžku. Vyplnění formulářů a s tím spjaté pochůzky jsou pro ni a nenarozené dítě kontraindikací. Dávky hmotné nouze zamítnuty, nesplněna zákonná podmínka pobytu druhá na území ČR, musí zde být hlášen nejméně tři měsíce.

Současný stav:

Matka předčasně porodila dceru, která zemřela. Nabídnuata pomoc psychologa. Odložen nástup syna do speciální školy. Asistentky pomáhají při vyřízení rodného i úmrtního listu, sjednání pohřbu, rodičovského příspěvku. Klientka motivována k návštěvě gynekologa a vyzvednutí léků na zastavení laktace. Spolupráce s rodinou pokračuje.

Kazuistika č. 4

Rodina: doplněná rodina, matka, druh, jedno dítě

Přijetí do evidence: leden 2007

Délka spolupráce s Terénní asistenční službou: 18 měsíců

Počet kontaktů: 39

Navázání spolupráce: s rodinou navázán kontakt na žádost kurátorky pro mládež, která musela řešit synovo chování ve škole.

Rodinná anamnéza:

Matka 31let, vzdělání základní, pracovní neschopnost z důvodu těhotenství. Pochází z úplné rodiny, žije pouze její matka, se kterou se stýká, poslouchá její rady. Má pět sourozenců, vidí se málo, nemají žádná rodinná setkání.

Biologický otec syna 42 let, vyučený, zaměstnán jako dělník v továrně vyrábějící komponenty do automobilů, žije s přítelkyní.

Druh 33let, vyučený zedník, nezaměstnaný.

Syn 12let, žák základní školy, učí se průměrně, dle psychologických testů inteligence lehce nad normálem.

Bytové poměry a ekonomické poměry:

Matka s přítelem a synem bydlí v pronajatém patře staršího rodinného domu. Obývají v přízemí velkou kuchyň a jednu místnost, která je zařízena starším, ale funkčním nábytkem. V kuchyni jsou velká kachlová kamna, která zajišťují teplo. V přilehlé koupelně se musí topit na ohřev teplé vody. Všude je nepořádek, věci nemají své místo, jsou nepřehledně nakupeny. Matka udává, že jejich finanční situace je dobrá. Přítel je v současné době bez stálého místa, ale přivydělává si takzvaně „na černo.“

Sociální anamnéza:

Rodinu začaly asistentky navštěvovat na žádost kurátorky pro mládež. Syn ustavičně porušoval školní řád svým hyperaktivním chováním. Nevydržel na místě, přecházel po třídě, snažil se čímkoli upoutat na sebe pozornost svých spolužáků a učitele. Matka synovo chování neomlouvá, poukazuje na to, jak ona to má těžké,

když se musí starat o tak hyperaktivní dítě. Chlapec je na matku velmi fixován, nosí jí dárečky, za které utrácí veškeré své peníze. Matka chlapce neumí pochválit, stále na něj křičí, vadí jí jeho hyperaktivita. Přítel se do výchovy Radka nezapojuje, s chlapcem si nehraje, společně spolu vždy jen chystají dřevo do kamen. Radek byl nějakou dobu v péči otce, ale po prokázané krádeži se rozhodl, že se o něj nebude trvale starat. S bývalou manželkou mají komplikovaný vztah.

Své partnerské problémy ventilují před synem, poukazují na nedostatky toho druhého. Cílem v této rodině byla motivace matky ke zlepšení péče o syna a zlepšení bytových podmínek.

Cíl Terénní asistenční služby: Cílem v této rodině byla motivace matky ke zlepšení péče o syna a zlepšení bytových podmínek

Časová osa:

1/07-3/07

V tomto měsíci jsme se seznamovaly s rodinou, matka byla velmi nedůvěřivá, ve vysokém stupni těhotenství, neshledovala se asistentkám se svými starostmi. Syn zaostával ve škole v německém jazyku, domluvili jsme se na doučování. Probíhalo nahodile, matka nedodržovala termíny doučování, někdy byla doma a doučování syna proběhlo, někdy byl syn doma sám a neotevřel. Navštívena stávající základní škola, domluven postup při doučování, na jehož základě došlo k výraznému zlepšení. Rodiče na doporučení asistentek požádali o obecní byt.

4/07-7/07

Svatba v rodině, matka si vzala svého přítele. **Narození sourozence.**

Opětovně navštívena základní škola, na žádost zástupkyně ředitele, se souhlasem matky. Stěžovala si na synovo chování: „ Je hrozně divoký, máme strach, aby se nezranil. Do školy chodí ospalý.“

Problémy s učením nemá, je průměrným žákem, ovšem chování má nevyzpytatelné. **Aby upoutal pozornost jak spolužáků, tak i učitelů, leze po svislých trubkách ústředního topení až ke stropu, chce skákat z okna, nebo skáče přes zábradlí.**

Nejsou známy informace z bývalé školy ani závěry psychologa. Matka bude požádána asistentkami, aby výsledky vyšetření do školy doručila.

Rodině přidělen obecní byt 1+1, přijali materiální pomoc při zařizování bytu. Byly jim poskytnuty záclony, povlečení a nábytek z darů pro Terénní asistenční službu.

Nabídnuty výlety pořádané Terénní asistenční službou. Na výlet syna doprovodil biologický otec. Zdůrazňoval, kolik za syna utratil peněz, poukazoval na neschopnost matky dát synovi aspoň svačinu. Po výletu zůstal nějaký čas bydlet u otce.

Matka na syna stále **křičí, vyčítá mu jeho chování, neslyšeli jsme jedinou pochvalu.** Při jedné z návštěv syn požádal asistentky, zda by nemohly promluvit s třídním učitelem, neboť nemůže jet se třídou na školní výlet, kvůli nevhodnému chování, kterého se dopouští ve škole. Proběhl rozhovor s třídním učitelem. Odmítá vzít chlapce sebou na výlet, protože je hyperaktivní a má nevyzpytatelné chování. Údajně neví, jak s takovými dětmi pracovat a nevezme si jeho případný úraz „na triko.“ Nabídnuta možnost doprovodu syna asistentkami na školní výlet. Chlapec se nakonec mohl výletu zúčastnit sám, bez doprovodu. Matka je přesvědčena, že synovo nestandardní chování nezpůsobuje hyperaktivita a nestabilita v rodinném zázemí, ale to, **že žárlí na svého mladšího bratra (což si myslí matka) a je „darebák“ (což si myslí pan učitel).** **Třídní učitel odmítl rozhovor s dětskou psycholožkou, „nemá čas zabývat se pouze jedním nevychovaným žákem.“**

8/07

Rodiče zkouší zařídit přestup syna na jinou základní školu. Ten v současné době navštěvuje již třetí základní školu.

Syn na mamince lpí a snaží se dělat všechno tak, jak chce. Je vděčný za každou byť malou pozornost od své maminky. Ta mu ji nedává. Stále na něj křičí a staví ho do „pozoru.“ Matka si nenechá poradit, co se týká péče o malé dítě. Vyhledává rady svých kamarádek, známých a své matky. Je nepřístupná a ve svých názorech nevyzrálá. V bytě je stále nepořádek, neumyté nádobí, kupy věcí, přítmí.

Proběhlo šetření v rodině sociálními pracovníci SPOD, které byly upozorněny sousedy na nedostatečnou péči manželů o děti. Rodiče asistentky nepouští do bytu, baví se s nimi pouze u dveří.

Otec hraje automaty, rodina má dluhy. **S rodinou ukončena spolupráce, nepřejí si návštěvy terénní asistenční služby.**

1/09

Matka telefonicky sama kontaktovala Terénní asistenční službu. **Syn byl umístěn do psychiatrické léčebny z důvodu pokusu o sebevraždu a nezvladatelného chování ve škole.**

Rodina se dostala do dluhů, nemůžou splácet půjčky. Poskytnuta pomoc s dojednáním splátkových kalendářů.

Zablokován jeden účet kvůli jiným pohledávkám, zamezení přístupu na oba účty by pro rodinu znamenalo existenční problém.

Matka chtěla poradit, jak se má zachovat, až se její starší syn vrátí z psychiatrické léčebny v Kroměříži. Ředitel ZŠ na ni naléhá, aby syna umístila do školy speciální, i když dle doporučení pedagogicko-psychologické poradny, má zůstat na stávající ZŠ, pouze je nutný individuální přístup. Doporučeno asistentkami počkat na písemnou zprávu psychiatra a psychologa, který má syna v současné době v péči, bude se řídit dle jejich doporučení. Matka syna v léčebně navštěvuje tak 1x za 14 dní. Telefonuje s ním každou sobotu. Biologický otec se o syna nezajímá, přestal platit řádně výživné, soudně stanovena exekuce na jeho plat.

3/09

Matka absolvovala pohovor v léčebně, **doporučeno umístit syna na základní školu, do které chodil před hospitalizací.**

Doprovod matky asistentkami na ZŠ, domluvení termínu nástupu syna. Třídní učitel jej odmítá znovu učit, má pocit že bude stále vyrušovat a strhne sebou ostatní žáky. Zdůrazněno, že je již několik měsíců léčen, je mu změněna medikamentózní léčba, spolupracuje s psychologem.

4-6/09

Syn zůstal, na žádost matky, hospitalizován až do konce školního roku v psychiatrické léčebně. Po prázdninách nastoupí na základní školu v místě bydliště.

Syn, dle zprávy z psychiatrické léčebny, je schopen vzhledem ke své inteligenci, rozeznat patologické chování. **Stále spolupracuje s psychologem, který mu pomáhá zvládat zátěžové situace**, které vyvolávají záchvaty vzteku a nevyzpytatelného chování.

7-8/09

Syn bydlí zpět u své matky, která k jeho současnému chování nemá velkých výhrad. Asistentky registrují nezájem matky o nejstaršího syna, nechá jej běhat celý den venku, aniž by jej zavolala na oběd či svačinu. Kde se pohybuje, ví také jen přibližně.

Na doporučení asistentek absolvoval syn vyšetření v pedagogicko- psychologické poradně. Požádáno o vyjádření, zda by byl vhodný osobní asistent, který by pomohl se zvládnutím hyperaktivity a záchvatů vzteku. Závěr zněl, že **pro syna je vhodné zažádat o osobního asistenta**.

9/09

Návštěva základní školy na žádost kurátorky pro mládež, telefonicky jí bylo sděleno, že syn opět vyhrožuje sebevraždou a je velmi neukázněný. Veden rozhovor se zástupkyní ZŠ. Hromadí se **stížnosti, jak od rodičů tak učitelů**, kteří nechtějí vyučovat ve třídě, kde dochází k neustálému vyrušování. Syn údajně vstává, chodí k oknu, zamyká učitele do kabinetu, běhá po chodbách, zdržuje se o přestávkách na patře u mladších žáků. Stále se snaží na sebe strhnout pozornost jakýmkoli způsobem. Po rozhovoru s chlapcem i zástupkyní bylo domluveno, že **vše co do dneška udělal se maže, bude se snažit dodržovat školní řád, nevyrušovat ve výuce**. Na dotaz k zástupkyni, kdy a komu chlapec vyhrožoval sebevraždou, bylo odpovězeno: „Radek dnes nikomu nevyhrožoval, pouze jsme chtěli, aby jeho chování bylo okamžitě řešeno, protože má sebevražedné sklony a zřejmě při předávání informací zprostředkovaně došlo ke špatné interpretaci.“

10/09

Případová konference svolaná kurátorkou pro mládež, množí se kritika na chlapcovo chování ze strany učitelů, rodičů spolužáků. Přítomni byli: matka; ředitelka základní školy; učitelé, kteří jej učí; psycholog; psychiatr, vedoucí oddělení SPOD, kurátorka pro mládež a terénní asistentky.

Pracovníci školy zastávali názor, pro zpětné umístění do psychiatrické léčebny, kde by dochodil základní školu. Psycholog s asistentkami navrhoval zajistit osobního asistenta. Matka se vyjádřila, že syna není možné zvládnout. Uvedla příklad, kdy její mladší syn ji uhodil vařečkou tak silně, až jí tekla z nosu krev. „Starší syn přiskočil k mladšímu synovi a takovou mu bouchnul, až začal brečet. Já jsem mu za jeho chování zakázala chodit ven, musel mít už zase domácí vězení. Co má co mlátit malého bratra. Tak je to pořád, nechce mi pomoci v kuchyni, pořád utíká ven za kamarády, vrací se, kdy chce, neučí se do školy.“ Pokračovala ve výčtu lumpáren, které provádí její starší syn, nenašla ve svém projevu jedinou kladnou vlastnost, kterou by měl.

Na dotaz co si myslí, zda má syn pokračovat na stávající škole, či dokončit základní vzdělání na základní škole v psychiatrické léčebně, rozhodla se pro opětovnou hospitalizaci v psychiatrické léčebně. Má pouze starost o výši poplatků při hospitalizaci, neví, zda bude mít na úhradu, chtěla by dosáhnout prominutí poplatků. Případová konference po té byla ukončena, sociální pracovníce SPOD spolu s matkou zkusí najít řešení nastalé situace.

Současný stav:

Syn je hospitalizován v psychiatrické léčebně, kde také navštěvuje základní školu. Jezdí domů na prázdniny a delší volna. S matkou si pravidelně telefonuje v sobotu. Biologický otec o syna nejeví zájem, netelefonuje mu, nejezdí za ním. Spolupráce s Terénní asistenční službou pokračuje, rodina navštěvována příležitostně, po telefonickém kontaktu.

Kazuistika č. 5

Rodina: neúplná rodina, matka, čtyři děti

Přijetí do evidence: květen 2007

Délka spolupráce s Terénní asistenční službou: 19 měsíců

Počet kontaktů: 28

Navázání spolupráce: O spolupráci požádala matka osobně, na doporučení své kamarádky, klientky Terénní asistenční služby.

Rodinná anamnéza:

Matka 34 let, vzdělání středoškolské, mateřská dovolená. Pochází z úplné rodiny, má jednoho sourozence, nestýkají se. S rodiči komunikuje, stýkají se při slavnostních událostech jako narozeniny, vánoce, pouť.....Jsou v důchodu, finančně dceru podporovat nemohou.

Otec nejstarších synů 40 let, vzdělání středoškolské, řidič autobusu. Pochází z úplné rodiny, nemá sourozence. S rodiči se setkává každý den, bydlí společně, rodinné záležitosti řeší společně.

Otec nejmladších dětí 43 let, vzdělání středoškolské, nezaměstnaný, pracuje příležitostně, pochází z úplné rodiny, s rodiči se nestýká.

Nejstarší syn,15 let a mladší syn13 let, žáci základní školy.

Nejmladší syn,5 let a dcera 3 roky, doma s matkou.

Bytové a ekonomické poměry:

Matka s dětmi bydlí v bytu 2+1, I.kat., který je v jejím vlastnictví. Domácnost zařízena starším, již dosluhujícím nábytkem. Uklizeno standartně, byt působí útulně, i když je všude spousta hraček a věcí. V rodině je akutní nedostatek financí. Nebyly přiznány dávky hmotné nouze. Otec starších dětí včas neplatí výživné. Otec mladších dětí není uveden v jejich rodných listech, neplatí výživné. Matka někdy nemá peníze ani na nákup jídla a musí si půjčit. Přivydělává si řízením taxíku.

Sociální anamnéza:

O spolupráci, jak již bylo dříve zmíněno, požádala sama matka. Od začátku spolupráce s Terénní asistenční službou byla otevřená a komunikativní. V místě bydliště má matka špatnou pověst. Pobírala sociální dávky, na které neměla nárok, ve společné domácnosti žil její druh, kterého nikde neuváděla. V současné době, kdy byt obývá pouze matka se svými dětmi, má problém pobírání dávek obnovit.

Cíl Terénní asistenční služby: Zlepšení finanční situace a komunikace s úřady.

Časová osa:

5/07-7/07

Asistentky se informovaly, se souhlasem matky, proč nejsou rodině vypláceny žádné dávky.

Společně s asistentkami matka zažádala o všechny dávky, na které měla nárok. Taktéž musela podat žádost o výživné manželky po rozvodu, i když s bývalým manželem nežije již několik let a má další dvě děti s jiným partnerem. Nepomohlo ani to, když se odvolávala na dobré mravy. Rodina, protože nemá finanční prostředky, nemůže navštívit místní kino, koupaliště. Vzdálené přírodní koupaliště, kde je možnost se koupat zdarma nemůžou navštívit, protože schází finance na dopravu, kola nevlastní všichni členové rodiny. Nabídnuta možnost výletů hrazených z Nadace Terezy Maxové. Matka s dětmi má zájem o všechny zájezdy. Telefonicky se asistentky spojily s bývalým manželem, který neplatí řádně a včas výživné. Vysvětlily mu, jaké důsledky by mohlo mít neplacení výživného na nezletilé syny.

Bývalý manžel splatil všechny dluhy na výživném.

08/07-9/07

Začaly výchovné problémy s nejstarším synem. Vyhrožuje matce přestěhováním k otci, u kterého má počítač, svůj pokoj. Otec si dodatečně požádal o svěřeni nejstaršího syna do své péče. Matka situaci těžce nese, přemlouvá syna, aby ji a své sourozence neopouštěl, zůstal bydlet s nimi. Návštěvu psychologa odmítla. Kladně celá rodina hodnotila absolvované výlety a karneval organizované Terénní asistenční službou.

10/07-2/08

Matka i s dětmi již z velké části přebývá u svého přítele v rodinném domě, který sám postavil. Nejstarší syn bydlí střídavě u matky s přítelem a otcem, vztahy se upravily. **Nebyl svěřen do péče otce.** Přestěhováním se k příteli začala rodina dle matky „*žít v klidu.*“ Cítí v příteli oporu, „*dětem se v domečku moc líbí.*“

Přítel se nechal zapsat do rodných listů nejmladších dětí jako otec. Je nadšený svou novou rodinou, pomáhá dětem v přípravě do školy. Rodiče přítele přijali matku s dětmi velmi dobře. Přítel začal studovat, matka jej podporuje, pomáhá mu s úkoly. Mluví o svatbě. Matka zvažuje podat přihlášku na vysokou školu, ale není si jista, zda by to časově zvládala. V současné době, za podpory partnera, provozuje internetový obchod. **Matka napsala poděkování řediteli azylového domu, její dopis byl otištěn v místním tisku.**

04/08-9/08

Telefonický rozhovor s maminkou. Chtěla od nás radu. Povídala nám o neutěšené rodinné situaci přítelkyně, zadluženosti rodiny, nepřilíš dobré péči o staršího syna. Probírali jsme možnosti naší pomoci. Nabídne jí spolupráci s terénní asistenční službou a v případě jejího přijetí nás bude kontaktovat. Vysvětlili jsme jí, jak funguje práce oddělení sociálně právní ochrany dětí, jaké jsou jejich možnosti, co má udělat, aby na problém bylo upozorněno. **Přítel požádal matku o ruku, v červnu by měli mít svatbu.** Rodina se zúčastnila volnočasových aktivit pro děti v době prázdnin. Matka příležitostně pracuje v recepci místního kempu. Její současný manžel má druhé zaměstnání, aby se jim dařilo uživit rodinu. V manželství je spokojená, jenom finance je někdy tíží.

Terénní asistenční služba již nebude pravidelně do rodiny docházet, návštěvy se dle potřeby domluví telefonicky

Současný stav:

Matka asistentky kontaktovala přes kamarádku, která je klientkou Terénní asistenční služby, požádala o obnovení spolupráce. Rodina navštívena v jejich dřívějším bytě, kde jsou zpět přestěhováni, nezastiženi doma, spojili se telefonicky.

Číslo získáno od pracovnice sociálně právní ochrany dětí, která jej předala asistentkám se souhlasem matky. Dozvěděly se o rozchodu partnerů, domácím násilí páchaném na matce, tíživé finanční situaci.

Obnovena spolupráce s Terénní asistenční službou.

B Dotazník

V dotazníku je oslovena široká veřejnost, protože je zjišťováno povědomí o Terénní asistenční službě a nemusela být oslovena specifická cílová skupina. Data byla získána v období 10/ 2009 – 2/ 2010. Rozdáno bylo celkem 200 dotazníků, vrátilo se 175. Návratnost byla 87%. Vlastní vyplňování dotazníku trvalo 5 – 10minut. Připraveno bylo celkem 15 otázek. Otázky č. 1, 2, 3, 4 jsou demografického charakteru. Další okruh otázek 5, 6, 7, 8 je zaměřen na rodinu, vzdělání, zaměstnanost a financování rodiny. Otázky č. 9, 10, 11, 12, 13, 14, 15 jsou zaměřeny již konkrétně na povědomí o oddělení sociálně právní ochrany dětí a Terénní asistenční službě.

Všichni účastníci byli upozorněni na anonymitu při získávání důvěrných dat, byli seznámeni s tím, že data budou využita při psaní diplomové práce. Při sestavování dotazníku byla preferována jednoduchost, neboť byla oslovena široká veřejnost, současně však otázky musely sloužit k získání poznatků, které by potvrdily, nebo vyvrátily stanovené hypotézy, které byly tři.

Hypotéza č. 1: *Domníváme se, že více jak polovina respondentů neslyšela o oddělení sociálně právní ochrany dětí.*

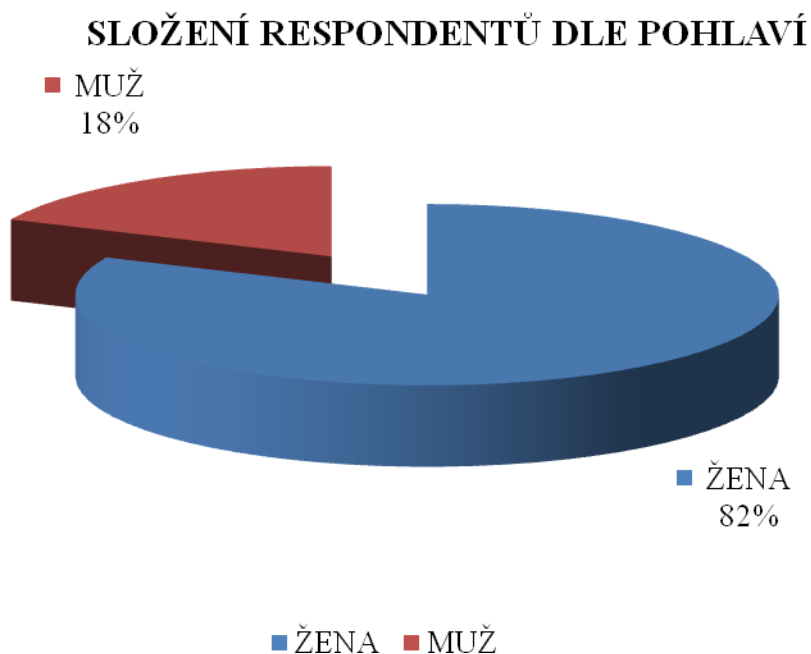
Hypotéza č. 2: *Domníváme se, že více jak polovina respondentů se nesečkala s pojmem Terénní asistenční služba.*

Hypotéza č. 3: *Domníváme se, že většina respondentů, která se setkala s Terénní asistenční službou, předpokládá, že služba je bezplatná.*

Otázka č. 1: Jste žena či muž?

První otázka je zaměřena na demografický údaj, zjišťuje pohlaví respondentů. Z celkového počtu 175(100%) respondentů bylo 143 (82%) žen a 32 (18%) mužů.

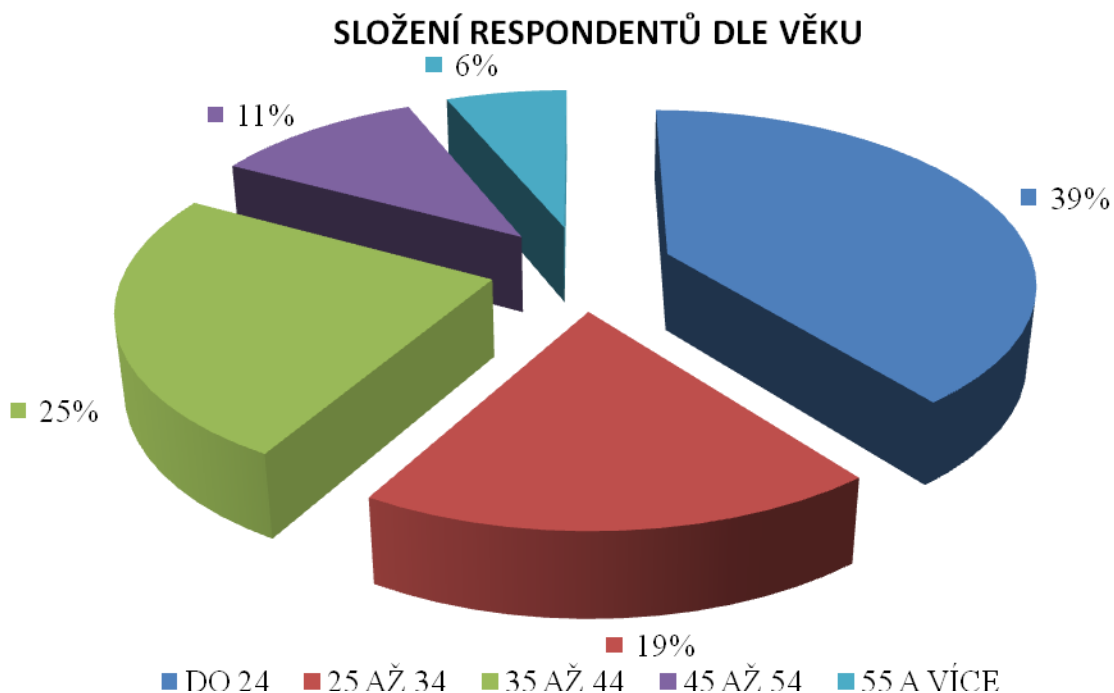
Složení respondentů dle pohlaví		
Varianty odpovědí	Absolutní četnost	Relativní četnost %
Žena	143	82
Muž	32	18

Otázka č. 2: Kolik je Vám let?

Druhá otázka je zaměřena na věk respondentů. Pro potřeby tohoto výzkumu nepotřebujeme znát přesný věk, proto je jeho výše je zařazena do jednotlivých kategorií. Z celkového počtu 175 (100%) respondentů bylo 69 respondentů (39%) ve věkové kategorii do 24 let, 33 respondentů (19%) ve věkové kategorii od 25 – 34 let, 43 respondentů (25%) ve věkové kategorii od 35 – 44 let, 19 respondentů (11%), 11 respondentů (6%) ve věkové kategorii 55 let a více.

Složení respondentů dle věku		
Varianty odpovědí	Absolutní četnost	Relativní četnost %
Do 24 let	69	39
25 - 34 let	33	19
35 - 44 let	43	25
45 - 54 let	19	11
55 let a více	11	6

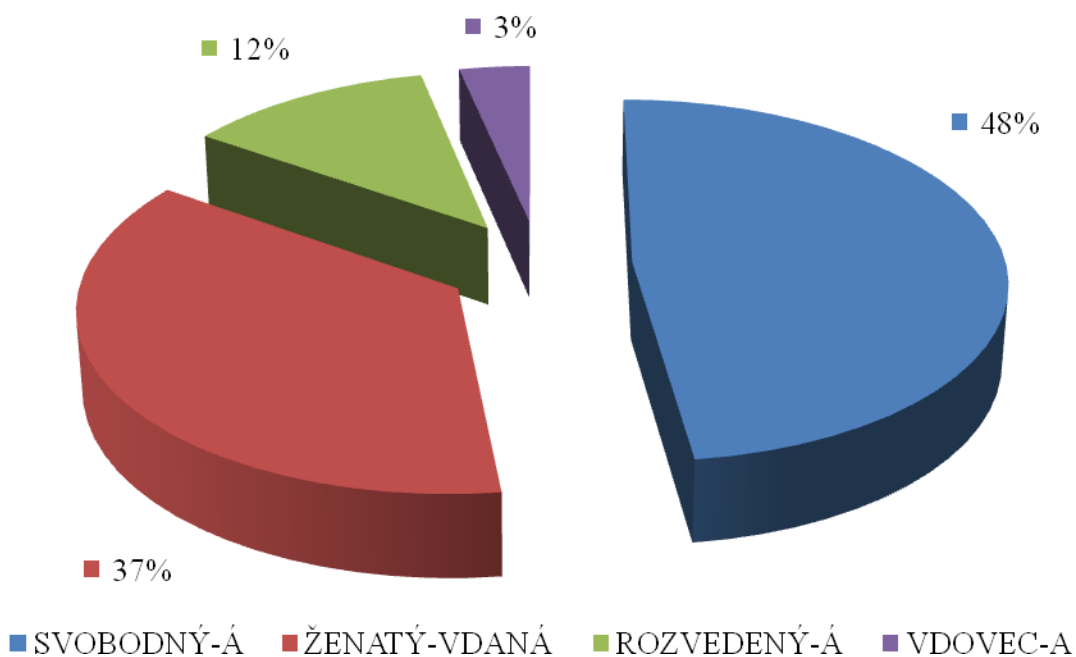

Otázka č. 3: Jaký je Váš stav?

Otázka je zaměřena na stav respondentů. Rozdělena byla do čtyř kategorií. Z celkového počtu 175 (100%) bylo 84 (39%) svobodných, 64 (19%) ženatých-vdaných, 21 (25%) rozvedených, 6 (11%) vdovců.

Složení respondentů dle stavu		
Varianty odpovědí	Absolutní četnost	Relativní četnost %
Svobodný-á	84	39
Ženatý-vdaná	64	19
Rozvedený-á	21	25
Vdovec-a	6	11

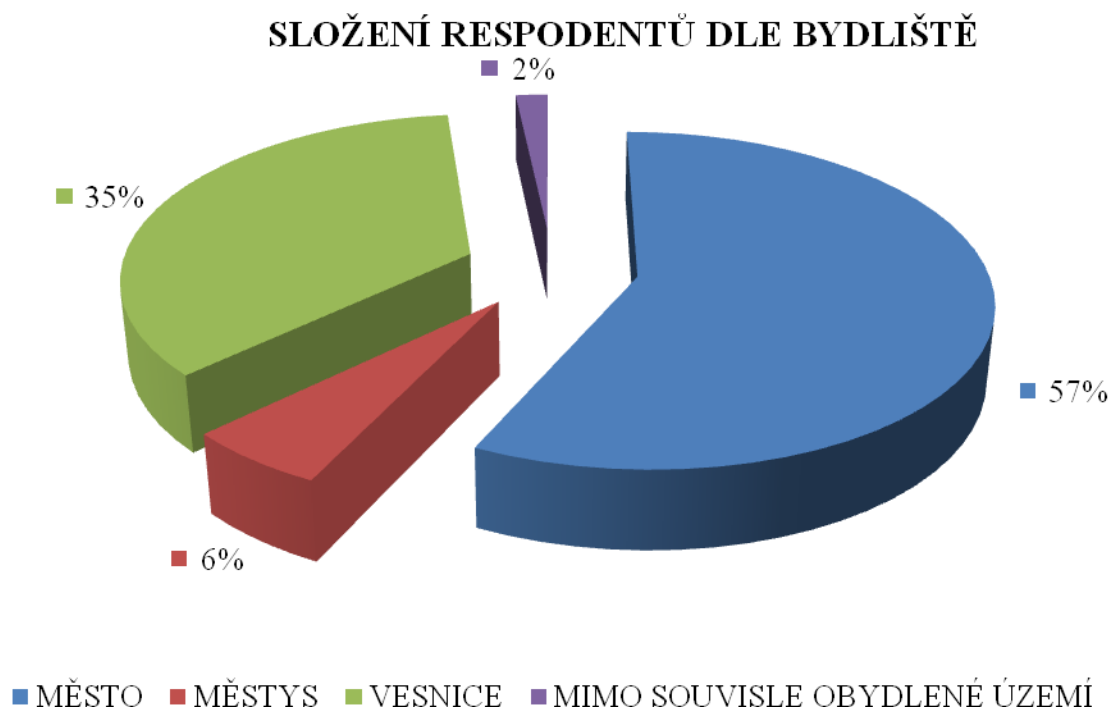
SLOŽENÍ RESPONDENTŮ DLE STAVU

Otázka č. 4: Kde bydlíte?

Otázka zjišťuje demografický údaj, bydliště respondentů. Z celkového počtu 175 (100%) respondentů 100 (57%) bydlí ve městě, 10 (6%) v Městysi, 62 (35%) na vesnici, 3 (2%) mimo souvisle obydlené území.

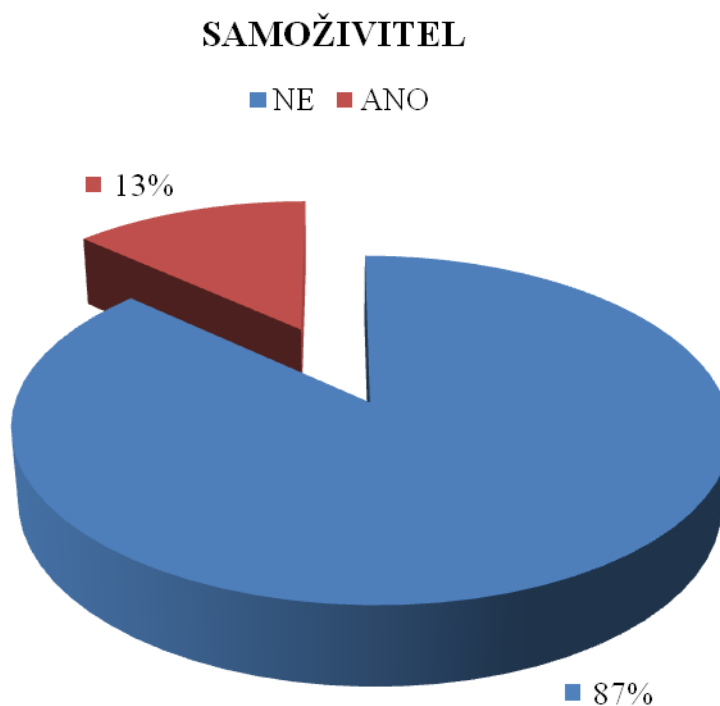
Složení respondentů dle bydliště		
Varianty odpovědí	Absolutní četnost	Relativní četnost %
Město	100	57
Městys	10	6
Vesnice	62	35
Mimo souvisle obydlené území	3	2

Otázka č. 5: Jste samoživitel/ka?

Otázka je zaměřena na typ rodiny, zda jde o rodinu úplnou či pouze s jedním rodičem. 152 (87%) odpovědělo, že žije v rodině úplné, nejsou samoživitelé, 23 (13%) respondentů jsou samoživitelé.

Složení respondentů dle otázky <i>Jste samoživitel/ka?</i>		
Varianty odpovědí	Absolutní četnost	Relativní četnost %
Ne	152	87
Ano	23	13

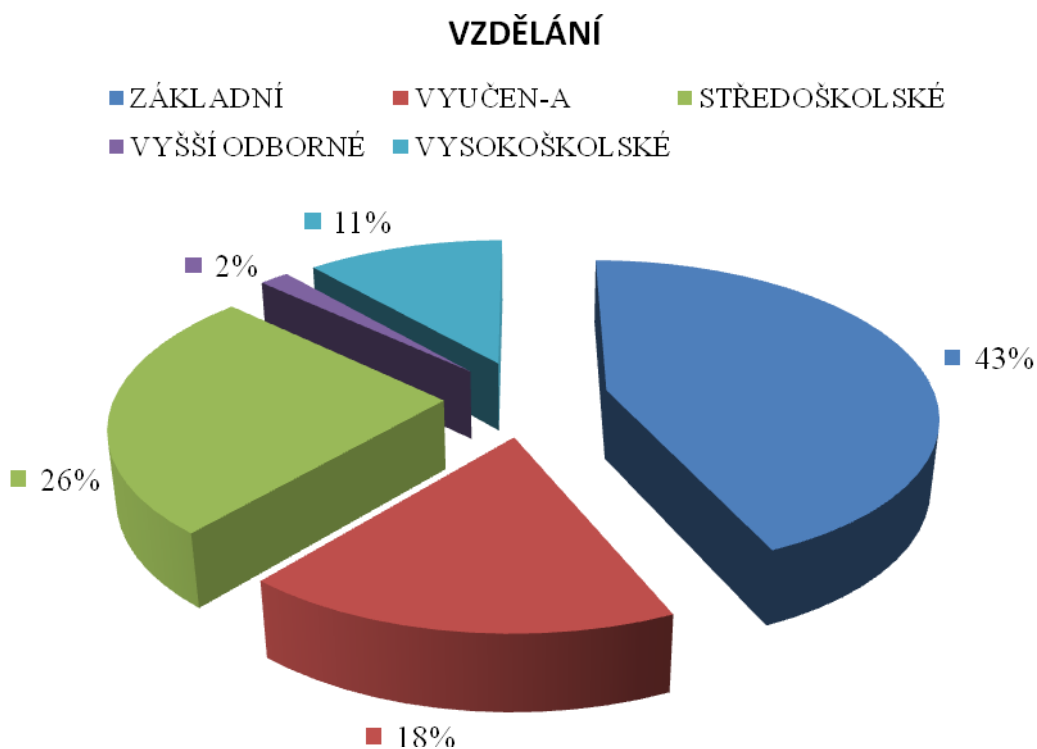

Otázka č. 6: Jaké je Vaše nejvyšší dosažené vzdělání?

Otázka je zaměřena na dosažené vzdělání respondentů. Pro účely výzkumného šetření nebyla potřeba úplná specifikace, neboť se otázka týkala široké veřejnosti a ne odborné. Z celkového počtu 175(100%) odpovědělo 76 (43%) respondentů, že má vzdělání pouze základní, 31 (18%) jsou vyučeni, 45 (26%) má vzdělání středoškolské, 3 (2%) vyšší odborné a 20 (11%)

Složení respondentů dle dosaženého vzdělání		
Varianty odpovědí	Absolutní četnost	Relativní četnost %
Základní	76	43
Vyučen-a	31	18
Středoškolské	45	26
Vyšší odborné	3	2
Vysokoškolské	20	11

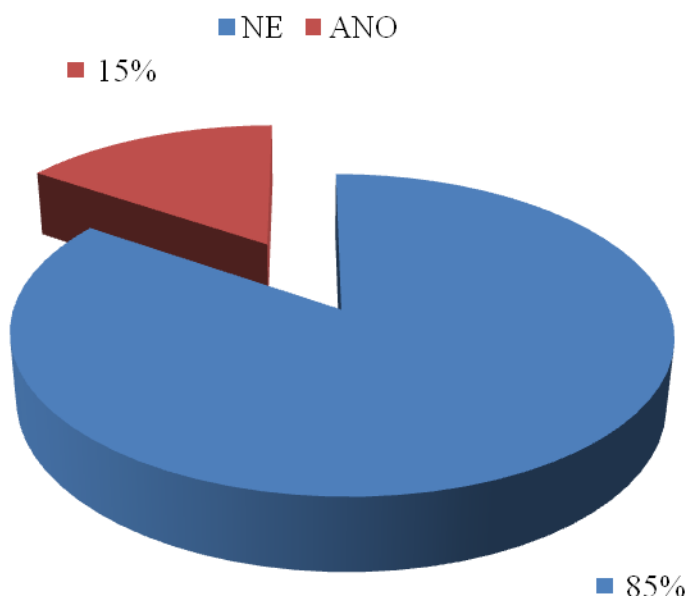

Otázka č. 7: Jste v evidenci úřadu práce?

Z celkového počtu 175(100%) odpovědělo ano 27(15%), ne odpovědělo 148 (85%).

Složení respondentů dle evidence na úřadu práce		
Varianty odpovědí	Absolutní četnost	Relativní četnost %
Ne	148	85
Ano	27	15

SLOŽENÍ RESPONENTŮ DLE EVIDENCE NA ÚŘADU PRÁCE

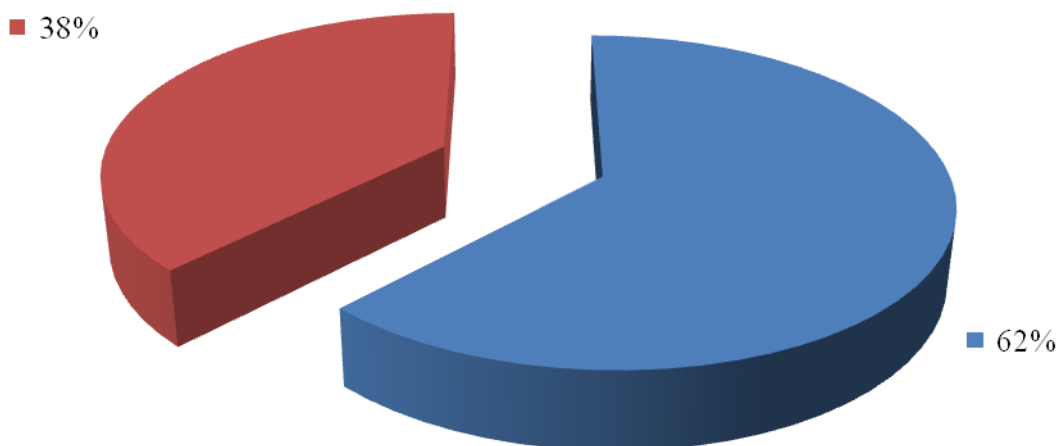
Otázka č. 8: *Pobíráte některou z dávek státní sociální podpory?(Přídavek na dítě, sociální příplatek, příspěvek na bydlení, rodičovský příspěvek)?*

V této otázce jsme zjišťovali, zda účastníci výzkumného šetření pobírají některou z dávek státní sociální podpory. Z celkového počtu 175 (100%) odpovědělo ano 109 (62%), 66 (38%) odpovědělo ne.

Složení respondentů dle pobírání dávek státní sociální podpory		
Varianty odpovědí	Absolutní četnost	Relativní četnost %
Ano	109	62
Ne	66	38

PŘÍJEMCE DÁVEK STÁTNÍ SOCIÁLNÍ PODPORY

■ NE ■ ANO

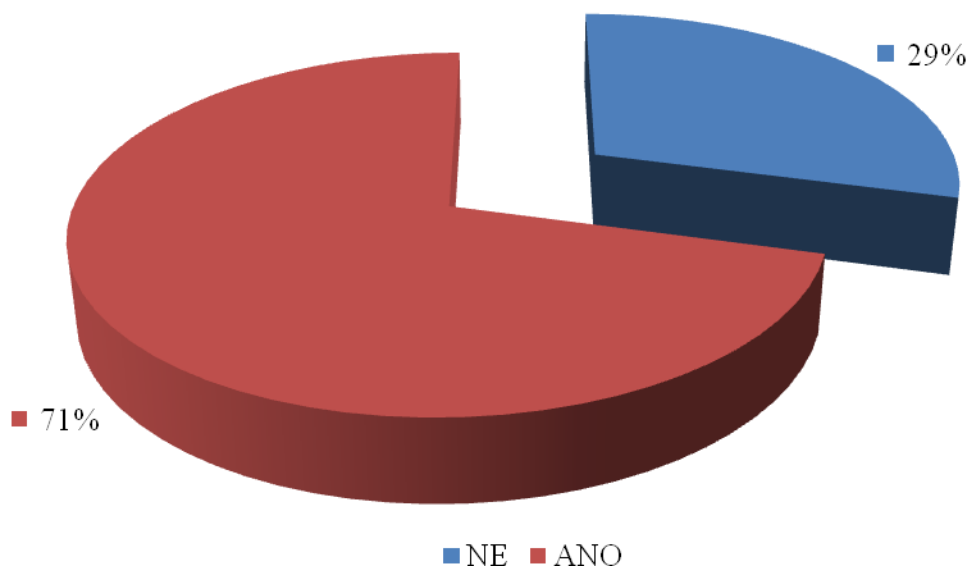

Otázka č. 9: *Slyšel/a jste někdy o oddělení sociálně právní ochrany dětí?*

V této otázce jsme zjišťovali, zda respondenti mají povědomí o oddělení sociálně právní ochrany dětí. Z celkového počtu 175 (100%) odpovědělo ano 109 (62%), 66 (38%) odpovědělo ne.

Složení respondentů dle znalosti o oddělení sociálně právní ochrany dětí		
Varianty odpovědí	Absolutní četnost	Relativní četnost %
Ano	124	71
Ne	51	29

SLOŽENÍ RESPONDENTŮ DLE ZNALOSTI O DDĚLENÍ SOCIÁLNĚ PRÁVNÍ OCHRANY DĚTÍ

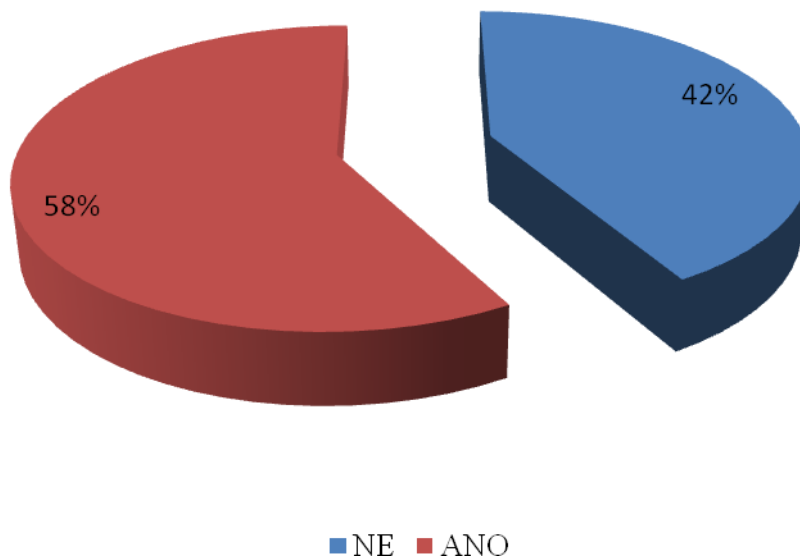
Hypotéza č. 1: Domníváme se, že více jak polovina respondentů neslyšela o oddělení sociálně právní ochrany dětí. **Tato hypotéza se nepotvrdila**, 71% respondentů neslyšela o oddělení sociálně právní ochraně dětí, 29% respondentů slyšelo o oddělení sociálně právní ochrany dětí.

Otázka č. 10: *Slyšel/a jste o Terénní asistenční službě?*

V této otázce jsme zjišťovali, zda respondenti mají povědomí Terénní asistenční službě. Z celkového počtu 175 (100%) odpovědělo ano 102 (58%), 73 (38%) odpovědělo ne.

Složení respondentů dle znalosti o Terénní asistenční službě		
Varianty odpovědí	Absolutní četnost	Relativní četnost %
Ano	102	58
Ne	73	42

SLOŽENÍ RESPONDENTŮ DLE ZNALOSTI O TERÉNNÍ ASISTENČNÍ SLUŽBĚ

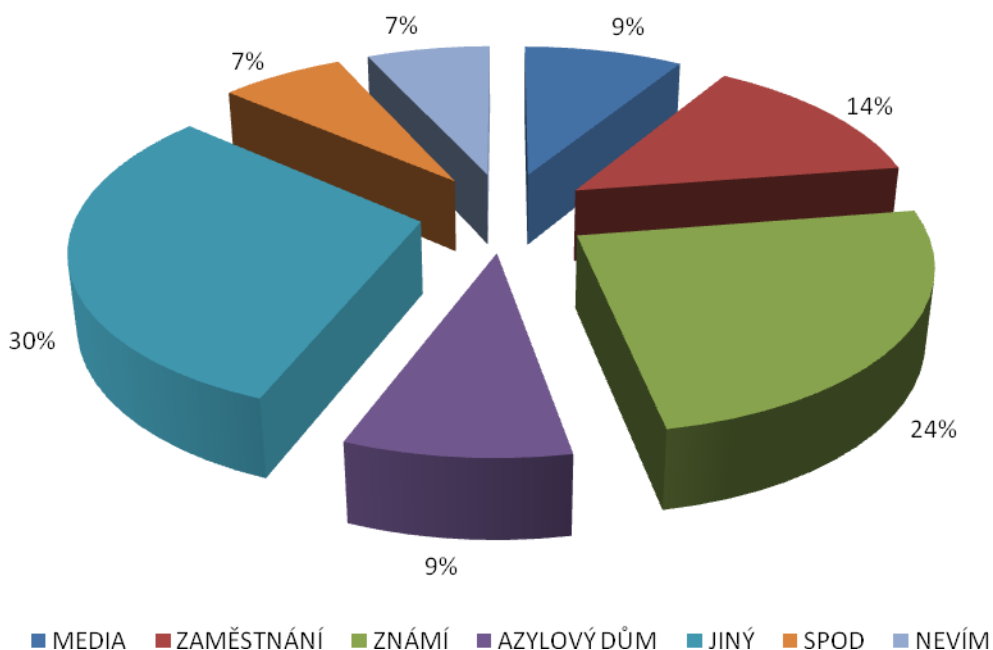
Hypotéza č. 2: Domníváme se, že více jak polovina respondentů se nesetkala s pojmem Terénní asistenční služba. **Hypotéza se nepotvrdila**, z celkového počtu 175 (100%) odpovědělo ano 102 (58%) respondentů, ne odpovědělo 73 (42%) respondentů.

Otázka č. 11: Pokud ano, uveďte zdroj

Tato otevřená otázka navazovala na otázku předchozí. Odpovědělo celkem 102 respondentů. Z odpovědí vyplývá, že nejlepší zdroj informovanosti o Terénní asistenční službě jsou známi, tedy osobní doporučení.

Povědomost o Terénní asistenční službě dle zdroje		
Varianty odpovědí	Absolutní četnost	Relativní četnost %
Média	9	9
Zaměstnání	14	14
Známi	25	24
Azylový dům	9	9
Jiný	31	30
SPOD	7	7
Nevím	7	7

POVĚDOMOST O SLUŽBĚ DLE ZDROJE

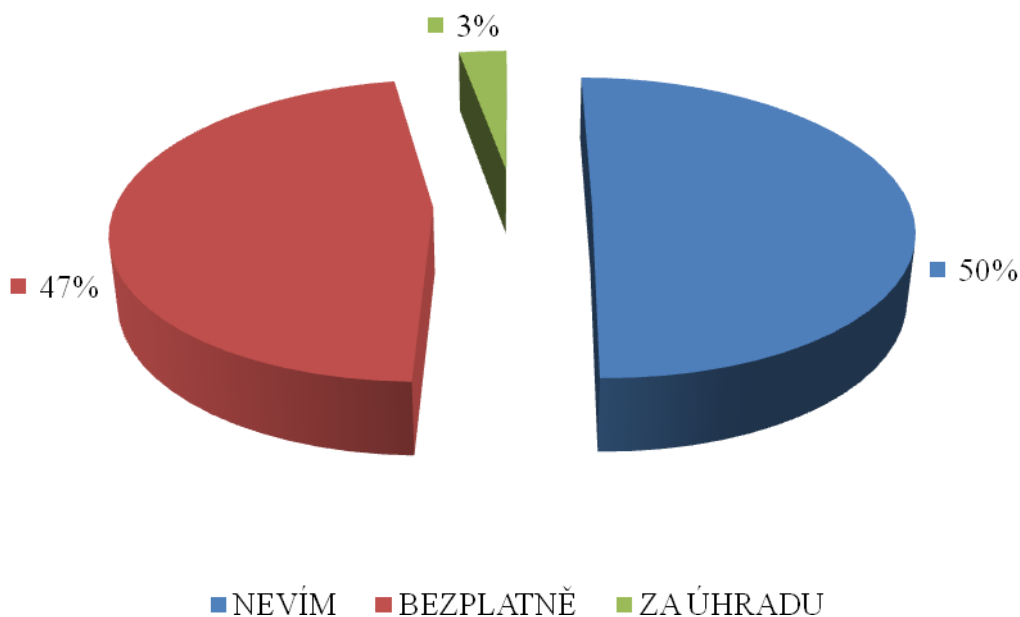

Otázka č. 12: Jak je poskytována?

V této otázce jsme zjišťovali, zda respondenti vědí o bezplatném poskytování služeb Terénní asistenční služby. Z celkového počtu 102 (100%) odpovědělo neví 24 (23%), 75 (74%) odpovědělo bezplatně a 3 (3%) respondenti jsou přesvědčeni, že služba je poskytována za úhradu.

Úhrada služeb poskytovaných Terénní asistenční službou		
Varianty odpovědí	Absolutní četnost	Relativní četnost %
Nevím	24	23
Bezplatně	75	74
Za úhradu	3	3

ÚHRADA SLUŽEB POSKYTOVANÝCH TERÉNNÍ ASISTENČNÍ SLUŽBOU

Hypotéza č. 3: Domníváme se, že většina respondentů, kteří se setkali s Terénní asistenční službou, předpokládá, že služba je bezplatná. **Tato hypotéza se potvrdila,** 75 (74%) respondentů, kteří se setkali s Terénní asistenční službou, vědí, že služba je poskytována bezplatně, 24 (23%) odpovědělo neví, 3(3%) odpověděli za úhradu.

Otázka č. 13: *Víte, aspoň přibližně, v čem spočívá pomoc terénních asistentek rodinám s nezletilými dětmi?*

Tato otevřená otázka navazovala na povědomí o Terénní asistenční službě. Odpovědělo celkem 74 respondentů. Odpovědi byly vesměs správné, shodovaly se s náplní práce terénních asistentek, pouze dva respondenti odpověděli nesprávně. Domnívali se, že pracovnice Terénní asistenční služby doučují děti. Zájemci o doučování jsou odkazováni na organizace, či dobrovolníky, kteří tuto službu poskytují.

Otázka č.14: *Využil/a jste pomoc Terénní asistenční služby?*

Na tuto otevřenou otázku odpovědělo celkem 18 respondentů, uvádíme konkrétní odpovědi respondentů.

1. ANO, INFO O VZDĚLÁVÁNÍ
2. ANO, KOČÁREK
3. ANO, DÁVKY ÚŘADY
4. ANO, DOPROVOD NA ÚŘADY
5. ANO, RADY PŘI ROZVODU
6. ANO, POMOC V DOBĚ PO ROZVODU
7. ANO, RADY PŘI ZADLUŽENÍ, POMOC S AGRESIVNÍM BÝVALÝM MANŽELEM
8. ANO, ÚČAST NA KURZU POŘÁDANÝ TAS
9. ANO, POMOC DCEŘI ZVLÁDAT STYK S OTCEM
10. ANO, DOPROVOD,
11. ANO, JAKO DOPROVOD, VYŘÍZENÍ DÁVEK
12. ANO, POMOC PŘI ZABRÁNĚNÍ EXEKUCE
13. ANO, VYŘÍZENÍ PĚSTOUNSKÝCH DÁVEK
14. ANO, VYŘÍZENÍ ROD.PŘÍSPĚVKU, VĚCI NA MIMINKO
15. ANO, DÁVKY
16. ANO, DCERA MĚLA PROBLÉM S UČENÍM
17. ANO, DÁVKY, EXEKUCE
18. ANO, POMOC PŘI VYŘIZOVÁNÍ PO ROZVODU

Otázka č15: *Máte nějakou připomínku k Terénní asistenční službě a chcete nám ji sdělit?*

Na tuto otázku odpovědělo celkem 16 respondentů, uvádíme konkrétní odpovědi respondentů.

1. *SKVĚLÁ PRÁCE*
2. *SKVĚLÁ VĚC*
3. *PROSPĚŠNÁ ČINNOST*
4. *DOPORUČUJI VYŠŠÍ MZDU*
5. *JE FAJN, ŽE JE. POKUD JSOU
SCHOPNÉ ASISTENTKY*
6. *JSEM SPOKOJENÁ*
7. *ZAJISTIT VĚTŠÍ OSVĚTU*
8. *CHYBÍ INFORMOVAVOST*
9. *MYSLÍM, ŽE NEFUNGUJÍ*
10. *DOBRÁ SLUŽBA*
11. *CHTĚLA BYCH VĚDĚT CO TO JE*
12. *DĚKUJI*
13. *JE TO DOBRÁ VĚC*
14. *JSME RÁDI, ŽE ZA NÁMI CHODÍ*
15. *MOHLY BY CHODIT ČASTĚJI*
16. *JETO DOBRÁ VĚC*

Z provedeného výzkumného šetření a dostupných údajů jsme ověřili následující hypotézy:

Hypotéza č. 1: *Domníváme se, že více jak polovina respondentů neslyšela o oddělení sociálně právní ochrany dětí.* **Hypotéza se nepotvrdila.**

71% respondentů neslyšela o oddělení sociálně právní ochraně dětí, 29% respondentů slyšelo o oddělení sociálně právní ochrany dětí.

Hypotéza č. 2: *Domníváme se, že více jak polovina respondentů se nesečkala s pojmem Terénní asistenční služba.* **Hypotéza se nepotvrdila.**

Z celkového počtu 175 (100%) odpovědělo ano 102 (58%) respondentů, ne odpovědělo 73 (42%) respondentů.

Hypotéza č. 3: *Domníváme se, že většina respondentů, která se setkala s Terénní asistenční službou, předpokládá, že služba je bezplatná.* **Hypotéza se potvrdila.**

75 (74%) respondentů, kteří se setkali s Terénní asistenční službou, vědí, že služba je poskytována bezplatně, 24 (23%) odpovědělo neví, 3(3%) odpověděli za úhradu.

C Rozhovor s ředitelem Azylového domu pro ženy a matky s dětmi o.p.s. Vsetín, panem Michalem Trčálkem, zakladatelem Terénní asistenční služby

Pro rozhovor s ředitelem Azylového domu byl zvolen polostrukturovaný typ rozhovoru. Vytvořen seznam témat, o kterých se chtělo hovořit, a z témat vyplývaly otázky. Pevné pořadí otázek nebylo stanoveno, jejich položení se přizpůsobilo situaci. Tento rozhovor byl nahráván na diktafon, nebylo třeba zajistit anonymitu rozhovoru. Rozhovor trval přibližně 20 minut. Datum, místo konání a čas je uveden v záznamovém listu přepisu rozhovoru (viz. příloha č. 4.).

Pane řediteli, můžete říci, co vedlo k založení Terénní asistenční služby, jaký byl podnět?

Ten úplně první podnět pro založení Terénní asistenční služby vzešel od bývalé vedoucí oddělení sociálně právní ochrany dětí na městském úřadě, která se s touto službou seznámila na Ostravsku, líbila se jí , chtěla, aby něco takového podobného fungovalo i na Vsetíně.

Jaké byly přípravy, byla úskalí spojená s realizací velká?

Co se týká přípravy a realizace prvotního projektu, který umožnil vznik Terénní asistenční služby, můžu říci, že příprava tohoto projektu trvala několik měsíců. Neměli jsme ještě vůbec žádné zkušenosti s realizací evropských projektů, s jejich požadavky. Bylo náročné vše vymyslet, nějakým způsobem poskládat. Udělat rozpočet, vymyslet náplně práce. V projektu měla být služba úplně konkrétně popsána, nikdo s tím neměl zkušenosti, nebylo se kde obrátit o radu.

Jaké bylo očekávání od Terénní asistenční služby?

Očekávání od Terénní asistenční služby bylo na začátku určitě takové hodně neznámé, nikdo nedokázal předpovědět, jak budou terénní asistentky přijaty v rodinách. V Ostravě a Havířově služba působila pouze v sociálně vyloučených městských lokalitách, fungování služby v rámci celého správního obvodu obce s rozšířenou působností bylo každopádně něčím zcela novým, nikde nevyzkoušeným. OSPOD si od toho sliboval, že se zlepší situace v rodinách, bude na individuální práci s rodinou více času, protože sociálním pracovníkům SPOD se času, tak jak ony by si představovaly, nedostávalo.

Jak proběhl výběr pracovníků?

Výběr pracovníků proběhl výběrovým řízením.

Kolik bylo účastníků ve výběrovém řízení?

V době, kdy byli přijímáni pracovníci do Terénní asistenční služby, nebyl ještě požadavek na vzdělání podle zákona 108/2006Sb., o sociálních službách, podmínkou bylo středoškolské vzdělání ukončené maturitní zkouškou. Přihlásilo se přes sto zájemců, a my jsme museli vybrat šest nejlepších. Byly dvě kola, první kolo bylo písemnou formou, zájemci vyplňovali test. Z písemného kola jsme vybrali, to už přesně nevím kolik, ale do dvaceti zájemců, kteří postoupili do druhého kola, kde se vybíralo na základě ústního rozhovoru.

Jaké kritérium, formu jste zvolil pro výběr vedoucí Terénní asistenční služby?

Terénní asistentky si samy tajným hlasováním zvolily vedoucí.

Proč touto formou?

Tajná forma hlasování měla vést k tomu, že jsem chtěl, aby se vedoucí stala asistentka, která má u ostatních největší důvěru a největší přirozenou autoritu. Tajné hlasování bylo takové pomocné kritérium, kdy mi výsledek hlasování pomůže ulehčit rozhodování, nebo může přispět při rozhodování. Nebylo dané, že toho koho zvolí asistentky, pověřím vedením.

Jaké bylo finanční krytí?

Co se týká finančního krytí služby, tak na začátku byla služba stoprocentně dotována v rámci projektu, takže tam celkem problémy nebyly. Potom se samozřejmě musely shánět peníze na realizaci služby dál, když už projekt skončil a musely se hledat jiné zdroje. Finance se podařily získat ze státního rozpočtu MPSV.

Jak jste vnímal etapu vyjasnění kompetencí OSPOD a Terénní asistenční služby?

Z mého pohledu to byla taková velmi těžká fáze, kdy se musely vyladit dvě služby. Z toho jedna byla začínající. Takže každá strana měla o této službě trošku jinou představu. Určitě se přirozeně mohly u pracovníků oddělení sociálně právní ochrany dětí objevit nějaké obavy, že jim někdo bere práci, že je někdo chce nahradit, nebo že jim chce vstupovat do práce. Obavy si myslím, že byly přirozené, že se daly očekávat. Myslím si, že nakonec se kompetence vyjasnily a doufám, že spolupráce oddělení sociálně právní ochrany a Terénní asistenční služby funguje dobře.

Kdy se objevily první pozitivní výsledky práce Terénní asistenční služby?

Tak to je hodně subjektivní otázka na hodně subjektivní vnímání. Můj první pocit, že to má smysl, bylo velmi nízké procento rodin, které službu odmítly. Čekal jsem, že bude větší problém dostat se do těchto rodin. Určitě to bylo samozřejmě kompetentností asistentek, tím jak asistentky pracovaly a pracují. To bylo první příjemné překvapení. Měl jsem dobrý pocit a řekl jsem si, bylo to k něčemu, začalo to fungovat.

Co bylo impulzem k rozšíření služby?

Impulzem k rozšíření služby? Určitě potřebnost terénních služeb stoupá, rodin, ve kterých by se dalo pracovat je hodně. Ale na druhou stranu, když něco funguje, proč nepředat zkušenosti a nerozšířit se. Možnost se naskytla v rámci projektu, tak proč ji nevyužít.

Jaká je vize do budoucna?

Jak již bylo zmíněno, došlo k rozšíření Terénní asistenční služby, do správního obvodu obcí s rozšířenou působností Holešov a Zlín. To je rozšíření, co se týká geografického působení služby. Budoucnost si myslím, že by měla směřovat k tomu, aby se tato služba zkvalitňovala, pracovalo se na standardech, služba byla připravena i na inspekci a aby měla dobré jméno. Pozici ve Vsetíně a vůbec v regionu má služba dobrou, jsou na ni dobré reference. Chci, aby si dobré jméno zachovala a byl tam předpoklad, že bude fungovat ještě dlouho a dlouho.

Má terénní asistenční služba dostatečnou reklamu, je dostatečně v povědomí?

Reklamy a propagace asi není nikdy dost, pokud to nezačne otravovat lidi. Osobně si myslím, že to je jedna ze služeb, u které je hlavně důležité, aby byla v povědomí spolupracujících organizací, škol, lékařů, OSPOD, atd. Určitě jsem nevyjmenoval všechny.

8.4 Diskuse

Jedním z cílů výzkumného šetření bylo seznámení se, ve vybraných případech, se systémem pomoci Terénní asistenční služby rodinám s nezletilými dětmi, kde je kladen důraz na individuální práci s celou rodinou v rámci její sanace. Pro naplnění tohoto cíle byla zvolena metoda případové studie. Dá se říci, že daná problematika zde byla znázorněna dostatečně, aby bylo možno udělat si jasnou představu o systému pomoci rodinám poskytovanou Terénní asistenční službou. Vidíme nároky, které jsou kladeny na jednotlivé pracovníky a jejich znalosti. Sociální pracovnice-terénní asistentka musí mít přehled o nárokových i nenárokových sociálních dávkách, zákonech, institucích poskytujících pomoc, ví kde klientům objednat odbornou pomoc atd. Dále nás zajímalo, zda je dostatečné povědomí o Terénní asistenční službě na Vsetínsku. K naplnění tohoto cíle byla zvolena metoda dotazníku a stanoveny hypotézy. Jedna hypotéza se potvrdila, dvě se nepotvrdily. Zda je dostatečné povědomí se jasně říci nedá, je to na subjektivním posouzení každého, kdo se seznámí s výzkumným šetřením. Jedním z ukazatelů by mohlo být, že v současné době je naplněna kapacita služby týkající se počtu rodin.

Jaká je propagace této služby, a jaký byl podnět k jejímu založení je dalším ze stanovených cílů. Zde jsme oslovili ředitele Azylového domu pro ženy a matky s dětmi o.p.s., který byl realizátorem projektu, z kterého byla Terénní asistenční služba zpočátku financována, a požádali ho o rozhovor. Položili jsme otázky osobě plně kompetentní objasnit podněty k založení Terénní asistenční služby na Vsetínsku a také jsme se dozvěděli, co vedlo k rozšíření služby a jak je spokojen s fungováním služby.

8.5 Závěr výzkumného šetření

Všechny cíle, které jsme si stanovili v začátku diplomové, práce byly splněny. Výzkumné šetření prokázalo smysluplnost Terénní asistenční služby, neboť na konkrétní práci v jednotlivých rodinách je naplněna sanace rodiny.

Měli bychom si však připomenout, že sanace rodiny není pouze záležitostí Terénní asistenční služby, ale celé společnosti.

Zarážející byly výsledky ankety realizované u široké veřejnosti správního obvodu obce s rozšířenou působností Vsetín, kdy se nepotvrdila hypotéza, že více jak polovina respondentů se neseťkala s pojmem sociálně právní ochrana dětí a nepotvrdila se hypotéza, že více jak polovina respondentů se neseťkala s pojmem Terénní asistenční služba. Na těchto výsledcích je vidět úroveň informovanosti, ke které jistě přispívá i kvalitní práce obou zmíněných institucí.

Z rozhovoru s ředitelem Azylového domu pro ženy a matky s dětmi o.p.s. Vsetín, p. Michalem Trčálkem, vyplynulo mimo jiné, že se podařilo rozšířit Terénní asistenční službu do Zlína a Holešova, což je jistě měřítkem kvality poskytovaných a žádaných služeb.

Závěr

Problematika Terénní asistenční služby je v českém sociálním prostředí relativně nová, přesto se zdá, že již v povědomí lidí zakotvila, na druhou stranu ještě existuje velká část laické a dokonce i odborné veřejnosti, která si neumí tento pojem a zejména náplň práce Terénní asistenční služby zcela přesně představit či definovat. Jedním z cílů diplomové práce bylo, aby byla tato aktivita zmapována, zviditelněna a okomentována, a to zejména v konkrétním prostředí Vsetínska.

Historie terénní sociální práce je relativně dlouhá a bohatá, jak je uvedeno v teoretické části diplomové práce, nicméně na našem území nebyla po dlouhé období téměř vůbec oficiálně provozována. Sociální práce před rokem 1989 byla založena na požadavku, aby klient vyhledal pomoc, přišel požádat. Zmíněná pomoc se následně často odehrávala v prostředí úřadu, byla poskytována zejména formou rad, mravokárných narážek, komentování klientova nevhodného životního stylu a poučování. Byla mnohdy vázána podmínkou splnění určitých požadavků, které klient ani splnit nemohl, protože mu to jeho životní styl a podmínky neumožňovaly. Sociální pracovníce jen velmi těžko pronikaly do rodinného zázemí klienta a jeho nezletilých dětí, proto pro ně bylo velmi těžké vyhledat správnou terapii pro konkrétní rodinu. Terénní asistenční služba tyto bariéry odstraňuje. Na druhé straně vystavuje většímu riziku samotnou terénní sociální pracovníci. Terénní práci nemůže vykonávat každý. Pracovní doba je nepravidelná, alespoň částečně přizpůsobená potřebám klienta. Terénní sociální pracovníce musí být důsledná a vytrvalá. Mnohým činí problémy „pouze“ pomáhat klientům, hledat odpovědi na otázky, nabízet řešení a samotné rozhodování již nechat na klientech. Obtížné je to zejména v situacích, kdy jde o nezletilé děti, kdy sociální pracovníce ze zkušenosti ví, co by pro děti bylo vhodnějším řešením, přesto nemůže klientovi nic nařídít, přikázat, ale pouze nabízí, vysvětluje, inspiruje a pak čeká na klientovo konání. Přijetí klienta, respekt k jeho životním hodnotám, se kterými sama nemusí souhlasit a často určitě nesouhlasí, je předmětem velkých osobních dilemat v sociální práci a v oblasti terénní asistenční služby obzvlášť. Terénní sociální pracovníce jsou velmi často ohrožovány syndromem vyhoření.

Je jisté, že Terénní asistenční služba je v rámci sociálních služeb krok správným směrem.

Poskytovat pomoc rodinám přímo v jejich prostředí, možnost zhodnotit situaci nezletilých dětí i jejich rodičů na místě, v prostředí kde žijí, je neocenitelným zdrojem informací pro sociální pracovníky. Je součástí jejich profesionálního umu, aby se vyrovnali s tím, že klient je ve svém prostředí relativně ve výhodě. Na druhou stranu, zejména pro nezletilé děti, má tato aktivita velký význam a přínos. Příprava do školy, motivování ke každodennímu chystání pomůcek a aktovky, až třeba po výběr vhodného oděvu při různých příležitostech ve školní i mimoškolní činnosti je jistě neocenitelná a z jiného než domácího prostředí klienta by se dala jen těžko vykonávat.

Cíle stanovené v diplomové práci byly naplněny a to jak v části teoretické, tak v části praktické. Diplomová práce bude poskytnuta jak kolegům – pracovníkům Terénní asistenční služby, tak i organizacím, které tyto služby nabízejí s tím, že mají možnost využít uceleného pohledu na tuto službu, může jim sloužit jako námět k diskusi a zkvalitňování dalších služeb.

Závěry diplomové práce i celé její části mohou sloužit pro zaškolení nových terénních pracovníků, ukázat jim celkový pohled na problematiku včetně historického nebo geografického kontextu. Zkušenosti a kazuistiky v práci obsažené mohou být zase zdrojem pro poučení i diskusi na akademické půdě při procesu vzdělávání nových sociálních pracovníků, nebo v rámci školení, konferencí a diskusí mezi pracovníky v sociálních službách.

Seznam odborné a použité literatury:

- BEDNÁŘOVÁ, Z., PELECH, L. *Slabikář sociální práce na ulici*. 1. vydání. Brno: Doplněk, 2003 s.9. ISBN 80-7239-148-8
- HARTL, P. *Stručný psychologický slovník*. Praha: Portál, 2004, s. 230. ISBN 80-7178-803-1
- HENDL, J., *Kvalitativní výzkum*. 2.vyd., Praha: Portál, 2008, s. 102. ISBN 978-80-7367-485-4
- HRUŠKOVÁ, M., KRÁLIČKOVÁ, Z. *České rodinné právo*. Brno: Doplněk, 2001. s. 50. ISBN80-7239-192-5
- JANDOUREK, J. *Sociologický slovník*. 1.vyd., Praha: Portál, 2001. ISBN 80-7178-535-0
- JANOUSHKOVÁ, K., NEDĚLNÍKOVÁ D. *Profesní dovednosti terénních pracovníků*. Ostrava: Ostravská univerzita 2008 s. 316. ISBN 978-80-7368-503-4
- MATĚJČEK, Z. *O rodině vlastní, nevlastní a náhradní*. Praha: Portál, 1994, s. 15. ISBN 80-85282-83-6
- MATOUŠEK, O. *Metody a řízení sociální práce*. 1. vyd., Praha: Portál 2003, s. 192. ISBN 80-7178-548-2
- MATOUŠEK, O. *Slovník sociální práce*. 1. vyd., Praha: Portál, 2003. ISBN-10: 80-7178-549-0
- MATOUŠEK, O. *Sociální práce v praxi*. 1. vyd., Praha: Portál, 2005, s. 85. ISBN 80-7367-002-X
- MATOUŠEK, O., *Sociální služby*. 1.vyd., Praha: Portál, 2007, s. 9. ISBN 978-80-7367-310-9
- MATOUŠEK, O. *Základy sociální práce*. 1. vyd., Praha: Portál, 2001, s. 10. ISBN 80-7178-473-7
- KOLEKTIV PRACOVNÍKŮ, *Standardy kvality Azylového domu pro ženy a matky s dětmi o.p.s.*. Vsetín: 2007
- KOLEKTIV PRACOVNÍKŮ, *Standardy kvality Terénní asistenční služby*. Vsetín: 2009

NOVOTNÁ, V., BURDOVÁ, E. *Zákon o sociálně právní ochraně dětí-komentář*. 3.vyd., Praha: Linde, 2007, ISBN 978-80-86131-72-6

PETRUSEK, M. A KOL. *Velký sociologický slovník*. 1.vyd., A/O. Praha: Karolinum, 1996, ISBN 80-7184-164-1

SATIROVÁ, V. *Knihy o rodině*. 2.vyd., Praha: Práh, 2006, s. 135. ISBN 80-7252-150-0

SOBOTKOVÁ, I. *Psychologie rodiny*. 2. vyd. Praha: Portál, 2007, s. 35. ISBN 978-80-7367-250-8

ŠVARŤÍČEK, R., ŠEĎOVÁ, K., a kol., *Kvalitativní výzkum v pedagogických vědách* 1. vyd., Praha: Portál, 2007, s. 97. ISBN 978-80-7367-313-0

Zákony:

Zákon č. 104/1991 Sb., *Úmluva o právech dítěte*

Zákon č. 1/1993 Sb., *Ústava České republiky*

Zákon č. 2/1993 Sb., *Listina základních práv a svobod*

Zákon č. 40/1964 Sb., *občanský zákoník*, ve znění pozdějších předpisů

Zákon č. 94/1963 Sb., *o rodině*, ve znění pozdějších předpisů

Zákon č. 359/1999 Sb., *o sociálně-právní ochraně dětí*, ve znění pozdějších předpisů

Zákon č. 109/2002 Sb., *o výkonu ústavní výchovy nebo ochranné výchovy ve školských zařízeních a o preventivně výchovné péči ve školských zařízeních a o změně dalších zákonů*, ve znění pozdějších předpisů

Zákon č. 94/1963 Sb., *o rodině*, ve znění pozdějších předpisů

Zákon č. 218/2003 Sb., *o odpovědnosti mládeže za protiprávní činy, a o soudnictví ve věcech mládeže*, ve znění pozdějších předpisů

Zákon č. 200/1990 Sb., *zákon o přestupcích*, ve znění pozdějších předpisů

Zákon č. 40/2009 Sb., *trestní zákon*, ve znění pozdějších předpisů

Zákon č. 141/1961 Sb., *trestní řád*, ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 99/1963 Sb., *občanský soudní řád*, ve znění pozdějších předpisů

Zákon č. 500/2004 Sb., *správní řád*, ve znění pozdějších předpisů

Zákon č. 108/2006 Sb., *o sociálních službách*, ve znění pozdějších předpisů

Jiné zdroje:

<http://slovník-cizích-slov.abz.cz/>

<http://socialnirevue.cz/>

<http://www.varianty.cz/>

<http://www.mpsv.cz/>

<http://vsetin.cz/>

Přílohy

1. Rozhodnutí o udělení pověření k výkonu sociálně-právní ochrany dětí
2. Rozhodnutí o registraci sociálních služeb azylový dům, sociálně aktivizační služby pro rodiny s dětmi, telefonická krizová pomoc
3. Rozhodnutí o ukončení služby
4. Záznamový list rozhovoru s ředitelem Azylového domu pro ženy a matky s dětmi o.p.s. Vsetín
5. Dotazník

PŘÍLOHA č. 1

Krajský úřad Zlínského kraje
odbor sociálních věcí
761 90 Zlín, tř. Tomáše Bati 3792

Azylový dům pro ženy a matky s dětmi o.p.s.
Hrbová 1561
755 01 Vsetín

Ve Zlíně dne 6. března 2003
Čj.: SOC/10/03/Hrn/OSPO
Vyřizuje:Hrnčířiková/576011622

Rozhodnutí

Krajský úřad Zlínského kraje, odbor sociálních věcí, příslušný podle zákona č. 359/1999 Sb., o sociálně- právní ochraně dětí, ve znění pozdějších předpisů, obdržel dne 19. 2. 2003 žádost Azylového domu pro ženy a matky s dětmi, obecně prospěšné společnosti, se sídlem Hrbová 1561, Vsetín, o vydání pověření k výkonu sociálně-právní ochrany dětí. Vzhledem k tomu, že žádost má všechny náležitosti vyžadované ve smyslu § 49 odst. 2 zákona č. 359/1999 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí, ve znění pozdějších předpisů, odbor sociálních věcí Krajského úřadu Zlínského kraje rozhodl takto:

Obecně prospěšné společnosti Azylovému domu pro ženy a matky s dětmi, se sídlem Hrbová 1561, Vsetín, zastoupené Michalem Trčálkem, IČO 25909614

se uděluje

pověření k výkonu sociálně-právní ochrany dětí v rozsahu:

- pomoc rodičům při řešení výchovných nebo jiných problémů souvisejících s péčí o dítě
- pořádání v rámci poradenské činnosti přednášek a kurzů zaměřených na řešení výchovných, sociálních a jiných problémů souvisejících s péčí o dítě a jeho výchovu
- zřizování a provoz zařízení pro děti vyžadující okamžitou pomoc

Zároveň se **stanovuje povinnost** hlásit Krajskému úřadu Zlínského kraje všechny změny rozhodné pro výkon sociálně-právní ochrany do 15-ti dnů ode dne jejich vzniku

Odůvodnění:

Krajský úřad Zlínského kraje, odbor sociálních věcí shledal, že všechny podmínky pro vydání pověření dle § 49 odst. 2, zákona č. 359/1999 Sb., o sociálně-právní ochraně, ve znění pozdějších předpisů, byly splněny, a proto bylo rozhodnuto, jak je uvedeno ve výroku.

Poučení o odvolání:

Proti tomuto rozhodnutí lze podat odvolání do 15-ti dnů ode dne jeho doručení Ministerstvu práce a sociálních věcí ČR, prostřednictvím Krajského úřadu Zlínského kraje.

Ing. Pavel O s o h a
vedoucí odboru

PŘÍLOHA č. 2

KRAJSKÝ ÚŘAD ZLÍNSKÉHO KRAJE
odbor sociálních věcí a zdravotnictví
pracoviště třída Tomáše Bati 21, 761 90 Zlín 1

Azylový dům pro ženy a matky s dětmi o.p.s.
Hrbová 1561
Vsetín
755 01 Vsetín 1

V Zlíně dne 22.10.2007

Vyřizuje: Soňa Krátká

Č.J.: KUZL 43549/2007/SZD/Krá

ROZHODNUTÍ

Krajský úřad Zlínského kraje, odbor sociálních věcí a zdravotnictví, příslušný k rozhodování podle ustanovení § 78 odst. 2 zákona č. 108/2006 Sb., o sociálních službách, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon o sociálních službách“), **rozhodl** dne 18.9.2007 podle ustanovení § 81 odst. 1 zákona o sociálních službách a na základě žádosti o registraci sociálních služeb č. j. KUZL 43549/2007/SZD/Krá podané dne 27.6.2007 žadatelem

Azylový dům pro ženy a matky s dětmi o.p.s. , IČ: 25909614
Hrbová 1561, Vsetín, 755 01 Vsetín 1
ředitel: Michal Trčálek

(dále jen "poskytovatel"), o **registraci níže uvedených sociálních služeb:**

Druh služby: **azylové domy**
Identifikátor: 8174297
Kapacita: počet klientů: 12, počet lůžek: 12,
Okruh osob: *Cílová skupina:*
oběti domácího násilí,
osoby bez přístřeší,
osoby v krizi,
rodiny s dítětem/děťmi,
Věková struktura cílové skupiny:
bez omezení věku,
Místo poskytování: Hrbová 1561, Vsetín, 755 01 Vsetín 1
Název zařízení: Azylový dům pro ženy a matky s dětmi o.p.s.
Poskytována od: 1.8.2002

Odůvodnění: Vzhledem k tomu, že poskytovatel doložil všechny potřebné údaje a doklady, splňuje podmínky pro registraci sociálních služeb podle ustanovení § 79 zákona č. 108/2006 Sb., o sociálních službách ve znění pozdějších předpisů.

Rozhodnutí o registraci
č.j.: KUZL 43549/2007/SZD/Krá

KÚ SZD - SOÚ, MPSV ved. odd. 31.10.2006

strana 1/3

Druh služby: sociálně aktivizační služby pro rodiny s dětmi
Identifikátor: 9542194
Kapacita: počet klientů: 20,
Okruh osob: Cílová skupina:
rodiny s dítětem/děti,
Věková struktura cílové skupiny:
bez omezení věku,
Místo poskytování: Terénní služba poskytována dle potřeb uživatelů
Kontaktní údaje:
Hrbová 1561, Vsetín, 755 01 Vsetín 1
Název zařízení: Azylový dům pro ženy a matky s dětmi o.p.s.
Poskytována od: 2.10.2006

Odůvodnění: Vzhledem k tomu, že poskytovatel doložil všechny potřebné údaje a doklady, splňuje podmínky pro registraci sociálních služeb podle ustanovení § 79 zákona č. 108/2006 Sb., o sociálních službách ve znění pozdějších předpisů.

Druh služby: telefonická krizová pomoc
Identifikátor: 1903915
Kapacita: počet hovorů: 600,
Okruh osob: Cílová skupina:
děti a mládež ve věku od 6 do 26 let ohrožené společensky nežádoucími jevy,
imigranti a azylanti,
oběti domácího násilí,
oběti obchodu s lidmi,
oběti trestné činnosti,
osoby bez přístřeší,
osoby komerčně zneužívané,
osoby ohrožené závislostí nebo závislé na návykových látkách,
osoby s chronickým onemocněním,
osoby v krizi,
osoby žijící v sociálně vyloučených komunitách,
osoby, které vedou rizikový způsob života nebo jsou tímto způsobem života ohroženy,
pachatelé trestné činnosti,
rodiny s dítětem/děti,
senioři,
etnické menšiny,
Věková struktura cílové skupiny:
bez omezení věku,
Místo poskytování: Terénní služba poskytována dle potřeb uživatelů

KRAJSKÝ ÚŘAD ZLÍNSKÉHO KRAJE
odbor sociálních věcí a zdravotnictví
pracoviště třída Tomáše Bati 21, 761 90 Zlín 1

Kontaktní údaje:
Hrbová 1561, Vsetín, 755 01 Vsetín 1
Název zařízení: Azylový dům pro ženy a matky s dětmi o.p.s.
Poskytována od: 1.8.2002

Odůvodnění: Vzhledem k tomu, že poskytovatel doložil všechny potřebné údaje a doklady, splňuje podmínky pro registraci sociálních služeb podle ustanovení § 79 zákona č. 108/2006 Sb., o sociálních službách ve znění pozdějších předpisů.

Poučení o odvolání: Proti tomuto rozhodnutí se lze dle ust. § 81 zákona č. 500/2004 Sb., správního řádu, ve znění pozdějších předpisů odvolat do 15 dnů ode dne jeho oznámení, a to podáním učiněným u správního orgánu

Krajský úřad Zlínského kraje, odbor sociálních věcí a zdravotnictví
pracoviště třída Tomáše Bati 21, 761 90 Zlín 1,

kteřý rozhodnutí vydal. O podaném odvolání rozhoduje Ministerstvo práce a sociálních věcí ČR.

Upozornění: Poskytovatel je dle § 80 zákona o sociálních službách povinen před započítáním jejich poskytování uzavřít pojistnou smlouvu pro případ odpovědnosti za škodu způsobenou při poskytování sociálních služeb; toto pojištění musí být sjednáno po celou dobu, po kterou poskytuje sociální služby podle tohoto zákona. Poskytovatel je povinen do 15 dnů ode dne uzavření pojistné smlouvy zaslat její úředně ověřenou kopii registrujícímu orgánu.

Poskytovatel je povinen v souladu s ustanovením § 82 odst. 1 zákona o sociálních službách do 15 dnů písemně oznámit registrujícímu orgánu všechny změny týkající se údajů obsažených v rozhodnutí o registraci a údajů obsažených v žádosti o registraci a změny v dokladech předkládaných podle § 79 odst. 5 zákona o sociálních službách a doložit tyto změny příslušnými doklady. Ustanovení § 79 odst. 6 tohoto zákona platí obdobně.

Ing. Alena Grebíková
vedoucí oddělení sociálních
služeb

PŘÍLOHA č. 3

Krajský úřad

Zlínského kraje

Odbor sociálních věcí oddělení plánování a rozvoje sociálních služeb	Azylový dům pro ženy a matky s dětmi o.p.s. Hrbová 1561 Vsetín 755 01 Vsetín 1
--	--

datum	oprávněná úřední osoba	číslo jednací	spisová značka
28.1.2010	Soňa Krátká	KUZL 6189/2010	KUSP 6189/2010/SOC/Krá

R o z h o d n u t í

Krajský úřad Zlínského kraje, příslušný k rozhodování podle § 78 odst. 2 zákona č. 108/2006 Sb., o sociálních službách, ve znění pozdějších předpisů, rozhodl dne 28.1.2010, v souladu s § 82 odst. 2 zákona č. 108/2006 Sb., o sociálních službách, ve znění pozdějších předpisů, a na základě žádosti o změnu registrace sociálních služeb č. j. KUZL 6189/2010 podané dne 27.1.2010 žadatelem

Azylový dům pro ženy a matky s dětmi o.p.s., IČ: 25909614
Hrbová 1561, Vsetín, 755 01 Vsetín 1
ředitel: Michal Trčálek

(dále jen poskytovatel). změnit registrované údaje poskytovatele a jeho sociálních služeb takto

Ukončené služby:

Druh služby: **telefonická krizová pomoc**
Identifikátor: **1903915**
Forma poskytování: terénní
Kapacita: počet hovorů: 600
Místo poskytování: Azylový dům pro ženy a matky s dětmi o.p.s. (od 1.8.2002 do 30.4.2010)
Terénní služba poskytována dle potřeb uživatelů
Kontaktní údaje:
Hrbová 1561
Vsetín
755 01 Vsetín 1
Okruh osob: Cílová skupina:
- děti a mládež ve věku od 6 do 26 let ohrožené společensky nežádoucími jevy
- imigranti a azylanty
- oběti domácího násilí
- oběti obchodu s lidmi
- oběti trestné činnosti
- osoby bez přístřeší
- osoby komerčně zneužívané
- osoby ohrožené závislostí nebo závislé na návykových látkách

- osoby s chronickým onemocněním
  - osoby v krizi
  - osoby žijící v sociálně vyloučených komunitách
  - osoby, které vedou rizikový způsob života nebo jsou tímto způsobem života ohroženy
  - pachatelé trestné činnosti
  - rodiny s dítětem/děťmi
  - senioři
  - etnické menšiny
- Věková struktura cílové skupiny:
- bez omezení věku

Poskytována od: 1.8.2002
Poskytována do: 30.4.2010
Důvod ukončení: vlastní žádost poskytovatele

Odůvodnění:

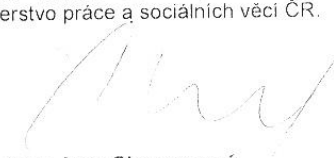
Poskytovatel požádal o ukončení poskytování sociální služby telefonická krizová pomoc, identifikátor 1903915, poskytované v Azylovém domě pro ženy a matky s dětmi o.p. s. , Hrbová 1561 Vsetín, registrované rozhodnutím Krajského úřadu Zlínského kraje ze dne 22.10.2007 č.j. KUZL 43549/2007/SZD/Krá. Důvodem ukončení je nezáměr o poskytovanou sociální službu. K žádosti byl doložen zápis ze zasedání správní rady ze dne 20.1.2010, na kterém správní rada občanského sdružení ukončení činnosti sociální služby projednala a odsouhlasila. Vzhledem k tomu, že poskytovatel doložil všechny potřebné údaje a doklady, splnil zákonem stanovenou lhůtu pro podání žádosti (§ 82 odst. 4 zákona o sociálních službách), rozhodl správní orgán o změně registrace, která spočívá v ukončení sociální služby telefonická krizová pomoc, identifikátor 1903915 ke dni 30.4.2010.

K účinnosti dochází dnem 1.5.2010.

Poučení o odvolání:

Proti tomuto rozhodnutí se lze dle § 81 zákona č. 500/2004 Sb., správního řádu, ve znění pozdějších předpisů, odvolat do 15 dnů ode dne jeho oznámení, a to podáním učiněným u správního orgánu Krajský úřad Zlínského kraje, odbor sociálních věcí, třída Tomáše Bati 21, 761 90 Zlín 1, který rozhodnutí vydal. O podaném odvolání rozhoduje Ministerstvo práce a sociálních věcí ČR.

Mgr. Jana Chovancová
vedoucí odboru sociálních věcí

Upozornění:

Poskytovatel je povinen v souladu s § 82 odst. 1 zákona o sociálních službách do 15 dnů písemně oznámit registrujícímu orgánu všechny změny týkající se údajů obsažených v rozhodnutí o registraci a údajů obsažených v žádosti o registraci a změny v dokladech předkládaných podle § 79 odst. 5 zákona o sociálních službách a doložit tyto změny příslušnými doklady. Ustanovení § 79 odst. 6 tohoto zákona platí obdobně.

PŘÍLOHA č. 4

ZÁZNAMOVÝ LIST ROZHOVORU S ŘEDITELEM AZYLOVÉHO DOMU PRO ŽENY A MATKY S DĚTMI O.P.S.

Datum uskutečnění rozhovoru: 07. 01. 2010

Doba trvání rozhovoru: 20 minut

Místo konání rozhovoru: kancelář terénních asistentek

Účastník rozhovoru (dotazovaný): ředitel Azylového domu pro ženy a matky s dětmi o.p.s.

Přepis rozhovoru:

Pane řediteli, můžete mi říci, co vedlo k založení Terénní asistenční služby, jaký byl podnět?

Ten úplně první podnět pro založení Terénní asistenční služby vzešel z bývalé vedoucí SPODu na městském úřadě, která vlastně tady tuto službu viděla někde na Ostravsku, líbila se jí tady, líbila se jí tady ta služba, chtěla, aby vlastně něco takového podobného fungovalo i na Vsetíně.

Jaké byly přípravy, byla úskalí spojená s realizací velká?

Co se týká přípravy a realizace toho prvotního projektu, z kterého tady ta služba byla založena, asi největší nárůst na přípravu toho projektu byla několik měsíců, protože vlastně jsme neměli ještě vůbec zkušenosti s realizací takových evropských projektů. A S vůbec s jejich psaním, takže to vůbec vymyslet nějakým způsobem poskládat rozpočet vymyslet náplně práce, protože už v tom projektu služba měla být úplně konkrétně popsána, ale ale nikdo s tím prostě neměl moc velké zkušenosti.

Jaké bylo očekávání od terénní asistenční služby?

Co se týká očekávání od terénní asistenční služby tak na začátku to určitě bylo takové hodně neznámé, že nikdo moc nevěděl jak to zafunguje v těch rodinách. Kdy v té Ostravě, v tom Havířově to bylo, tam to fungovalo v sociálně vyloučených lokalitách ta služba, takže se moc nevědělo jak to bude fungovat, když to bude v rámci celého ORPéčka, ale každopádně OSPOD si od toho sliboval, že selepší situace v rodinách, a že vlastně bude na práci s rodinou více času, protože jím samotným se času nedostávalo, tak jak oni by si představovali.

Jak proběhl výběr pracovníků?

Výběr pracovníků proběhl výběrovým řízením.

Kolik bylo účastníků ve výběrovém řízení?

V té době nebyl teda ještě požadavek na vzdělání podle Zákona 108 o sociálních službách, a v té době se přihlásilo přes sto zájemců, a my jsme vlastně museli vybrat šest nejlepších. Takže byly dvě kola, první kolo bylo písemnou formou a formou dotazníku a formou testu a z písemného kola jsme potom vybrali, to už přesně nevím kolik, ale do dvaceti zájemců, kteří postoupili do druhého kola, které jsme teda už vybíral ipotom na základě ústního rozhovoru.

Jaké kritérium, formu jste zvolil pro výběr vedoucí terénní asistenční služby?

Výběr, terénní asistentky si samy tajným hlasováním zvolily vedoucí.

Proč touto formou?

Teda, vedlo to, ta tajná forma hlasování měla vést k tomu, že jsem chtěl aby se tou vedoucí stala asistentka, která jakoby má u ostatních tu největší důvěru a největší takovou tu přirozenou autoritu, s čímž to bylo takové pomocné kritérium, vlastně jsme na tom byli i domluveni, že ta, toto jakoby hlasování mi může ulehčit to rozhodování, nebo může přispět k rozhodování, ale nebylo to tak, že nutně toho koho zvolí asistentky, že ho nutně teda pověřím tím vedením.

Jaké bylo finanční krytí?

Co se týká finančního krytí tady té služby, tak prostě na začátku ta služba byla stoprocentně dotována v rámci projektu, takže tam celkem problémy nebyly. Potom se samozřejmě musely shánět peníze na realizaci dál, na realizaci té služby, když už projekt skončil a musely se vlastně hledat jiné zdroje. To vlastně byly ze státního rozpočtu z MPSV.

Jak jste vnímal etapu vyjasnění kompetencí OSPOD a Terénní asistenční služby?

Z mého pohledu to byla taková velmi těžká fáze. kdy určitě se musely vyladit dvě služby. Z toho jedna byla začínající. Takže každá strana měla o této službě trošku jinou představu. Určitě se přirozeně mohly ze strany OSPODu, mohly objevit nějaké obavy o tom, že jim někdo bere práci, nebo že je někdo chce nahradit, nebo že jim chce vstupovat do té práce. Ty obavy si myslím, že jsou přirozené, že se daly očekávat, ale myslím si, že nakonec se ty kompetence vyjasnily a doufám, že ta spolupráce OSPOD a TAS funguje dobře.

Kdy se objevily první pozitivní výsledky práce Terénní asistenční služby?

Tak to je hodně subjektivní otázka na hodně subjektivní vnímání. Mně první, jsem měl takový ten pocit jako že jo, že to má smysl, bylo vlastně velmi nízké procento rodin, které tady tu službu odmítnuly. Jsem čekal, že bude větší problém se dostat do těchto rodin. Určitě to samozřejmě bylo šikovností těch asistentek, to jak asistentky pracovaly a pracují. Ale i tak jsem si myslel, že těch rodin, které odmítnou tu službu bude víc. To mně příjemně překvapilo jako první. Cco si teď vzpomínám, že jsem z toho měl takový dobrý pocit a řekl jsem si, jo bylo to k něčemu. Začalo to fungovat.

Co bylo impulzem k rozšíření služby?

Impulzem k rozšíření služby? Určitě ta potřeba terénních služeb stoupá, těch rodin, ve kterých by se dalo pracovat je hodně. Ale na druhou stranu to byla zase ta možnost, kdy v rámci projektu se ty peníze na další asistentku našly, že i ta možnost vůbec byla se rozšířit.

Jaká je vize do budoucna?

Ted' vlastně došlo k rozšíření Terénní asistenční služby, do ORP Holešov, Zlín. Tak to je takové rozšíření co se týká geografického působení té služby. Ale určitě vize do budoucna si myslím, že by to mělo směřovat k tomu, aby se tato služba zkvalitňovala, aby se pracovalo na standardech, aby prostě ta služba byla připravena i na inspekci, aby měla dobré jméno. Prostě, i když si myslím, že tu pozici ve Vsetíně a vůbec v regionu ta služba má dobrou a že jsou na ni dobré reference a je přijímána, chci aby si to své jméno zachovala a prostě byla tam ta, ten předpoklad, že to bude fungovat ještě dlouho a dlouho.

Má Terénní asistenční služba dostatečnou reklamu, je již v povědomí?

Reklamy a propagace asi není nikdy dost. Pokud to nezačne otravovat, takže takhle to určitě nastavené nemáme. Otravovat jakože lidi, že všude je terénní asistenční služba. Ale myslím si, že to je jedna ze služeb, která je hlavně důležitá, aby byla v povědomí spolupracujících organizací, škol, lékařů, OSPODu - tam teda určitě problém není. Aby vlastně ti, co se s těmi rodinami setkávají, tak aby ty informace měli. Určitě jsem nevyjmenoval všechny.

PŘÍLOHA č. 5

DOTAZNÍK

Dobrý den,

jmenuji se Šárka Vaculíková, pracuji jako sociální pracovnice-terénní asistentka. Jsem také studentkou 5. ročníku Pedagogické fakulty Univerzity Palackého v Olomouci, obor učitelství sociálních a zdravotních předmětů pro střední odborné školy. Vámi vyplněný dotazník použiji pro praktickou část mé diplomové práce, kterou píši na téma „Terénní asistenční služba v rodinách s nezletilými dětmi ohroženými sociální exkluzí na Vsetínsku.“ Děkuji za Váš čas a trpělivost při jeho vyplnění.

1. Jste:
  - Žena
  - Muž
2. Kolik je Vám let?
  - Do 24
  - 25 – 34
  - 34 – 44
  - 44 – 54
  - 55 a více
3. Jaký je Váš stav?
  - Svobodný/á
  - Ženatý/á
  - Rozvedený/á
  - Vdovec/vdova
4. Kde bydlíte?
  - Město
  - Městys
  - Vesnice
  - Mimo souvisle obydlené území
5. Jste samoživitel/ka?
  - Ano
  - Ne
6. Jaké je Vaše nejvyšší dosažené vzdělání?
  - Základní
  - Vyučen/a

- Středoškolské
  - Vyšší odborné
  - Vysokoškolské
7. Jste v evidenci úřadu práce?
- Ano
  - Ne
8. Pobíráte některou z dávek státní sociální podpory? (Přídavek na dítě, sociální příspěvek, příspěvek na bydlení, rodičovský příspěvek)
- Ano
  - Ne
9. Slyšel/a jste někdy o oddělení sociálně právní ochrany dětí?
- Ano
  - Ne
10. Slyšel/a jste někdy o terénní asistenční službě pomáhající v rodinách s nezletilými dětmi na Vsetínsku?
- Ano
  - Ne
11. Pokud jste na předchozí otázku odpověděla ano, uveďte kde
12. Terénní asistenční služba pro rodiny s nezletilými dětmi je poskytována
- Bezplatně
  - Poskytována za úhradu
  - Nevím
13. Víte, aspoň přibližně, v čem spočívá pomoc terénních asistentek rodinám s nezletilými dětmi?
- Ano, uveďte příklad

  - Ne
14. Využil/a jste pomoc terénní asistenční služby?
- Ano, uveďte jakou

  - Ne
15. Máte nějakou připomínku k terénní asistenční službě a chcete nám ji sdělit?

ANOTACE

Jméno a příjmení:	Šárka Vaculíková
Katedra:	Katedra antropologie a zdravotní vědy
Vedoucí práce:	Mgr. Dagmar Pitnerová, Ph.D.
Rok obhajoby:	2010

Název práce:	Terénní asistenční služba v rodinách s nezletilými dětmi ohroženými sociální exkluzí na Vsetínsku
Název v angličtině:	Field social work in families with minors who are vulnerable and at risk of social exclusion in the Vsetín region
Anotace práce:	Diplomová práce se zaměřuje na vznik a samotné působení Terénní asistenční služby v rodinách s nezletilými dětmi ohroženými sociálním vyloučením na Vsetínsku. Metody práce jsou popsány v kazuistikách, vznik a povědomí o Terénní asistenční službě je uvedeno ve výsledcích dotazníkového šetření a rozhovoru se zakladatelem Terénní asistenční služby, ředitelem Azylového domu pro ženy a matky s dětmi o.p.s. Vsetín.
Klíčová slova:	Terénní práce, rodina, nezletilé dítě, sociální exkluze, kazuistika, dotazník, zákon o sociálních službách
Anotace v angličtině:	This thesis focuses on the origin and actual effect of the field social work on families with minors who are vulnerable and at risk of social exclusion. The methods are described in case reports, origin and awareness of the field social work is presented in the results of a questionnaire and in an interview with the founder of Field social work, director of the Asylum house for women and mothers with children o.p.s Vsetin.
Klíčová slova v angličtině:	Field work, family, minor child, social exclusion, case study, questionnaire, the Act on Social Services
Přílohy vázané v práci:	Rozhodnutí o udělení pověření k výkonu sociálně-právní ochrany dětí, rozhodnutí o registraci sociálních služeb, rozhodnutí o ukončení služby, záznamový list rozhovoru s ředitelem Azylového domu pro ženy a matky s dětmi o.p.s. Vsetín, dotazník.
Rozsah práce:	109 stran
Jazyk práce:	český

